

Jaarverslag

2020

SPW
Goed voor
elkaar

met onze 6
pensioenbeloften

Inhoudsopgave

1 Bestuursverslag	3
Inleiding	4
Kerncijfers	11
Risicoparagraaf	13
Premie- en toeslagbeleid	17
Verkort actuariëel verslag	20
Vermogensbeheer	23
Kostenparagraaf	32
Communicatie	38
Wijzigingen in reglementen, statuten en verplichtstelling	41
Organisatie	42
Verslag Raad van Toezicht	50
Oordeel en verslag 2020 van het verantwoordingsorgaan (VO)	58
Reactie van het bestuur op het verslag van de RvT en het oordeel van het VO	62
2 Jaarrekening	63
Balans	64
Staat van baten en lasten	65
Kasstroomoverzicht over 2020	66
Toelichting behorende tot de jaarrekening 2020	67
Toelichting op de balans over 2020	79
Toelichting op de staat van baten en lasten over 2020	93
3 Overige gegevens	113
Statutaire bestemming van saldo van baten en lasten	114
Actuariële verklaring	115
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	117

1 Bestuursverslag

Inleiding

Het bestuur van SPW legt in en via dit jaarverslag verantwoording af. Dat gebeurt op verschillende manieren. Waar nodig wordt gelinkt naar documenten die op de website staan. Hierop staan de belangrijkste beleidsdocumenten, de financiële opzet van ons fonds, de statuten en reglementen en de beschrijving van de organisatie. Voor meer informatie verwijzen we naar deze documenten. Behalve dit jaarverslag brengt het bestuur ook een Verslag Verantwoord Beleggen uit. Dat staat op de website.

Dit jaarverslag beschouwt SPW niet primair als een communicatiemiddel voor zijn (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers, maar als een verantwoordingsdocument.

Het verslagjaar kenmerkte zich als een uitzonderlijk jaar als gevolg van de coronacrisis, de pandemie die is gekenschetst als de grootste crisis sinds de Tweede Wereldoorlog. Wij hebben naar aanleiding van de coronacrisis in maart ons crisisplan in werking gesteld en zo snel als mogelijk was een crisisteam samengesteld en de gevolgen van de pandemie voor onze belanghebbenden in kaart gebracht. We volgden (en volgen) de richtlijnen van de overheid. Om de uitvoering zo goed mogelijk te laten verlopen hebben we voortdurend contact met onze uitvoerder, APG. De uitvoering, maar ook de beleidsvoorbereiding en de uitvoering van het beleid zijn naar behoren verlopen in 2020.

Sociale partners hebben de doelstellingen, het ambitieniveau van de toeslagverlening en de risicohouding als opdracht in uitvoering aan het bestuur van SPW gegeven. Het bestuur heeft de uitvoering van de pensioenregeling aanvaard. Het bestuur van SPW heeft in overleg met de overige fondsorganen de doelstellingen en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding, vastgelegd. Deze doelstellingen en uitgangspunten worden gehanteerd bij de toetsing van de opdrachtaanvaarding van de door sociale partners overeengekomen pensioenregeling en bij de besluitvorming, de verantwoording, de advisering en het toezicht binnen SPW.

Principes Pensionfund Governance

Het implementeren en waarborgen van de Principes van Pensionfund Governance (PFG), ofwel Goed Pensioenfondsbestuur, en de normen uit de Code Pensioenfondsen is een continu proces. Het bestuur geeft via dit verslag inzicht in de wijze waarop het invulling geeft aan onder meer de taken en werkwijze van het bestuur, deskundigheid- en competentie-ontwikkeling, verantwoording, risicomangement, transparantie, communicatie, inrichting en organisatie. Dat gebeurt aan de hand van de volgende acht thema's:

- vertrouwen waarmaken;
- verantwoordelijkheid nemen;
- integer handelen;
- kwaliteit nastreven;
- zorgvuldig benoemen;
- gepast belonen;
- toezicht houden en inspraak waarborgen en
- transparantie bevorderen.

De Wet versterking bestuur pensioenfondsen bevat eisen ten aanzien van de deskundigheid van het bestuur van pensioenfondsen en het interne toezicht. De Code Pensioenfondsen bevat een aantal richtlijnen ten aanzien van de verantwoording in het jaarverslag over PFG.

Een samenvatting van het Rapport van Bevindingen van de Raad van Toezicht (RvT), het Oordeel van het Verantwoordingsorgaan (VO) en de reacties van het bestuur hierop zijn opgenomen in het bestuursverslag in afzonderlijke hoofdstukken. Ook is het verslag van de Compliance Officer van SPW opgenomen.

Code Pensioenfondsen

Het bestuur houdt zich in beginsel aan de Code Pensioenfondsen; voor enkele normen uit de code is dat niet het geval. Daar waar het fonds niet aan de norm voldoet, legt het bestuur uit waarom het hieraan niet of nog niet voldoet volgens het “pas toe of leg uit”-principe.

Het bestuur heeft ook een afzonderlijk document vastgesteld, waar alle normen uit de code in staan. In dat document geeft het bestuur telkens aan of het voldoet aan de norm en zo ja, hoe; en als dat niet het geval is, waarom niet. De Code Pensioenfondsen en de invulling ervan door het bestuur staat op de website.

Kernactiviteiten

De kernactiviteiten van SPW zijn het innen van de door het bestuur vastgestelde premie, de administratie hiervan evenals de administratie van de toegekende aanspraken, het beleggen van de financiële middelen, de informatieverschaffing aan de deelnemers en werkgevers en het tijdig betalen van de toegekende uitkeringen. We verrichten deze activiteiten op een beheerste wijze.

Organisatie

SPW is een stichting met een bestuur dat zorg draagt voor deze activiteiten. Het bestuur heeft praktisch al deze activiteiten uitbesteed aan APG. De reden van de uitbesteding is dat het fonds zich te kleinschalig vindt om zelf op een beheerste wijze het vermogensbeheer, het pensioenbeheer en de communicatie uit te voeren.

Het bestuur is eindverantwoordelijk voor een juiste en tijdige uitvoering van deze activiteiten. Het bestuur heeft twee bestuurscommissies, een dagelijks bestuur en twee werkgroepen ingericht, die adviezen voorbereiden voor het bestuur, de uitvoering monitoren en terugkoppelen. SPW heeft de sleutelfuncties Risicobeheer, Interne Audit en Actuarieel ingericht. De sleutelfunctiehouder Risicobeheer is tevens bestuurslid; de overige sleutelfunctiehouders functioneren buiten het bestuur.

Het bestuur legt verantwoording af aan het VO over het gevoerde en het voorgenomen beleid; de RvT houdt toezicht op de adequate risicobeheersing en de evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden aan het VO.

Het bestuur werkt met een strategienota. Hieruit worden doelstellingen afgeleid die zijn vastgelegd in een meerjarenplan en vervolgens in een jaarkalender. Alle commissies en het dagelijks bestuur werken via een dergelijke jaarkalender.

Missie en visie

Een strategie bestaat uit een concrete uitwerking van de visie (wat gaan we (niet) doen en waarom?) inclusief actieplan (welke acties?) en taakverdeling (wie doet wat?). Om te komen tot de missie, visie en strategie, heeft het bestuur duidelijkheid verkregen van cao-partijen over de doelstellingen, het ambitieniveau van de toeslagverlening en de risicohouding, die ten grondslag liggen aan de pensioenregeling. In overleg met het VO en de RvT heeft het bestuur zorg gedragen voor de vastlegging van de doelstellingen en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding, van SPW.

De missie en visie van SPW luiden – op basis van de doelstellingen, beleidsuitgangspunten, het ambitieniveau van de toeslagverlening en de risicohouding – als volgt:

Missie (waar staan we voor?)

Een waarde- en welvaartsvast pensioen tegen betaalbare premies en aanvaardbare risico's voor iedere werknemer van een woningcorporatie.

Visie (waar gaan we voor?)

Het bestuur gelooft – vanuit de cultuur van woningcorporaties waaruit het fonds is ontstaan – dat zorg dragen voor de pensioenen van deelnemers en gepensioneerden meer betekent dan de technische uitvoering van financieel beleid. Daarom

streeft het bestuur naar een solide (uitvoering van de) pensioenregeling én een betrokken en sociale relatie met de belanghebbenden van het pensioenfonds.

Financieel beleid

Een solide pensioen betekent voor het vermogensbeheer dat verantwoorde risico's genomen moeten worden. Voor het risicomanagement van SPW houdt dit in dat gezocht wordt naar een optimum tussen de kosten en opbrengsten van het risico. De financiële risico's van het fonds moeten afgeleid zijn van de rendementsdoelstelling. De dynamiek die onze omgeving kenmerkt, vereist voortdurende aandacht en tijdig bijsturen.

Optimale dienstverlening

SPW communiceert intensief met de belanghebbenden bij het fonds. Uitgangspunt hierbij is dat alle belanghebbenden kunnen weten waar zij als individu en collectief aan toe zijn. SPW is benaderbaar en behulpzaam en is proactief bij belangrijke momenten in het leven van deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

Strategie

SPW heeft een strategie opgesteld als concrete uitwerking van de visie. Hierbij is vooral gekeken naar de sociale en maatschappelijke ontwikkelingen, de ontwikkelingen in de sector woondiensten en op het gebied van het pensioenstelsel. Dit leidt ertoe dat SPW verder werkt aan klanttevredenheid door vernieuwing/modernisering op het gebied van digitalisering, informatisering en communicatie. Hierbij treedt SPW met betrekking tot de toepassing van (nieuwe) ICT-technologie niet als innovator op, maar als koploper op basis van bestaande en bewezen technologie.

In het verslagjaar heeft het bestuur gewerkt vanuit de Strategienota 2019 – 2021. De ambitie is om (naast de “oude” ambitie om 80 procent van de actieve deelnemers) 95 procent van de werkgevers, 84 procent van de pensioengerechtigden en 67 procent van de gewezen deelnemers aan zich te binden. Dat willen we doen door de tevredenheid met/loyaliteit aan SPW te verhogen. Eén van de vragen is of deelnemers en werkgevers voor SPW zouden kiezen, wanneer zij zelf hun pensioen mogen regelen. Door deze vraag elk jaar te stellen, meten we de voortgang van onze strategische ambitie.

Eind 2020 bleek uit het klanttevredenheidsonderzoek dat we daarin geslaagd zijn. Alleen bij de gewezen deelnemers (64 procent) hebben we onze ambitie dit jaar niet gehaald.

Ambitie SPW 2020-2022	2020	2019
80% van de actieve deelnemers kiest voor SPW	84%	77%
67% van de gewezen deelnemers	63%	61%
84% van de pensioengerechtigden	92%	91%
95% van de werkgevers	96%	92%

Van groot belang om de binding verder te versterken is dat SPW een eigen identiteit krijgt die onderscheidend is van andere fondsen. Onze merkbelofte is “Goed voor elkaar”; daarmee bedoelen we dat we onze interne zaken goed op orde hebben maar ook dat we goed voor elkaar zijn in de zin dat we als collectief fonds voor de sector werken en onderling solidair zijn. Om hieraan meer inhoud te geven, hebben we in 2019 de “pensioenbeloften” geformuleerd. In het verslagjaar hebben we de beloften verder ingevuld en geconcretiseerd in onze communicatie-uitingen en dienstverlening. Onze belanghebbenden weten nu beter waar SPW voor staat en waar ze op kunnen rekenen. Wij denken dat hiermee de binding met het fonds verder verbetert.

Het bestuur heeft eerder onderzocht of SPW toekomstbestendig is als zelfstandig fonds. Geconcludeerd is toen dat samengaan,

consolideren met andere pensioenfondsen (de “noodzakelijke” consolidatie) niet aan de orde is. Het fonds gaat in principe zelfstandig verder. Wel kan samenwerking worden gezocht (op deelgebieden) met andere pensioenfondsen, indien dit voor het realiseren van het te behalen doel nodig/gewenst is. Er was in 2020 geen aanleiding om deze conclusies te herzien.

Risicobereidheid

Het SPW bestuur heeft in 2016 uitgebreid gesproken over zijn risicobereidheid. Dat heeft het bestuur gedaan op basis van zijn missie, visie en strategie, de doelstellingen uit het meerjarenplan 2016 – 2018 en de strategienota. Daaruit volgde een aantal uitgangspunten in de vorm van financiële, maar ook niet-financiële risk appetite statements. Deze zijn in 2017 verder uitgewerkt in het risicobeleid. In 2018 zijn per Key Performance Indicator (KPI) de risicobereidheid en risicotolerantiegrenzen vastgesteld. Het bestuur heeft in het verslagjaar geen aanleiding gezien om zijn risicobereidheid aan te passen.

Belangrijkste elementen van het gevoerde beleid/realisatie verwachtingen voorgaand jaar

In de paragrafen hierna volgen de belangrijkste punten van het gevoerde beleid.

Governance

In 2019 hebben we drie sleutelfunctiehouders benoemd. In het verslagjaar zijn we ermee aan de slag gegaan. De sleutelfunctiehouder Risicobeheer, de heer M. Simon, is tevens bestuurslid en (in het begin van 2020) voorzitter van de Bestuurscommissie Risicomanagement. In deze commissie kon echter de scheiding tussen de verantwoordelijkheden in het three-lines-of-defence model niet goed worden toegepast. Vandaar dat besloten is deze commissie op te heffen. Om het risicobeleid goed uit te voeren en het risicomanagement te coördineren is besloten om een regieoverleg te introduceren tussen de voorzitters van de bestuurscommissies, het dagelijks bestuur en de sleutelfunctiehouder Risicobeheer.

Het VO heeft een uitgebreid, onderbouwd positief oordeel gegeven over het bestuursbeleid in 2019 en het voorgenomen beleid. Het VO heeft in het verslagjaar gaandeweg aan de hand van focuspunten zijn oordeel over het gevoerde beleid en het voorgenomen beleid inhoud gegeven.

De RvT heeft over 2019 een Rapport van Bevindingen afgeleverd en geconcludeerd dat het Jaarverslag over 2019 goedgekeurd kon worden.

De bestuursleden hebben op basis van het geschiktheidsplan uitvoering gegeven aan het ontwikkelplan op het gebied van deskundigheid en competenties.

Met betrekking tot het risicomanagement is door de sleutelfunctie vervuller een audit uitgevoerd over de werking van ons risicomanagementsysteem. We hebben daar veel van geleerd en hebben besloten om het systeem aan te passen. Begin 2021 moet dat gerealiseerd zijn. Ook heeft het bestuur een Strategische Risicoanalyse (SRA) uitgevoerd. Met name de potentiële impact van het Hoofdlijnenakkoord op het fonds was daarin een belangrijk item. Evenals de “routekaart” richting uitwerking van het nieuwe pensioenstelsel.

In 2019 had DNB een on-site beleggingsonderzoek uitgevoerd bij SPW. Dit onderzoek richtte zich naast beleggingen ook op risicobeheer. Het algemene beeld dat DNB op basis van het on-site onderzoek heeft verkregen over de beleggingscyclus en het risicobeheer bij SPW is positief.

DNB had ook een aantal opmerkingen. In 2019 zijn we daarmee aan de slag gegaan en hebben hierover in 2020 gerapporteerd aan DNB.

De deskundigheid op IT-gebied voor rechtenbeheer werd versterkt op twee dagen die in het teken stonden van de IT-systemen, de IT-governance en werking. Er waren nog twee dagen gepland; deze konden in het verslagjaar niet doorgaan vanwege de coronacrisis. Deze worden nu gehouden in 2021.

Begin 2020 is een kennissessie georganiseerd over factorbeleggen, een strategie die erg in opkomst is. Hierbij zijn de belangrijkste kenmerken van deze beleggingsstrategie aan de orde geweest en de vraag of de strategie past bij de investment

beliefs van SPW. Er is zowel door een externe spreker als vanuit onze uitvoerder, APG, een toelichting gegeven op het onderwerp. De inzichten die in deze kennissessie zijn verkregen worden meegenomen in de verdere uitwerking van het beheer van de aandelenportefeuille.

Ook in 2020 is maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) een belangrijk thema geweest voor SPW. Er zijn de nodige voorbereidingen getroffen om in 2021 het nieuwe MVB beleid vast te kunnen stellen. Zo hebben we in de zomer onze belanghebbenden geëinquêteerd en de resultaten hiervan vormen een belangrijke basis voor de vaststelling van ons nieuwe MVB beleid.

In 2018 heeft SPW besloten om niet meer te beleggen in bedrijven die betrokken zijn bij het maken van tabak en bedrijven die zich bezig houden met de ontwikkeling en productie van kernwapens, clusterbommen, landmijnen, chemische- en biologische wapens. In 2020 heeft SPW een besluit genomen om de lijst met landen waaraan ze geen geld wil verstrekken verder uit te breiden. SPW wil namelijk geen geld verstrekken aan overheden die zich schuldig maken aan bijv. ernstige schending van de mensenrechten. Tevens heeft SPW het Nederlands klimaatakkoord ondertekend.

SPW is ook gestart zich voor te bereiden op het nieuwe pensioenstelsel. Zo heeft SPW een interne projectstructuur opgezet om de gevolgen van het nieuwe stelsel goed in kaart te brengen en in de toekomst te kunnen implementeren. Ook heeft het bestuur tijdens webinars veel aandacht geschonken aan de inhoud en gevolgen van het pensioenakkoord voor de pensioenfondsen en met name voor SPW.

Op 1 januari 2020 heeft SPW de status van Organisatie van Openbaar Belang (OOB). Een vorm van Auditcommissie is dan verplicht. Het bestuur heeft de auditfunctie opnieuw ingericht waarbij een belangrijke rol voor de Raad van Toezicht is weggelegd. De houder van de sleutelfunctie Interne Audit rapporteert aan de RvT.

De gedragscode is geactualiseerd. Het bestuur heeft besloten om het integriteitsbeleid jaarlijks te beoordelen aan de hand van integriteitsrisico's en vast te stellen of het beleid moet worden aangepast. Ook is het integriteitsbeleid in lijn gebracht met de gedragscode, het compliance statuut en de integriteitsthema's van DNB. Tenslotte is de insiderregeling van de gedragscode verduidelijkt en is de gedragscode hierop aangepast.

Wat betreft integriteit bespreekt het bestuur elk kwartaal de compliance rapportage, waarin de algemene en specifieke ontwikkelingen van de compliance thema's staan vermeld. Deze rapportage gebruikt het bestuur ook om ervaringen uit te wisselen en van elkaar te leren.

Vermogensbeheer en financieel beleid

In 2019 is door SPW een nieuwe ALM studie uitgevoerd en op basis daarvan is een nieuw Strategisch Beleggingsplan 2020 – 2022 gemaakt. Voor 2020 is een hiervan afgeleid beleggingsplan vastgesteld. Het fonds heeft in 2020 een totaal rendement in euro's van 8,2% geboekt. De benchmark van de totale portefeuille realiseerde een rendement in euro's van 7,5%. SPW dekt een gedeelte van het renterisico af. Over 2020 bedroeg de bijdrage van renteswaps in de Overlayportefeuille aan het rendement van de totale portefeuille 1,9 procentpunt.

Op basis van de methode van toekomstbestendig indexeren kon per 1 januari 2020 een beperkte toeslag verleend worden, 0,10%, aan de pensioengerechtigden en de gewezen deelnemers. De aanspraken van de actieve deelnemers zijn verhoogd met 0,41% bij een loonstijging over de referentieperiode van 6,35%.

Eind 2020 was de financiële positie echter zodanig dat geen enkele toeslag gegeven kon worden aan de pensioengerechtigden, de deelnemers en de gewezen deelnemers.

Vanwege de onvoldoende financiële positie is in 2020 het nieuwe herstelplan geëvalueerd. Er is voldoende herstelcapaciteit om binnen de looptijd van het herstelplan aan de vereisten voor het vereist eigen vermogen te voldoen. Ook is de jaarlijkse haalbaarheidstoets uitgevoerd. Het verwachte pensioenresultaat sluit in voldoende mate aan bij de gekozen ondergrens. Ook in het slechtweersscenario wijkt het pensioenresultaat niet teveel af van het verwachte pensioenresultaat. Hierover is overleg

geweest met cao-partijen. De fondsorganen, VO en RvT, zijn geïnformeerd.

Pensioenbeleid

Met grote belangstelling hebben wij de verdere uitwerking van het Pensioenakkoord gevolgd. Van groot belang is dat we ons intern goed voorbereiden op de belangrijke beslissingen: keuze van het contract, de overgang – de transitie – naar de nieuwe regeling, het al dan niet invaren van de oude rechten in de nieuwe regeling en compensatie van groepen die erop achteruit gaan. Hierbij moeten we goed samenwerken met cao-partijen – zij gaan immers over de pensioenregeling, maar ook over de contractkeuze, en het eventueel compenseren en het transitieplan – en met het Verantwoordingsorgaan – zij adviseren met name over het invaren. Belangrijk aandachtspunt is ook dat de implementatie van de nieuwe regeling wordt voorzien in 2026. Mede daarom hebben we besloten om onze interne organisatie intact te laten en er een projectorganisatie naast te zetten.

Wij hopen dat het nieuwe stelsel gaat bijdragen aan een herstel van vertrouwen in de pensioensector. In het verslagjaar hebben we ook een begin gemaakt met het onderzoeken van de datakwaliteit. Er zijn geen aanwijzingen dat de kwaliteit niet goed is, maar we willen er vóór de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel zeker van zijn dat de kwaliteit optimaal is. Het onderzoek doen we met artificial intelligence, waardoor in korte tijd op een efficiënte wijze alle data kunnen doorlopen, controleren op afwijkingen en daar waar nodig, herstellen.

Onze ambitie is dat onze deelnemers meer dan tevreden zijn over SPW en graag bij SPW willen blijven. Om dat te bereiken willen we de tevredenheid van de deelnemers verder verhogen onder andere door meer inzicht in en overzicht te bieden over hun financiële situatie en de keuzes die ze kunnen maken. Dat doen we via onze module op de website Helder Overzicht & Inzicht (HO&I). Deze gaat verder dan de keuzes die onze regeling zelf biedt en geeft ook inzicht in uitgaven, nu en na pensionering. Op basis van ervaringen van deelnemers en eigen voortschrijdend inzicht wordt de module verder uitgebouwd. In 2020 zijn we ook begonnen om de deelnemers nog beter te coachen in hun pensioenkeuzes. Eind 2020 konden we de module Pensioencoach lanceren; eerst in kleine kring om hiervan te leren en de module te verbeteren. In 2021 moet de Pensioencoach voor alle deelnemers die met pensioen willen gaan, een belangrijk hulpmiddel zijn.

2020 was het laatste jaar waarin VPL-premie wordt geïnd. Eind 2020 zijn de laatste voorwaardelijke aanspraken onvoorwaardelijk gemaakt ofwel ingekocht, en is de regeling beëindigd. Deze regeling, in 2006 ingevoerd, mocht maximaal 15 jaar duren en was bedoeld om deelnemers onder voorwaarden, eerder met pensioen te laten gaan. De regeling is een voorwaardelijk pensioen tot het moment van inkoop van pensioen.

In het verslagjaar hebben we al veel aandacht geschonken aan de Wet Pensioenverdeling bij Scheiding, hoewel deze wet pas ingaat in 2022. De impact van de wijzigingen is echter zeer groot, ook voor onze deelnemers. Ook de aanpassing van de AOW-leeftijd heeft in het verslagjaar de nodige impact gehad op een deel van onze deelnemers.

Toekomstparagraaf

In de periode 2019-2021 is het de bedoeling dat de stevige ambities uit onze strategienota worden gerealiseerd. Om deze doelstellingen te bereiken, wil SPW inspelen op de bredere behoefte bij deelnemers en werkgevers om tijdig heldere inzichten en oplossingen te bieden in pensioenarrangementen. Hiermee verwachten we de relatie met onze deelnemers en de werkgevers verder uit te bouwen en te versterken. In 2021 gaan we onze strategie evalueren en actualiseren.

In ons huidige meerjarenplan is het volgende opgenomen:

- De gevolgen van het Pensioenakkoord in kaart brengen voor onze (gewezen) deelnemers, gepensioneerden en werkgevers. Daarin wordt in 2021 al veel gevraagd, niet alleen van ons, maar ook van sociale partners, het Verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht. Via onze projectorganisatie coördineren we deze samenwerking.
- Communicatie over het nieuwe pensioenstelsel richting deelnemers en werkgevers is nog minimaal. Enkele vragen zijn telefonisch of per mail aan ons gesteld. In de laatste nieuwsbrief van het jaar is hier aandacht aan besteed met een selectie van de meestgestelde vragen en antwoorden. We zien een belangrijke rol in het goed informeren en begeleiden van de transitie naar het nieuwe pensioencontract. We zijn gestart met de voorbereidingen om onze deelnemers en werkgevers de komende jaren

mee te nemen en te begeleiden in deze transitie.

- We gaan verder met de ontwikkeling om onze (gewezen) deelnemers handelingsperspectief te bieden. Met Helder Overzicht & Inzicht gaan we deze mogelijkheden verder uitwerken. Daarnaast gaan we de Pensioencoach verder ontwikkelen. We hebben eerder vastgesteld dat onze deelnemers meer en beter gecoacht willen worden in hun pensioenkeuzen.
- Ons beleid op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen krijgt steeds meer vorm. In 2021 gaan we het Maatschappelijk Verantwoord Beleggen beleid concretiseren en onze belangengroepen hierin nog beter betrekken.
- Met input van de gewenste informatiebehoefte bij onze (gewezen) deelnemers, gepensioneerden en werkgevers gaan we de contacten verder optimaliseren en intensiveren. Het contact moet nog persoonlijker en beter aansluiten op de beleving van de deelnemer. We willen de vertrouwde coach zijn met wie deelnemers en werkgevers een betrokken en persoonlijke verbintenis voelen. Belangrijk daarin is dat onze pensioenbeloften niet alleen worden uitgedragen maar ook geïntegreerd worden in onze dienstverlening.

Ook voor 2021 zullen de (standaard) activiteiten die jaarlijks uitgevoerd moeten worden onverminderd door het bestuur uitgevoerd worden.

Op basis van de algemene speerpunten:

- Technologische vernieuwing;
- Toekomstgerichtheid en duurzaamheid en
- Financieel-economische criminaliteit

heeft DNB de volgende thema's voor pensioenfondsen in 2021 vastgesteld:

1. het nieuwe pensioenstelsel;
2. het doorvoeren van mogelijke kortingen;
3. duurzaamheid en
4. cybersecurity en uitbesteding

Verder komen wij mogelijk in aanmerking voor een specifiek DNB-onderzoek naar de beheersing van een nader vast te stellen primair bedrijfsproces in de pensioenadministratie. DNB zal de beheersing van dat bedrijfsproces beoordelen met gebruikmaking van reguliere onderzoekstechnieken alsook met datagedreven technieken waaronder process mining.

Overige onderwerpen die in 2021 op de agenda van het bestuur staan zijn onder andere:

- haalbaarheidstoets;
- herstelplan 2021;
- de praktische werking van het "Three Lines of Defence"-model;
- de werking van het risicomangement;
- contractonderhandelingen met APG;
- invoering Wet Pensioenverdeling bij echtscheiding;
- economische uitgangspunten 2021;
- evaluatie beleggingsbeleid 2020;
- reactie op de internetconsultatie Wet Toekomst Pensioen;
- de implicaties van een nieuw pensioencontract voor het beleggingsbeleid, waaronder mogelijk een ALM-studie;
- vaststellen wat de gewenste inrichting van het fiduciair management is;
- kaders voor beleggingscategorieën waaronder Emerging Market Debt, Developed Market Equities en Emerging Market Equities;
- datakwaliteit en
- opstellen strategienota 2022-2024.

Kerncijfers

Kerncijfers (bedragen in 1.000 euro)

	2020	2019	2018	2017	2016
Aantallen					
Werkgevers 1)	346	352	366	369	378
Deelnemers	27.483	26.855	26.606	26.597	27.555
Gewezen deelnemers	24.769	24.844	24.135	23.597	23.453
Pensioengerechtigden	18.940	18.200	17.635	16.953	16.526
Totaal	71.192	69.899	68.376	67.147	67.534
Toeslagverlening					
Reguliere toeslagverlening actieven	0,00%	0,41%	0,00%	0,00%	0,00%
Als percentage van de norm	0,00%	6,47%	0,00%	0,00%	0,00%
Inhaaltoeslagverlening actieven	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Toeslagverlening inactieven	0,00%	0,10%	0,79%	0,22%	0,00%
Als percentage van de norm	0,00%	6,47%	46,47%	15,71%	0,00%
Inhaaltoeslagverlening inactieven	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Pensioenuitvoering					
Feitelijke premie	247.596	217.649	201.779	212.776	215.789
Gedempte kostendekkende premie	258.381	175.772	169.713	179.430	179.665
Pensioenuitvoeringskosten	10.527	10.852	9.210	9.732	9.969
Uitkeringen	279.156	266.739	252.795	239.167	226.581
Uitvoeringskosten per deelnemer 2)	227	241	208	223	226

1) Dit betreft het aantal werkgevers ultimo jaar volgens de premie-administratie.

2) Onder deelnemer wordt hier zowel actieve deelnemer als pensioengerechtigde verstaan. De totstandkoming van de pensioenuitvoeringskosten in euro's per deelnemer is conform de Aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

	2020	2019	2018	2017	2016
Beleggingsportefeuille					
Vastgoed	8,0%	8,5%	8,7%	8,8%	9,9%
Aandelen	30,2%	27,8%	26,9%	28,4%	26,0%
Vastrentende waarden	38,6%	37,7%	38,1%	35,9%	36,4%
Derivaten	12,7%	12,9%	12,8%	13,5%	14,5%
Overige beleggingen	10,5%	13,1%	13,5%	13,4%	13,2%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Beleggingsperformance					
Beleggingsrendement excl. derivaten	4,6%	18,5%	0,2%	2,9%	10,3%
Beleggingsrendement incl. derivaten	8,2%	19,8%	-1,1%	5,0%	12,8%
Benchmark 1)	7,5%	21,0%	-0,7%	4,4%	12,6%
Z-score	0,29	-0,16	-0,02	0,82	0,62
Performancetoets	1,98	2,10	2,50	2,90	2,89
Belegd vermogen	16.256.940	15.010.151	12.521.949	12.657.281	12.049.090
Opbrengst uit belegd vermogen	1.207.569	2.457.981	-141.808	600.960	1.362.792
Kosten vermogensbeheer in procenten 2)	0,91	0,70	0,72	0,72	0,66
Totaal pensioenverplichtingen	14.798.763	13.074.022	11.223.343	10.803.838	10.875.799
Reserve meetellend voor de dekkingsgraad	1.395.419	1.723.344	1.157.157	1.752.192	1.060.097
Pensioenvermogen	16.194.182	14.797.366	12.380.500	12.556.030	11.935.896
Beleidsdekkingsgraad	103,1%	110,7%	115,9%	113,5%	104,2%
Dekkingsgraad	109,4%	113,2%	110,3%	116,2%	109,7%
Minimaal vereist eigen vermogen	104,2%	104,2%	104,1%	104,2%	104,1%
Vereist eigen vermogen	126,0%	126,6%	125,3%	125,5%	125,0%

1) Inclusief derivaten.

2) De kosten vermogensbeheer als percentage van het gemiddeld belegd vermogen en transactiekosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen zijn berekend conform de Aanbevelingen van de Pensioenfederatie. Het gemiddeld belegd vermogen is berekend op basis van de ultimo maandstanden.

Risicoparagraaf

Inrichting risicomanagement

Risicomanagement is binnen SPW een integraal onderdeel van de bedrijfsvoering, en vormt de basis voor de besluitvorming en uitvoering op zowel strategisch als operationeel niveau. Het effectief beheersen van risico's draagt bij aan de realisatie van de doelstellingen van het fonds. SPW omschrijft risicomanagement als alle gecoördineerde activiteiten om het fonds te sturen en te beheersen met betrekking tot risico's om de doelstellingen te behalen.

SPW hanteert voor de sturing op doelstellingen en daaraan gerelateerde risico's een integrale risicomanagement aanpak. Deze aanpak draagt bij aan een beheerste en integere bedrijfsvoering binnen het fonds. Een belangrijk streven van het bestuur is om het integraal risicomanagement op zowel strategisch als operationeel vlak continu te blijven optimaliseren en blijvend te laten aansluiten bij interne ambitie en externe eisen.

Risico governance

Het risicomanagement binnen SPW is ingericht volgens het 'Three Lines of Defence' (3LoD) model. SPW vult de defensielinies als volgt in:

De eerste defensielinie wordt gevormd door het bestuur, de bestuurscommissies en het bestuursbureau. Het bestuur van SPW is beleidsbepalend en draagt de eindverantwoordelijkheid voor het risicomanagement. De bestuurscommissies van SPW, bestaande uit de Bestuurscommissie Balansmanagement (BcB), de Bestuurscommissie Pensioenen (BcP) en het dagelijks bestuur (DB), hebben een uitvoerende en monitorende verantwoordelijkheid voor het risicobeheer. Het bestuursbureau van SPW heeft een faciliterende rol in het uitvoeren van risicomanagement werkzaamheden ten behoeve van de commissies en het bestuur.

De tweede defensielinie wordt gevormd door de sleutelfuncties Risicobeheer, Actuariële Functie en de Compliance Officer. De sleutelfunctie risicobeheer heeft een toetsende, onderzoekende, en adviserende rol richting de bestuurscommissies en het bestuur. Het houderschap van de functie Risicobeheer is ondergebracht bij het bestuur. De sleutelfunctiehouder rapporteert materiële bevindingen en aanbevelingen i.r.t. risicomanagement aan het bestuur. De functie van vervuller wordt ingevuld door de risicomanager binnen het bestuursbureau. De compliance officer van SPW is verantwoordelijk voor het stimuleren van en toezien op naleving van geldende maatschappelijke normen en wettelijke en interne regels. SPW heeft de sleutelfunctie Actuariële Functie uitbesteed aan de certificerende actuaaris. De sleutelfunctiehouder Actuariële Functie ziet erop toe dat het verzekeringstechnische risicobeheer doeltreffend wordt toegepast.

De derde defensielinie wordt gevormd door de sleutelfunctie Interne Audit. De houder van de sleutelfunctie Interne Audit wordt geleverd door een externe deskundige en is geinsourced bij het bestuursbureau. De interne audit functie van de uitvoerder (APG) is aangesteld als vervuller van de sleutelfunctie. De derde defensielinie toetst of het risicomanagement in de eerste en de tweede lijn volgens het vastgestelde beleid van SPW wordt uitgeoefend.

De Raad van Toezicht is de interne toezichthouder van het fonds en heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken in het fonds. De Raad van Toezicht is belast met het toezien op de adequate risicobeheersing door het bestuur.

Risicomanagementstrategie en beleid

De missie, visie, strategische doelstellingen en ambitie van SPW enerzijds en de risicobereidheid van het bestuur anderzijds zijn kaderstellend voor het effectief managen van risico's.

Het bestuur van SPW heeft op basis van de missie, visie en ambities van het fonds strategische doelstellingen vastgesteld op het terrein van financieel beleid en optimale dienstverlening. Op basis van de strategische doelstellingen, en de missie en visie van het fonds heeft het bestuur van SPW vervolgens de risicobereidheid vastgesteld. De risicobereidheid is de mate van risico

die SPW bereid is te nemen in het nastreven van haar doelstellingen. De afweging tussen het beperken en bewust lopen van risico's is derhalve gebaseerd op de doelstellingen en ambities van SPW enerzijds, en de risicobereidheid van het bestuur anderzijds.

Bij het behalen van de financiële doelstellingen zoekt het bestuur steeds naar optimale balans tussen (verwachte) rendementen, risico's en kosten. Het fonds streeft naar het realiseren van een waardevast pensioen (indexatie) en streeft er naar om de kans op korten zo veel mogelijk te beperken. Deze risicobereidheid vertaalt zich naar een gebalanceerd strategisch beleggingsbeleid. Bij de totstandkoming van dit beleid kent het pensioenfonds zowel een korte- als lange termijn risicohouding. De korte termijn risicohouding komt tot uitdrukking in het VEV. De lange termijn risicohouding wordt jaarlijks berekend in de haalbaarheidstoets en komt tot uitdrukking in het pensioenresultaat.

Op het gebied van de optimale dienstverlening is de risicobereidheid overwegend risicomijdend. De risicobereidheid is nader vertaald naar beleidskaders op de verschillende beleidsterreinen. Deze kaders zijn richting gevend aan de besluitvoering en uitvoering. De lage risicobereidheid vertaalt zich in het nastreven van een foutloze en betrouwbare uitvoering en verantwoording daarover. Het fonds stelt hoge eisen aan de uitbestedingspartijen en ziet daarop toe.

Risicomanagement processen

De integrale risicomanagement processen binnen SPW zijn onderdeel van de strategische en operationele bedrijfsvoering van het fonds en passend bij de inrichting van de organisatie en de governance.

SPW maakt onderscheid tussen strategische en operationele risico's. Strategische risico's betreffen de risico's die het realiseren van de strategische doelstellingen van het fonds in de weg kunnen staan. Operationele risico's kunnen het nakomen van de operationele doelstellingen van het fonds in de weg staan. De operationele risico's en de beheersing daarvan worden afgestemd op de strategische risico's en beheersing daarvan. Het totaaloverzicht van de door het fonds onderkende risico's wordt opgenomen in de risicotaxonomie van SPW. In de taxonomie zijn de risico's in categorieën gegroepeerd. De risicotaxonomie van SPW is begin 2021 herijkt en vastgesteld door het bestuur van het fonds.

Strategische risico's

De risico-identificatie, risicobeoordeling en risicobeheersing van de strategische risico's is belegd bij het bestuur van SPW. Het bestuur kan daarbij ondersteund en geadviseerd worden door de bestuurscommissies. Het bestuur voert jaarlijks een strategische risicoanalyse uit aan de hand van de missie, visie en de strategische doelstellingen van het fonds. Het doel van de risicoanalyse is om te beoordelen in hoeverre de strategische risico's en de beheersmaatregelen in opzet effectief en actueel zijn. Het bestuur heeft in 2020 een strategische risicoanalyse uitgevoerd, waarbij strategische risico's voor het fonds zijn geïdentificeerd. Een groot deel van deze risico's staat in relatie tot het nieuwe pensioenstelsel.

De strategische risico's worden op kwartaalbasis gerapporteerd aan het bestuur middels een strategisch risico-dashboard, dat inzicht verschaft in de (ontwikkeling van de) strategische risico's en de beheersing daarvan. Het strategisch risico-dashboard stelt het bestuur in staat minimaal op kwartaalbasis vast te stellen dat de uit te voeren beheersmaatregelen tijdig en juist zijn uitgevoerd en effectief zijn gebleken. Tevens stelt het dashboard het bestuur in de gelegenheid om te bewaken dat de strategische risico's binnen de risicobereidheid zijn gebleven en te bepalen in hoeverre bijsturing nodig is. Op deze wijze kan het bestuur van SPW zich (zichtbaar) verantwoorden over de risicobeheersing. Het strategisch risico-dashboard dient met name bij te dragen aan de effectieve sturing op de strategische risico's door het bestuur van SPW.

Vooruitlopend op voorgenomen strategische en beleidsmatige besluiten door het bestuur adviseren de bestuurscommissies het bestuur. Daarbij beoordeelt de commissie de met het voorgenomen besluit samenhangende risico's. De sleutelfunctie risicobeheer voorziet het voorgenomen besluit van een onafhankelijke risico-opinie. Het bestuur neemt deze in mee in haar afwegingen.

Operationele risico's

De risico-identificatie, risicobeoordeling en risicobeheersing van de operationele risico's is belegd bij de verschillende

bestuurscommissies van SPW. De bestuurscommissies beoordelen minimaal op jaarbasis de (beheersing van de) operationele risico's middels operationele risicoanalyses.

De operationele risico's worden op kwartaalbasis gerapporteerd aan de bestuurscommissies middels een operationele risico-dashboard, dat inzicht verschaft in de (ontwikkeling van de) operationele risico's en de beheersing daarvan. Het operationele risico-dashboard dient met name bij te dragen aan de effectieve sturing op de operationele risico's door de verschillende bestuurscommissies binnen het fonds. De rapportage vormt de basis voor de verantwoording van de bestuurscommissies aan het bestuur.

Deze risicomanagement processen worden continu doorlopen, zodat op het gebied van risicomanagement een zelflerende en zelfsturende organisatie bestaat, die zich bewust is van de impact van de verschillende risico's en de onderlinge samenhang, alsook van de opties voor beheersing en de verschillende consequenties hiervan.

Effectiviteit en doelmatigheid risicomanagement

Het bestuur heeft de ambitie uitgesproken om op het gebied van de effectiviteit en doelmatigheid van het risicobeheer op termijn volwassenheidsniveau 4 ("sterk" - Geïmplementeerd en periodiek geëvalueerd) te bereiken.

De effectiviteit en doelmatigheid van het risicobeheer wordt jaarlijks door het bestuur geëvalueerd. Tijdens de evaluatie wordt gekeken naar de opzet, bestaan en werking van het risicomanagement. Daarnaast heeft de Interne Audit functie in 2020 een audit uitgevoerd op de effectiviteit van het risicomanagement.

Op basis van de uitkomsten van de evaluatie en de audit wordt het volwassenheidsniveau van het risicomanagement binnen het fonds vastgesteld, en worden vervolgstapen gedefinieerd.

Het bestuur heeft op basis van de evaluatie en de uitkomsten van de interne audit vastgesteld dat de opzet als theoretisch, meestal state of the art, maar ook als complex wordt ervaren. Daarnaast is de interactie tussen de verschillende governance rollen nog onvoldoende effectief gebleken. Om die reden is het bestuur in 2020 een project gestart ter verbetering van het risicomanagement binnen SPW. Het doel van het project betreft het versterken van draagvlak voor en de toepassing van risicomanagement binnen het fonds, zodat dit effectief bijdraagt aan de besturing en bedrijfsvoering van SPW. De reeds gedegen opzet en het bestaande grote risicobewustzijn vormen daarbij de basis.

Het project ter verbetering van het risicomanagement binnen SPW is in mei 2021 afgerond. Enkele resultaten hebben betrekking op de verdere integratie van het risicomanagement in de besluitvormingsprocessen binnen het fonds, en het bredere draagvlak voor risicomanagement. Daarbij sluiten de risicorapportages beter aan bij de behoeften van bestuurscommissies en bestuur en draagt de interactie tussen de verschillende rollen effectiever geworden. De risicomanagementprocessen en activiteiten zijn verankerd in de reguliere werkwijzen binnen het fonds.

Vervolgstappen

Om het risicomanagement en de daarbij behorende activiteiten verder te optimaliseren, in termen van uniformiteit, efficiëntie en aantoonbaarheid, heeft een vervolgstap naar aanleiding van het project betrekking op het kiezen en toepassen van ondersteunende instrumenten.

Daarnaast zullen de komende jaren zich kenmerken door een intensief en complex transitie traject naar het nieuw pensioenstelsel. Het beheersen van de daarbij gepaard gaande risico's zal veel aandacht vragen van het bestuur en andere betrokkenen bij het transitieprogramma. Risicomanagement zal een zichtbaar onderdeel zijn van het transitieprogramma.

Voornaamste risico's en onzekerheden SPW

In de komende jaren zal er binnen SPW onverminderd aandacht zijn voor (opkomende) trends en ontwikkelingen die zich afspelen in en om het pensioenlandschap. Deze (opkomende) trends en ontwikkelingen bieden weliswaar kansen, maar zullen zeker ook de nodige onzekerheden met zich meebrengen.

Het nieuwe pensioenstelsel

Eén van de onzekerheden die SPW ziet heeft zijn de aanstaande veranderingen in het pensioenstelsel. De overgang naar het nieuwe pensioenstelsel wordt beschouwd als een zeer ingrijpend en complex proces, waarbij een groot beroep zal moeten worden gedaan op het verandervermogen van pensioenfondsen en hun uitvoerders. De consequenties van de keuzes naar aanleiding van het nieuwe stelsel hebben potentieel grote impact op de deelnemers en de organisatie van het fonds. Er is nog veel niet duidelijk en er bestaan veel afhankelijkheden, waarbij verschillende belanghebbenden zijn betrokken. Dit leidt tot veel onzekerheden. Het nieuwe pensioenstelsel leidt tot ingrijpende wijzigingen in de opbouw, administratie en hardheid van de pensioentoezegging. Nominale zekerheid wordt losgelaten, en er wordt gekozen voor een contract met uitgebreide risicodeling. Het bestuur voorziet risico's op het gebied van communicatie, besturing en risico's die de financiële doelstellingen van SPW raken.

SPW verwacht dat de complexiteit van de nieuwe regeling en de verwachtingen die deelnemers en werkgevers mogelijk hebben veel zullen vragen van de communicatie van het fonds. Dit kan het draagvlak voor het nieuwe contract negatief beïnvloeden.

De effectiviteit van de besturing en besluitvorming kan onder druk komen te staan als gevolg van o.a. de complexiteit van de besluiten inzake de uit te voeren pensioenovereenkomst in combinatie met het gebrek aan capaciteit dan wel door veranderende rollen van de verschillende stakeholders. Het fonds zal de komende jaren een complex transitieprogramma uitvoeren terwijl de reguliere besturing en uitvoering door dient te gaan.

De risico's die de financiële doelstellingen van SPW kunnen raken kunnen onder meer hun oorsprong hebben in onzekerheden ten aanzien van de financiële situatie, nadere wettelijke kaders, en compensatiemogelijkheden in het nieuwe pensioenakkoord.

De risico's inzake het nieuw pensioenstelsel worden beheerst middels de inrichting van een gestructureerd transitieprogramma, met de sociale partners en de uitvoerder.

De coronacrisis

Daarnaast zullen ook de ontwikkeling op het gebied van de coronacrisis nauwlettend worden gemonitord. De coronacrisis heeft het afgelopen jaar impact gehad op pensioenfondsen, waaronder SPW, en verwacht wordt dat deze impact nog ver tot in 2021 voelbaar zal zijn. Ondanks de beperkingen heeft de besturing en bedrijfsvoering van het fonds niet onder druk gestaan.

De lange termijn gevolgen van de coronacrisis zijn echter nog onzeker. Dit geldt voornamelijk voor de economische gevolgen, zoals het risico op langdurige lage rendementen, mogelijk in combinatie met stijgende inflatie.

Het risico inzake de coronacrisis wordt beheerst door middel van verschillende maatregelen. SPW houdt in haar strategische beleggingsbeleid rekening met extreme financiële scenario's. Het bestuur houdt de ontwikkelingen continu in de gaten.

Vooruitblik 2021

Naast de ontwikkelingen omtrent het nieuwe pensioenstelsel en de coronacrisis, zullen in 2021 diverse vraagstukken de aandacht vragen binnen SPW op het gebied van onder andere IT- en datakwaliteit en ESG.

Premie- en toeslagbeleid

Premiebeleid

Het premiebeleid is vastgelegd in de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (Abtn) van het fonds. De gedempte kostendekkende premie wordt gebaseerd op het verwacht reëel rendement. De feitelijke premie wordt door het bestuur vastgesteld met inachtneming van de afspraken die hierover met cao-partijen zijn gemaakt. Verschillen tussen de feitelijke en de gedempte kostendekkende premie worden ten gunste of ten laste gebracht van de premie-egalisereserve. Deze reserve wordt gebruikt om de ontwikkeling van de feitelijke premie te stabiliseren. De feitelijke premie inclusief eventuele aanvulling vanuit de premie-egalisereserve zal niet lager zijn dan de gedempte kostendekkende premie.

Over de premie-egalisereserve wordt het fondsrendement vergoed waarbij wordt aangenomen dat dotaties en onttrekkingen medio het boekjaar plaatsvinden. De premie-egalisereserve is een bestemmingsreserve en wordt bij het bepalen van de (beleids)dekkingsgraad in mindering gebracht op het beschikbare vermogen.

Vanaf 2017 wordt de premie-egalisereserve boven een bepaald niveau van de pensioengrondslagsom (2017: 6 procent, 2018: 8 procent en vanaf 2019: 10 procent) aangewend ter verhoging van de premiedekkingsgraad tot maximaal 100 procent. De premiedekkingsgraad is gedefinieerd als: feitelijk ontvangen premie (exclusief opslag voor uitvoeringskosten, verminderd met de dotatie aan de premie-egalisereserve en vermeerderd met de onttrekking aan de premie-egalisereserve) / premiecomponenten voor onvoorwaardelijke verplichtingen (inkoop en risicopremies op basis van de zuivere kostendekkende premie) * 100 procent.

Pensioenpremie

De te betalen pensioenpremie voor 2020 is vastgesteld op 27,0 procent van de pensioengrondslag. De premieopbrengsten in 2020 zijn lager dan de gedempte kostendekkende premie en het tekort wordt onttrokken aan de premie-egalisereserve.

Premie 2020

Kostendekkende premie	437.629
Feitelijke premie (a)	247.596
Gedempte kostendekkende premie (b)	258.381
Toevoeging aan premie-egalisereserve (a - b)	-10.785
De gedempte kostendekkende premie is als volgt samengesteld:	
Actuariel benodigde koopsom	244.249
Benodigde koopsom voor risicodekking	8.904
Opslag voor uitvoeringskosten	5.228
Totale gedempte kostendekkende premie	258.381

Vooruitblik premie 2021 en verder

In 2019 heeft de Commissie Parameters nieuwe parameters gepubliceerd voor de wettelijke maximale rendementen. SPW houdt voor de premie vanaf 2020 rekening met deze (verlaagde) rendementen. Ook heeft SPW het verondersteld rendement op risicovrije beleggingen weer voor een periode van 5 jaar vastgezet, in lijn met de wettelijke bepalingen hierover. De gedempte kostendekkende premie 2021 bedraagt op basis van de wettelijke parameters circa 27,7 procent van de pensioengrondslag. Door ontwikkelingen in het deelnemersbestand en de sterftেকansen stijgt deze premie naar verwachting ieder jaar licht tot een

niveau van 28,4 procent in 2025. De aanwezige premie-egalisereserve wordt deels aangewend om de feitelijke premie van 27,0 procent de komende jaren aan te vullen tot het niveau van de gedempte kostendekkende premie.

Premies arbeidsongeschiktheidsverzekeringen

Voor de arbeidsongeschiktheidsverzekeringen waren de premies in 2020 als volgt:

- WIA-excedentpensioen 1,10 procent (2019: 1,30 procent) van de WIA-excedentgrondslag. De franchise voor het WIA-excedentpensioen was in 2020 57.420 euro (2019: 56.115 euro).
- WIA-pluspensioen en WGA-hiaatpensioen 0,20 procent (2019: 0,20 procent) van het pensioengevend loon (tot de AO-grens van 57.420 euro).

Toeslagbeleid

Het toeslagbeleid is vastgelegd in de Abtn van het fonds. Toeslagverlening is voorwaardelijk, dus geen recht en het fonds reserveert er niet voor.

De beleidsdekkingsgraad waaronder geen toeslagen worden verleend, bedraagt 110 procent. Boven deze ondergrens wordt de mogelijk te verlenen toeslag bepaald op basis van de systematiek van toekomstbestendige indexatie zoals die in het Financieel Toetsingskader is beschreven. De grens waarbij volledige indexatie kan worden verleend, ligt in 2020 op 123,9 procent. Pas als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan het maximum van deze grens en de vereiste dekkingsgraad kan sprake zijn van inhaaltoeslagen. De beleidsdekkingsgraad is de voortschrijdende gemiddelde dekkingsgraad over de laatste twaalf maanden.

Toeslagverlening

Op basis van de methode van toekomstbestendig indexeren kon per 1 januari 2020 6,5 procent van de beoogde toeslag worden verleend. Aan gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is een toeslag verleend van 0,10 procent. De stijging van de consumentenprijsindex alle huishoudens bedroeg in de referentieperiode van 1 augustus 2018 tot en met 31 juli 2019 1,5 procent. De opgebouwde pensioenen van de actieve deelnemers zijn per 1 januari 2020 verhoogd met een toeslag van 0,41 procent. De collectieve loonsverhoging was in de referentieperiode van 1 augustus 2018 tot en met 31 juli 2019 6,35 procent.

Op basis van de methode van toekomstbestendig indexeren kon per 1 januari 2021 geen toeslag worden verleend. De stijging van de consumentenprijsindex alle huishoudens bedroeg in de referentieperiode van 1 augustus 2019 tot en met 31 juli 2020 1,6 procent.

De collectieve loonsverhoging was in de referentieperiode van 1 augustus 2019 tot en met 31 juli 2020 2,25 procent.

Achterstand in toeslagverlening

Indien geen, of geen volledige toeslag is gegeven, wordt de achterstand in toeslag "opgeteld" bij een eventuele reeds opgelopen toeslagachterstand. Achterstanden worden individueel vastgelegd. Ook de achterstand in de indexatie/toeslag is voorwaardelijk. Per 1 januari 2021 bedragen de cumulatieve niet verleende toeslagen over de periode 2009 t/m 2020 voor actieve deelnemers maximaal 18,69 procent en voor gewezen deelnemers en gepensioneerden maximaal 16,89 procent.

Voorwaardelijke regeling (VPL)

Ultimo 2020 zijn alle resterende voorwaardelijke aanspraken uit de zogenoemde VPL-regeling onvoorwaardelijk geworden en gefinancierd. Voor de financiering was een reserve opgebouwd die als VPL schuld was opgenomen op de balans van het fonds. In 2020 bedroeg de VPL-premie 3,7 procent van het pensioengevend loon. Begin 2021 vindt ter finale kwijting een eindafrekening plaats met de werkgevers.

Nettopensioen

Vanaf 2016 bestaat voor deelnemers met een pensioengevend salaris boven het fiscaal gemaximeerde salaris in de basisregeling (2020: 110.111 euro) de mogelijkheid om deel te nemen aan de netto-pensioenregeling. De premie wordt na aftrek van risicopremies en kosten voor risico van de deelnemers belegd in beleggingsfondsen op basis van het Life Cycle model.

Na beëindiging van de deelname wegens dienstverlating, bij pensioeningang of na overlijden worden netto pensioenaanspraken ingekocht bij het fonds op basis van de voor de nettopensioenregeling vastgestelde tarieven.

Premiedekkingsgraad

De premiedekkingsgraad geeft aan wat de verhouding is tussen de gedempte kostendeckende premie en de stijging van de pensioenverplichtingen door nieuwe pensioenopbouw. SPW houdt bij haar premiebeleid rekening met toekomstige beleggingsrendementen door middel van premiedemping op basis van een verwacht rendement. SPW hanteert daarbij rendementsveronderstellingen conform de wettelijke parameters die hiervoor gelden. Het doel van deze wettelijk mogelijk gemaakte premiedemping is een stabielere premie over een langere periode en dus minder afhankelijkheid van de fluctuerende rente op de kapitaalmarkt.

Over 2020 bedroeg de premiedekkingsgraad 74 procent. Dit betekent dat voor iedere euro stijging van de pensioenverplichtingen als gevolg van nieuwe pensioenopbouw 74 cent aan premie is betaald. Het verschil van 26 cent wordt in de toekomst gefinancierd uit de beleggingsrendementen van het fonds. De premiedekkingsgraad beweegt mee met de rente. Bij een lage rente is de premiedekkingsgraad laag en bij een hoge rente hoog. Als gevolg van de huidige lage rentestand is ook de premiedekkingsgraad relatief laag.

De premiedekkingsgraad over 2021 komt naar verwachting uit op 63 procent.

Doordat de actuele dekkingsgraad van het fonds hoger is dan de premiedekkingsgraad hebben actieve deelnemers voordeel van de huidige financiële positie van het fonds. De nieuwe pensioenaanspraken worden eerder geïndexeerd dan verwacht op basis van de ingelegde premie. Bij het beoordelen van de evenwichtigheid van de premiestelling heeft het bestuur het hierboven genoemde voordeel voor actieve deelnemers onderkend. Het bestuur beziet het huidige premieniveau in historisch perspectief en heeft daarbij oog voor de balans tussen de generaties. Op basis hiervan acht het bestuur het premiebeleid en het daaruit resulterende premieniveau evenwichtig.

Verkort actuariel verslag

Doelstelling

De belangrijkste doelstelling van SPW is de zekerstelling van de toegezegde pensioenen, zowel de ingegane als de nog op te bouwen pensioenen. Daarnaast streeft het fonds ernaar dat de pensioenen waarde- of welvaartsvast blijven, als de financiële positie van het fonds dit toelaat.

Financiering

De pensioenen worden gefinancierd door kapitaaldekking. Bij de berekening van de technische voorziening van de opgebouwde aanspraken wordt geen rekening gehouden met toekomstige toeslagen. Er worden aannames gedaan over de toekomstige ontwikkelingen op basis van bepaalde kansen en ervaringscijfers.

Het fonds stelt de technische voorziening vast op basis van de overlevingstafel 'Prognosetafel AG2020' (2019: 'Prognosetafel AG2018') toegepast met fondsspecifieke ervaringssterfte, die in 2020 is herijkt. De technische voorziening is gelijk aan de actuariële contante waarde van de opgebouwde, premievrije en ingegane pensioenen op basis van de door De Nederlandsche Bank (DNB) gepubliceerde rentetermijnstructuur. Dit kwam eind 2020 overeen met een gemiddelde rekenrente van 0,18 procent (2019: 0,74 procent).

In totaal is in 2020 een resultaat behaald van -331.847 euro (2019: 586.951 euro), dat in mindering is gebracht op het eigen vermogen. De specificatie van het resultaat is als volgt:

Omschrijving	2020	2019
Interest	1.250.077	2.453.638
Premie	-99.891	-52.015
Sterfte	10.251	2.174
Arbeidsongeschiktheid	-6.552	-3.902
Uitkeringen	-271	-384
Waardeoverdracht	-185	-2.025
Uitvoeringskosten	948	285
Rentetermijnstructuur	-1.825.818	-1.866.617
VPL Regeling	18.960	1.445
Actuariële grondslagen	317.242	51.137
Overige oorzaken	3.392	3.215
Totaal	-331.847	586.951

Financiële positie

De beleidsdekkingsgraad is eind 2020 103,1 procent (2019: 110,7 procent). Het minimaal vereist eigen vermogen (MVEV) is 104,2 procent (2019: 104,2 procent) en het Vereist Eigen Vermogen (VEV) is 126,0 procent (2019: 126,6 procent).

Reële dekkingsgraad

Naast de beleidsdekkingsgraad wordt ook een reële dekkingsgraad berekend. Wettelijk is voorgeschreven dat bij de berekening van de reële dekkingsgraad moet worden uitgegaan van de verwachte prijsinflatie in plaats van de verwachte loon-/ en

prijnsinflatie zoals van toepassing voor SPW. Een reële dekkingsgraad van 100 procent betekent dus dat SPW naar verwachting de pensioenen in de toekomst volledig met prijnsinflatie zou kunnen verhogen. De reële dekkingsgraad bedraagt eind 2020 88,8 Procent (2019: 89,9 procent).

Herstelplan

Eind 2019 had SPW niet de beschikking over het wettelijk vereiste eigen vermogen van 26,6 procent.

Daarom is eind maart 2020 een herstelplan ingediend bij DNB. In juni 2020 heeft DNB hiermee ingestemd.

Op basis van de situatie eind 2019 verwacht SPW in 2027 weer te beschikken over het wettelijk vereist eigen vermogen.

Herstel moet vooral komen uit het beleggingsrendement. Zolang het vereist eigen vermogen nog niet is bereikt moet jaarlijks een nieuw herstelplan worden ingediend. Op basis van het herstelplan zou de beleidsdekkingsgraad eind 2020 114,6 procent bedragen. De werkelijke beleidsdekkingsgraad bedraagt 103,1 procent en loopt dus achter op het herstelplan.

Begin 2021 is een geactualiseerd herstelplan bij DNB ingediend. Op basis daarvan verwacht het fonds na 9 jaar over het vereist eigen vermogen te beschikken.

Haalbaarheidstoets

Op grond van artikel 143 van de Pensioenwet (inzake “beheerste en integere bedrijfsvoering”) voert het fonds jaarlijks een haalbaarheidstoets uit. De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico’s die daarbij een rol spelen gegeven voorgeschreven economische uitgangspunten.

Per 1 januari 2020 heeft het fonds de jaarlijkse haalbaarheidstoets uitgevoerd. In de volgende tabel zijn de vastgestelde ondergrenzen en de feitelijke uitkomsten van de haalbaarheidstoets weergegeven.

Uitgangspositie	Ondergrenzen	Uitkomsten haalbaarheidstoets 2020
Vereist Eigen Vermogen (bij de aanvangshaalbaarheidstoets per 1-1-2016: 125,4%)	Ondergrens bij verwacht pensioenresultaat op fondsniveau: 100,0%	n.v.t
Feitelijke financiële positie (per 1-1-2020: 113,2)	Ondergrens bij verwacht pensioenresultaat op fondsniveau: 93,0%	Verwacht pensioenresultaat: 104,9%
	Maximale afwijking van verwacht pensioenresultaat op fondsniveau in slechtweersscenario: 45,0%	Afwijking van verwacht pensioenresultaat op fondsniveau in slechtweersscenario: 26,9%

De tabel geeft aan dat het fonds slaagt voor de jaarlijks te toetsen verplichte onderdelen. Uit de resultaten van de haalbaarheidstoets per 1 januari 2020 is tevens gebleken dat het premiebeleid over de gehele berekeningshorizon voldoende realistisch en haalbaar is en dat het fonds over voldoende herstelcapaciteit beschikt.

Het pensioenresultaat is gedefinieerd als de contante waarde van de verwachte reële uitkeringen conform fondsbeleid gedeeld door de contante waarde van de verwachte reële uitkeringen zonder opbouwkorting en altijd prijs geïndexeerd.

Het verwacht pensioenresultaat van meer dan honderd procent moet niet de verwachting wekken dat de pensioenen al op korte termijn kunnen worden geïndexeerd met de prijnsinflatie. De uitkomsten hebben namelijk betrekking op een periode van 60 jaar en moeten dus ook in dit lange termijn perspectief worden gezien.

De uitkomsten van de jaarlijkse haalbaarheidstoets deelt het bestuur met het Verantwoordingsorgaan en cao-partijen. Als bij de

jaarlijkse haalbaarheidstoets blijkt dat niet (meer) aan de gestelde ondergrenzen voldaan wordt, treedt het bestuur in overleg met cao-partijen om te bezien of en welke maatregelen genomen moeten worden. De uitkomsten van de haalbaarheidstoets kunnen dus gevolgen hebben voor het beleggings-, premie- indexatie- en/of kortingsbeleid. Het is zelfs mogelijk dat de gehanteerde ambitie (inclusief de indexatiemaatstaf) of de vastgestelde ondergrenzen opnieuw tegen het licht gehouden moeten worden indien, bij de gegeven economische omgeving, de toets op de haalbaarheid niet wordt gehaald. De haalbaarheidstoets is daarmee vooral een (intern) instrument om de financiële opzet van het fonds te analyseren en kan (extern) gebruikt worden voor de communicatie richting deelnemers.

Vermogensbeheer

Het beleggingsbeleid in 2020 is gebaseerd op het Strategisch Beleggingsplan 2020-2022, dat is opgesteld in aansluiting op de in 2019 uitgevoerde ALM-studie. De ontwikkelingen op de financiële markten zijn gedurende 2020 nauwgezet gevolgd en getoetst aan de economische visie en er zijn mogelijke bijstellingen van de portefeuille besproken. Gedurende het jaar is belegd conform het beleid zoals vastgelegd in ons beleggingsplan 2020.

Eind 2020 is een start gemaakt met de beleggingen in de nieuwe beleggingscategorie Nederlandse woninghypotheken.

Beleggingsbeginselen

Beleggingsbeginselen, ook wel investment beliefs, zijn de belangrijkste overtuigingen die ten grondslag liggen aan de strategie, de samenstelling en het beheer van de beleggingsportefeuille van SPW. De beleggingsbeginselen worden met enige regelmaat opnieuw gevalideerd of, indien nodig, aangepast. Onderstaand zijn de beleggingsbeginselen op hoofdlijnen weergegeven:

1. De strategische vermogensallocatie, inclusief overlays, is de meest bepalende beleggingsbeslissing voor het rendement en het risico van de portefeuille;
2. SPW neemt alleen risico's wanneer het verwacht dat de rendements-risicoverhouding van de portefeuille verbetert en de kans op het realiseren van de doelstellingen toeneemt;
3. Op lange termijn treedt "mean reversion" van waarderingen op;
4. Diversificatie is belangrijk;
5. SPW gelooft dat actief beleggen tot op zekere hoogte zinvol is en bijdraagt aan een betere rendements-risicoverhouding;
6. Maatschappelijk verantwoord beleggen draagt bij aan een verbetering van het rendements-risicoprofiel van de beleggingsportefeuille en is een fiduciaire verantwoordelijkheid en
7. Een toegesneden organisatie en beheerst beleggingsproces zijn voorwaarden voor een succesvol beleggingsbeleid.

Beleggingsbeleid 2020

Er zijn in 2020 een aantal wijzigingen doorgevoerd in de vermogensverdeling en in het rente- en valutabeleid ten opzichte van 2019.

- De rentestaffel is verhoogd met 10 procent;
- De allocatie van 5 procent naar Commodities is in het eerste kwartaal afgebouwd;
- Er is een structurele (strategische) allocatie naar Cash van 5 procent in de Overlay portefeuille toegevoegd. Samen met een deel van de renteswaps vervangt deze positie een allocatie naar staatsleningen. Deze cash allocatie biedt de benodigde liquiditeit op korte termijn in de portefeuille;
 - Het normgewicht van Hedge Funds is verhoogd van 4 procent naar het strategische gewicht van 5 procent;
 - Het normgewicht van Private Equity is verhoogd van 5 procent naar het strategische gewicht van 6 procent;
 - De allocatie naar Equities Developed is verlaagd van 21,0 procent naar 19,5 procent. Het strategische gewicht van Equities Developed is 19,2 procent;
 - De allocatie naar Treasuries wordt verlaagd van 22,0 procent naar 20,5 procent. De strategische allocatie naar Treasuries is 16,8 procent;
 - Er is een allocatie van 1,0 procent naar Nederlandse woninghypotheken toegevoegd met een bandbreedte van 0-2,5 procent. De strategische allocatie naar Nederlandse woninghypotheken is 5 procent. Treasuries fungeert als funding asset voor Nederlandse woninghypotheken;
 - Het valutabeleid is gewijzigd in een apart valutabeleid voor vastrentende waarden en een apart valutabeleid voor zakelijke waarden. Er is vanaf 2020 geen tactisch valutabeleid meer toegestaan en
 - Het Tactisch Asset Allocatie-beleid voor de allocatie over beleggingscategorieën is omgezet naar een herbalanceringsbeleid

op basis van bandbreedtes.

Strategische beleggingsmix op deelniveau, de norm 2020, de werkelijke vermogensverdeling ultimo 2020 en de norm voor 2021 (in procenten)

Beleggingscategorie	Strategische norm 2020-2022	Norm 2020	Werkelijk ultimo 2020	Norm 2021
Vastrentende waarden	43,8	43,5	43,0	44,2
- Staatsobligaties	16,8	20,5	22,4	17,2
- Nederlandse woninghypotheken	5,0	1,0	0,1	5,0
- Credits	15,4	15,4	14,7	16,2
- Alternative credits	1,6	1,6	1,5	0,8
- Emerging markets debt	5,0	5,0	4,3	5,0
Aandelen	30,2	30,5	32,5	29,8
- Ontwikkelde markten	19,2	19,5	21,2	23,8
- Minimum Volatility	5,0	5,0	4,8	-
- Opkomende markten	6,0	6,0	6,5	6,0
Vastgoed	10,0	10,0	8,6	10,0
Alternatieve beleggingen	11,0	11,0	11,3	11,0
- Commodities	-	-	-	-
- Hedgefondsen	5,0	5,0	4,4	5,0
- Private equity	6,0	6,0	6,8	6,0
- Infrastructuur	-	-	-	-
- Opportuniteiten	-	-	0,1	-
Overlay	5,0	5,0	4,6	5,0
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0

Strategisch Beleggingsbeleid

In 2019 is het strategisch beleggingsbeleid voor de periode 2020-2022 vastgelegd. Een belangrijke basis voor dit beleid is de in 2019 uitgevoerde ALM-studie. Deze studie kijkt op een kwantitatieve manier naar hoe SPW met het vermogen om zou kunnen gaan. Hierbij is rekening gehouden met onder andere de ambitie, risicobereidheid, verplichtingen en beleggingsbeginselen van het bestuur. De belangrijkste conclusie uit de uitgevoerde ALM studie is dat het strategisch beleggingsbeleid dat tot en met 2019 is gevoerd in grote mate voldoet. Op basis van de ALM studie heeft SPW besloten om met ingang van 1 januari 2020 o.a. de renteaafdekking met 10 procentpunt te verhogen, om in 2020 haar belang in commodities af te bouwen en om een nieuwe allocatie naar Nederlandse hypotheken toe te voegen.

Beheersing beleggingsrisico's

Volgens onze beleggingsbeginselen worden alleen risico's genomen wanneer we de verwachting hebben dat de rendementsrisicoverhouding van de portefeuille verbetert en de kans op het realiseren van onze doelstellingen toeneemt. Dat neemt niet weg dat er ook risico's zijn die, zeker voor de korte termijn, (te) groot zijn, dan wel waarvan verondersteld wordt dat die geen

toegevoegde waarde hebben. Daarom heeft SPW beleid op het gebied van beheersing van de rente- en valutarisico's. De beheersing van deze risico's is voor ons van wezenlijk belang.

Renterisico

Er is verschil in de rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen van het fonds en de beleggingen. SPW vindt dit risico te groot en heeft daarom dit renterisico verlaagd. Dit doet SPW door naast de beleggingen in vastrentende waarden renteswaps in te zetten. De hoogte van deze renteafdekking laten we variëren met de hoogte van de rente. Het beleid van SPW ten aanzien van renteafdekking is om bij hogere rentestanden de rentegevoeligheid van de verplichtingen te verlagen door meer renterisico af te dekken in vergelijking met lagere rentestanden. Dit beleid is vastgelegd in een aangepaste staffel.

Valutarisico

De valutarisico's op beleggingen in Amerikaanse dollars, Britse ponden, Japanse yen en Hong Kong dollars dekt SPW gedeeltelijk af door valutatermijncontracten af te sluiten. Valutarisico's op beleggingen in Hong Kong dollars worden afgedekt via Amerikaanse dollars. In 2020 is een apart valutabeleid ingevoerd voor vastrentende waarden en een apart valutabeleid voor zakelijke waarden. De valutarisico's op beleggingen in Amerikaanse dollars, Britse ponden en Japanse yen in vastrentende waarden worden voor 100 procent afgedekt. De valutarisico's op beleggingen in Amerikaanse dollars, Britse ponden en Japanse yen in zakelijke waarden worden voor respectievelijk 30 procent, 75 procent en 50 procent afgedekt.

Het valutarisico van de beleggingen in zowel vastrentende als zakelijke beleggingen in Australische en Canadese dollar werd volledig afgedekt.

Overzicht rendementen

De gehele portefeuille kende in 2020 een rendement van 8,2 procent tegenover een benchmarkrendement van 7,5 procent. Het rendement van de totale portefeuille van SPW werd zowel gedreven door de bijdrage van aandelen ontwikkelde markten als Staatsobligaties. De bijdrage van de renteafdekking aan het totaal rendement bedroeg 1,9 procentpunt. Het afdekken van het valutarisico droeg 1,5 procentpunt bij aan het totaal rendement van SPW.

SPW kent een actief beleggingsbeleid. Door dit actieve beleid kunnen de rendementen van de beleggingen afwijken van de relevante benchmark. In onderstaande tabel zijn de rendementen na aftrek van kosten gedurende 2020 per beleggingscategorie weergegeven. Daarnaast zijn ook de rendementen van de voor ons representatieve benchmarks per beleggingscategorie opgenomen in de tabel.

Netto (euro) rendementen in procenten gedurende 2020 zonder valuta afdekking

Beleggingscategorie	Rendement portefeuille	Rendement benchmark
Vastrentende waarden	7,6%	6,8%
- Staatsobligaties	15,0%	15,0%
- Nederlandse woninghypotheken	0,0%	0,0%
- Credits	1,1%	0,2%
- Alternative credits	2,4%	-3,1%
- Opkomende markten	-4,3%	-4,6%
Aandelen	7,2%	5,8%
- Ontwikkelde markten	9,5%	7,5%
- Minimum Volatility	-4,6%	-4,6%
- Opkomende markten	10,4%	8,7%
Vastgoed	-11,3%	-8,6%
Alternatieve beleggingen	2,2%	-1,7%
- Grondstoffen	-15,4%	-16,3%
- Hedgefondsen	-0,3%	-5,4%
- Private equity	12,4%	10,2%
- Infrastructuur	-32,1%	-7,7%
- Opportuniteiten	-3,4%	-6,7%
Rendement excl overlay	4,6%	4,1%
- Overlay	3,7%	3,5%
Rendement	8,2%	7,5%

Rendementen per beleggingscategorie

Hierna worden de rendementen per beleggingscategorie toegelicht.

Vastrentende waarden

Ook obligatiemarkten kenden grote schommelingen gedurende 2020. Tijdens de beginfase van de coronacrisis in maart was sprake van een sterke rentedaling en daarmee sterke toename van de waarde van obligaties. Om tijdens de lockdowns de economie draaiende te houden kwamen overheden en centrale banken met een fors pakket aan fiscale en monetaire stimuleringsmaatregelen. Deze maatregelen hebben echter een tegengesteld effect op rentestanden: allereerst lopen staatsschulden wereldwijd op waarmee het aanbod stijgt, maar tegelijkertijd startten centrale banken (ECB en Fed) vanwege de pandemie opkoopprogramma's zoals PEPP waardoor rentestanden juist per saldo dalen. Koersen van staatsobligaties zijn in 2020 verder opgelopen, waarmee de effectieve rente alleen maar verder is afgenomen. Met name obligaties die nog enig rendement boden, zoals Brits of Amerikaans staatspapier, zagen de renteniveaus fors dalen. Binnen Europa was de afname in de 'periferie' van de eurozone (Spanje, Italië, Portugal en Griekenland) hierbij het grootst. Al in 2019 was sprake van een daling van spreads tussen 'kernlanden' met Zuid-Europese landen, echter heeft deze ontwikkeling vanwege het PEPP-opkoopprogramma van de ECB maar ook het nieuwe Europese herstellfonds zich verder doorgezet. Hiermee werd de spread tussen 'kernlanden' als Duitsland en Nederland versus landen aan de rand van de eurozone kleiner in 2020.

Daarnaast behaalden bedrijfsobligaties ook een licht positief rendement, waarbinnen vooral de categorie obligaties met een hoge kwaliteit relatief goed presteerde. Dit heeft eveneens te maken met het zeer ruime monetaire beleid van centrale banken. De categorie obligaties met lagere kwaliteit (High Yield) kenden een uitermate grillig verloop gedurende het jaar, waarbij in

maart sprake was van regelrechte paniek.

De Vastrentende Waarden portefeuille van SPW bestaat uit Staatsobligaties, Bedrijfsobligaties (Credits) en Emerging Market Debt. De portefeuille Staatsobligaties bestaat alleen uit de meest kredietwaardige Staatsobligaties uit de eurozone. Tevens beleggen we in deze landen uitsluitend in obligaties met lange looptijden. Mede gedreven door het verruimende monetaire beleid van centrale banken zijn in de belangrijkste landen de rentes opnieuw gedaald in 2020, wat zorgt voor hogere waarderingen van obligaties.

Opnieuw zijn het daarbij de obligaties met langere looptijden die de grootste rentedaling kenden, waardoor het koersrendement groot was. Deze portefeuille behaalde over 2020 een rendement van 15,0 procent. De benchmark realiseerde ook een rendement van 15,0 procent.

De portefeuille met Credits realiseerde een rendement van 1,1 procent. Het rendement van de benchmark bedroeg 0,2 procent. Bedrijfsobligaties profiteerden onder meer van het zeer ruime monetaire beleid van centrale banken.

Daarnaast is in de tweede helft van 2020 een deel van de beleggingen uit de Credits FGR overgeheveld naar een nieuw opgerichte beleggingscategorie Alternative Credits. Tegelijkertijd zijn een aantal (externe) mandaten vanuit de Hedge Fund Pool verplaatst naar deze nieuwe beleggingscategorie. Dit betreft credit strategieën met een significante bèta, die meer het karakter hebben van Alternative Credits beleggingen, zoals Distressed Debt of Structured Credit, dan van Hedge Funds beleggingen. In dit half jaar werd op de Alternative Credits beleggingen een gezamenlijk rendement van 2,4 procent behaald, terwijl de benchmark een resultaat van -3,1 procent toonde.

De portefeuille met Staatsobligaties en Bedrijfsobligaties uit Opkomende Markten (Emerging Market Debt) behaalde een rendement van -4,3 procent ten opzichte van een benchmarkrendement van -4,6 procent. De impact van de coronacrisis op obligaties in opkomende markten leidde tot een negatief rendement in het eerste kwartaal en kon gedurende de rest van het jaar niet meer helemaal goedge maakt worden. De outperformance was met name het resultaat van de beleggingsbeslissingen binnen de onderliggende portefeuilles met obligaties uitgedrukt in lokale valuta of in Amerikaanse dollars.

Aandelen

De portefeuille met aandelen uit de ontwikkelde markten stegen in 2020 met 9,5 procent tegenover een benchmarkrendement van 7,5 procent. De minimum volatility-portefeuille realiseerde in 2020 een rendement van -4,6 procent, dat gelijk was aan de benchmark.

Aandelenbeleggingen kenden vanwege de coronacrisis een beweeglijk jaar. Na de sterke daling van wereldwijde aandelenmarkten in februari en vooral maart herstelden aandelen zich vervolgens geleidelijk, mede gedreven door fiscale en monetaire stimulering door overheden en centrale banken. Nadat enkele farmaceuten in november een effectief coronavaccin aankondigden vonden beurzen de weg verder omhoog en sloten het jaar zelfs ruim positief. Hierbij was wel sprake van grote rendementsverschillen tussen regio's en sectoren, afhankelijk van de economische impact van het coronavirus. Zo werd Europa hard geraakt als gevolg van meerdere lockdowns, terwijl bijvoorbeeld Azië de pandemie relatief goed wist te beheersen. De Verenigde Staten deden het goed vanwege het grote gewicht van zogenaamde Big Tech bedrijven in de beursindex. Er waren in 2020 duidelijke verschillen in sectoren zichtbaar, zoals Informatietechnologie, die veelal juist profiteerden van het feit dat mensen gedwongen waren veel meer thuis te zijn (en werken) (bijvoorbeeld Microsoft, Zoom, Facebook en Netflix) en online bestellingen deden (Amazon, Apple, Alibaba). Veel Techbedrijven behaalden uiteindelijk zeer hoge rendementen in tegenstelling tot onder andere de reissector, energiebedrijven, vastgoed en banken. Uiteindelijk presteerde (gemeten in euro's) de benchmark van opkomende Markten (+8,5 procent) iets beter dan ontwikkelde Markten (+6,9 procent).

De outperformance van Aandelen uit Ontwikkelde Markten werd gedreven door de Fundamentele en Focusstrategieën, terwijl de Kwantitatieve strategie negatief heeft bijgedragen. Vanwege de bottom-up aandelenselectie binnen de Fundamentele strategie en in lijn met de geconcentreerde Focusstrategie, is de performance grotendeels toe te wijzen aan onderneming specifieke exposure. Een groot deel van de underperformance van de Kwantitatieve strategie wordt verklaard doordat waarde-aandelen en

klein- en middenbedrijf achterbleven bij de groeiaandelen en aandelen van grote bedrijven (zoals Facebook, Apple, Amazon, Netflix en Alphabet).

In 2020 behaalden Aandelen uit Opkomende Markten een beter met een rendement van 10,4 procent beter dan de benchmark (8,6 procent). De outperformance is vooral gerealiseerd door de strategieën waarin aandelen worden geselecteerd op basis van zeer grondige fundamentele analyses. De rugwind van de stijlexposure (onder andere momentum en groei) leverden over het hele jaar de grootste positieve bijdrage.

Vastgoed

De vastgoedportefeuille van SPW bestaat uit een aantal deelportefeuilles. Het rendement op de totale vastgoedportefeuille bedroeg -11,3 procent gedurende 2020. Het rendement op de benchmark was -8,6 procent. Het resultaat op Vastgoed was dit jaar zeer negatief als gevolg van zowel de directe als indirecte impact van het coronavirus. Vanwege de verwachte lange termijn impact die de coronacrisis zal hebben op onder meer woon-werkverkeer, maar ook op de continuïteit van bedrijven en sectoren, herstelden vastgoedwaarderingen minder snel dan de brede beurs. Daarnaast behield residentieel vastgoed (woningen) haar waarde in tegenstelling tot bijvoorbeeld retail (winkels) of hotels.

Circa 75 procent van de vastgoedportefeuille is ondergebracht in een strategisch vastgoedfonds dat bestaat uit zowel beursgenoteerde als niet-beursgenoteerde vastgoedbeleggingen. Met deze portefeuille wordt ernaar gestreefd meerwaarde te creëren met een lange termijn beleggingshorizon. Het rendement in 2020 van deze portefeuille bedroeg -10,5 procent.

Circa 25 procent van de portefeuille bestaat uit een vastgoedfonds met beursgenoteerd vastgoed en dit fonds kent een beleggingshorizon van een korte tot middellange termijn. Het rendement van deze portefeuille bedroeg -13,4 procent.

Private equity

Onze Private Equity portefeuille realiseerde een rendement van 12,4 procent. De benchmark (gebaseerd op rendement van beursgenoteerde aandelen) liet een rendement zien van 10,2 procent. In lijn met het herstel op aandelenmarkten liepen ook de waarderingen in de Private Equity-portefeuille richting het einde van het jaar weer op met een positief rendement tot gevolg. Het verschil ten opzichte van de benchmark vloeit deels voort uit vertraagde waarderingen, terwijl de benchmark is gebaseerd op beursgenoteerde aandelen die een uitzonderlijk goed jaar kenden.

Hedgefondsen

De Beleggingscategorie Hedgefondsen is een verzameling van Beleggingsstrategieën die zich onderscheiden van traditionele beleggingen. In deze categorie hebben beheerders meer vrijheid in hun beleggingsstijl. Hedgefondsen ontleen hun naam aan het feit dat zij doorgaans traditionele risicofactoren, zoals aandelenmarktrisico of kredietrisico, volledig of gedeeltelijk afdekken. Het rendement van een Hedgefonds hangt sterk af van de specifieke strategieën en vaardigheden van de beheerders.

Hedgefondsen behaalden in de valuta waarin zij werken (USD) een positief rendement. Aangezien SPW de portefeuille in euro's presenteert is dit beleggingsrendement omgerekend nihil (-0,3 procent) vanwege de dollar die gedurende het jaar bijna 9% minder waard werd. De benchmark liet een rendement van -5,4 procent zien. Bij gebrek aan goede alternatieven, worden de rendementen van de hedgefondsen vergeleken met een cash benchmark vermeerderd met een vaste opslag. Daarnaast wordt het valutarisico bij hedgefondsen afgedekt via de overlay.

Commodities

Commodities (grondstoffen) kenden in 2020 een negatief resultaat, waarbij het coronavirus ook tot een negatieve schok op grondstoffenmarkten leidde in het eerste kwartaal. Daarnaast is SPW al begin van het jaar uit Commodities gestapt.

Opportunities

De Opportunities-portefeuille van SPW bestaat uit Life Settlements. Deze portefeuille van SPW heeft een zeer geringe omvang (0,1 procent van de totale portefeuille ultimo 2020) en wordt niet uitgebreid. Het rendement op de portefeuille bedroeg -3,4 procent tegenover een benchmarkrendement van -6,7 procent.

Hypotheken

Eind 2020 is een start gemaakt met de beleggingen in de nieuwe beleggingscategorie Nederlandse woning hypotheek. In 2020 zijn er nog geen beleggingen waarop rendement is gemaakt.

Z-score van het fonds

De Z-score is een verplichte maatstaf voor Nederlandse bedrijfstakpensioenfondsen voor de kwaliteit van de uitvoering van het door het bestuur vooraf vastgestelde beleggingsbeleid. De Z-score maakt inzichtelijk in hoeverre de gerealiseerde resultaten verschillen van de Z-score benchmark die door het bestuur is vastgesteld, met een correctie voor vermogensbeheerkosten. De Z-score benchmarkportefeuille is in grote mate gelijk aan de benchmarkportefeuille zoals opgenomen in het beleggingsplan. Voor de beleggingscategorie vastgoed wordt echter voor de Z-score een cash benchmark gehanteerd omdat de hoogte van het benchmarkrendement op het moment dat de Z-score aangeleverd moet worden bij de toezichthouder nog niet beschikbaar is. Door het hanteren van verschillende benchmarks en afwijkende berekeningsmethodiek wijkt de jaarlijkse Z-score af van het gerapporteerde relatieve rendement.

De Z-scores over de laatste vijf jaar vormen samen de performancetoets. Bij een negatieve performancetoets mag een aangesloten werkgever, onder bepaalde voorwaarden, besluiten om het fonds te verlaten. Dit vormt een risico voor het draagvlak van SPW. Wij zijn ons daarvan bewust en monitoren de ontwikkeling van de Z-score en de performancetoets daarom nauwgezet. In onderstaande tabel zijn de Z-scores en de resultaten van de performancetoetsen over de laatste vijf jaar weergegeven.

Z-scores en resultaten van de performancetoetsen over de laatste vijf jaar

Jaar	Z-score	Resultaat P-toets
2016	0,62	2,9
2017	0,82	2,9
2018	-0,02	2,5
2019	-0,16	2,1
2020	0,29	2,0

Verantwoord beleggen

SPW vindt het belangrijk om verantwoord te beleggen. In onze beleggingsbeslissingen houden wij dan ook nadrukkelijk rekening met milieu, maatschappij en goed ondernemingsbestuur.

Het insluitingsbeleid

Om goede beleggingsbeslissingen te kunnen nemen, is het belangrijk de kansen en risico's van beleggingen duidelijk in kaart te brengen. Daarom analyseert onze vermogensbeheerder bedrijven niet alleen op financiële prestaties en bedrijfsprocessen. Ook wordt er structureel gekeken naar de gevolgen van het gevoerde beleid voor milieu, samenleving en goed bestuur en in hoeverre een bedrijf risico's op dit gebied onder controle heeft. Dit worden ook wel ESG -factoren genoemd (Environment, Social en Governance factoren).

Wij menen dat bedrijven die aandacht besteden aan ESG doorgaans een gezonder en stabiel toekomstperspectief hebben dan bedrijven die dat niet doen. Het is onze overtuiging dat deze bedrijven beter presteren en dat hierin beleggen een lager risico met zich meebrengt.

Voor het 'insluitingsbeleid' heeft onze vermogensbeheerder sinds 2015 ruim 10 duizend bedrijven beoordeeld waarin we via aandelen of obligaties kunnen beleggen. Deze beoordelingen worden periodiek herzien. Ook komen er steeds nieuwe bedrijven bij of vallen er bedrijven af (bijvoorbeeld door overnames). Op basis van algemene en sectorspecifieke criteria bepalen we in

welke bedrijven we willen beleggen (Koplopers), met welke bedrijven we een verbetertraject aangaan (Beloftes) en in welke bedrijven we niet (meer) willen beleggen (Achterblijvers).

Uitsluiten van beleggingen

Er zijn bedrijven en staatsobligaties van bepaalde landen waarin wij niet willen beleggen. Deze staan op onze uitsluitingslijst (zie [link](#)).

We beleggen niet in producenten van wapens die verboden zijn volgens internationale verdragen die Nederland heeft ondertekend. Het gaat om bedrijven die betrokken zijn bij het maken van clusterbommen, anti-persoons(land)mijnen en chemische en biologische wapens. We beleggen ook niet in bedrijven die betrokken zijn bij de productie van (belangrijke onderdelen van) kernwapens en tabaksfabrikanten.

We hebben onze ambitie aangescherpt om niet te beleggen in staatsobligaties van landen waar ernstige mensenrechtenschendingen plaatsvinden. De invoering van dit beleid loopt nog. Nu al sluiten we staatsobligaties uit van landen waarvoor een wapenembargo van de Verenigde Naties (VN) of Europese Unie (EU) geldt.

Klimaatactie

Klimaatverandering heeft grote gevolgen voor onze deelnemers én brengt kansen en risico's met zich mee voor onze beleggingen. We willen dat bedrijven waarin we beleggen maatregelen nemen om hun uitstoot van broeikasgassen beperken. Ook beleggen we steeds meer in hernieuwbare energie en in 'groene obligaties' waarmee ondernemingen de overgang naar hernieuwbare energiebronnen kunnen financieren.

Eind 2020 was de CO₂-voetafdruk van onze aandelenbeleggingen met 39% gedaald ten opzichte van het peiljaar 2015. Daarmee is onze doelstelling (-25%) ruimschoots gehaald. Dit jaar zullen we voor het eerst de voetafdruk van andere beleggingscategorieën, zoals bedrijfsobligaties, opnemen in ons duurzaamheidsverslag. Rapportage van de CO₂-voetafdruk van relevante beleggingen is een van de vereisten die voortkomen uit het Klimaatcommitment van de financiële sector, waarmee SPW en andere financiële instellingen zich vrijwillig aan het Nationale Klimaatakkoord hebben verbonden.

Beleggen in duurzame ontwikkeling

Eind 2020 hadden we 2,5 miljard euro belegd in bedrijven die met hun producten bijdragen aan de Duurzame Ontwikkelingsdoelen. Deze doelen zijn in 2015 vastgesteld door de VN en richten zich onder andere op armoedebestrijding, klimaatactie en duurzame steden en gemeenschappen.

IMVB-convenant

SPW gaf in 2020 verder invulling aan het convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB). Daarin heeft de pensioensector afspraken gemaakt met de overheid, vakbonden en milieu- en maatschappelijke organisaties over het voorkomen van misstanden bij bedrijven waarin wordt belegd én het beperken van negatieve impact van beleggingen voor milieu en maatschappij. Binnen het convenant bundelt een beperkt aantal pensioenfondsen - waaronder SPW - hun krachten om tot verbetering te komen bij geselecteerde bedrijven waarbij het risico bestaat op betrokkenheid bij mensenrechtenschendingen. In 2020 begon een verbetertraject met een bedrijf in de platformeconomie, nadat eerder al een vergelijkbaar traject was gestart bij een mijnbouwbedrijf.

Erkenning

De Nederlandse Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) neemt elk jaar het verantwoord beleggen beleid van de Nederlandse pensioenfondsen onder de loep. SPW behaalde in 2020 de zesde plaats in deze ranglijst. Bij de middelgrote pensioenfondsen voeren wij de lijst aan. Vooral op de uitvoering van het beleid scoren we goed.

Nieuw beleid

In de loop van 2021 publiceren wij ons nieuwe Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Beleid 2021-2025.

Aandacht voor duurzaamheid en verantwoord beleggen, neemt ook in pensioenuitvoering een steeds belangrijkere plek in. Deelnemers vertrouwen erop dat hun inleg bij SPW in goede handen is, met bewezen rendement. In goede handen heeft hier ook de betekenis van maatschappelijk verantwoord.

In de voorbereiding van het aanpassen van het verantwoord beleggingsbeleid, hebben wij in de zomer van 2020 onze deelnemers geconsulteerd. Ruim 900 deelnemers hebben middels het beantwoorden van een vragenlijst, zich uitgesproken over belangrijke thema's; hun vertrouwen in, en de verwachtingen die zij hebben over, beleggen. We gaan op zoek naar de juiste balans tussen een zo goed mogelijk rendement behalen en maatschappelijk verantwoord beleggen. Dankzij de hoge opkomst is de stem van de deelnemer meegenomen in het beleid dat komend jaar gepubliceerd wordt.

Verantwoord beleggen verslag

SPW brengt jaarlijks een Verantwoord Beleggen verslag uit. Daarin staat meer informatie over hoe SPW belegt.

Kostenparagraaf

Vermogensbeheer Kostentransparantie

Kostentransparantie staat al een aantal jaren in de maatschappelijke belangstelling. In combinatie met de gedaalde dekkingsgraad verlangen pensioendeelnemers dat het bestuur efficiëntie en transparantie nastreven bij het uitvoeren van de pensioenregeling en het beheren van het pensioenvermogen. Kostenbeheersing en waar mogelijk kostenverlagingen spelen daarom een belangrijke rol in het beleid, temeer omdat het gaat om geld van de pensioen deelnemers.

De kosten voor het beheer van het vermogen bestaan uit beheer- en prestatievergoedingen alsmede transactiekosten. De beheervergoedingen kunnen door het bestuur worden gestuurd met fee principes en de keuzes in de portefeuillesamenstelling. Hierbij moet worden gedacht aan keuzes tussen liquide en illiquide beleggingen en tussen actief en passief beheer van het vermogen.

Het is de taak van de fiduciair manager van APG om te kijken naar een optimale verdeling tussen intern door de uitvoerder beheerde portefeuilles en uitbesteding aan gespecialiseerde externe managers. Met name bij actief beheerde portefeuilles is sprake van hogere kosten bij de inzet van externe managers. Prestatievergoedingen kunnen in mindere mate door het bestuur worden beïnvloed. Bij het verstrekken van een extern mandaat maakt de uitvoerder indien van toepassing afspraken over een prestatievergoeding. Een externe manager kan alleen aanspraak maken op deze aanvullende vergoeding wanneer een rendement wordt behaald boven een minimum afgesproken (benchmark)rendement. Prestatievergoedingen worden dus door SPW uit het extra behaalde rendement betaald. De transactiekosten ontstaan bij aan- en verkoop van beleggingen en kunnen in mindere mate door het Bestuur worden beïnvloed. De hoogte hiervan hangt met de omvang en samenstelling van het beheerde vermogen alsmede keuze voor een actieve beleggingsstijl. In dit deel van het bestuursverslag legt het bestuur verantwoording af over de vermogensbeheerkosten gemaakt in het boekjaar 2020.

De verslaglegging over de uitvoeringskosten in het bestuursverslag vindt plaats in overeenstemming met de aanbevelingen van de Pensioenfederatie. In de jaarrekening zelf zijn uitsluitend de kosten volgens de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving 610 opgenomen. Met name bij investeringen in beleggingsfondsen voor illiquide beleggingen worden kosten in de jaarrekening gesaldeerd met beleggingsopbrengsten. Hierdoor zijn de kosten zoals opgenomen in het bestuursverslag hoger dan de kosten in de jaarrekening. In navolgende tabel is de aansluiting tussen de jaarrekening en het bestuursverslag weergegeven. De kosten van illiquide beleggingen zijn hierbij net als in voorgaande jaren met een kwartaal vertraging gerapporteerd. De gerapporteerde kosten worden hierbij gebaseerd op de werkelijke kosten tot en met het derde kwartaal en vervolgens aangevuld met schattingen voor het vierde kwartaal. Deze schatting wordt gebaseerd op de werkelijke kosten van het vierde kwartaal van het jaar daarvoor

Aansluiting kosten jaarrekening en bestuursverslag (in miljoen euro)

	2020	2019
Jaarrekening		
Directe kosten, opgenomen in de jaarrekening:		
- Beheervergoedingen	-21,1	-22,5
Indirecte kosten, onderdeel van de waardeveranderingen van beleggingen:	180,1	138,8
Totale vermogensbeheerkosten en transactiekosten	159,0	116,3
Bestuursverslag		
- Beheervergoedingen	71,3	68,5
- Prestatievergoedingen	66,6	31,3
- Transactiekosten	21,1	17,4
Totale vermogensbeheerkosten en transactiekosten bestuursverslag	159,0	117,2

Uitvoeringskosten vermogensbeheer

De bedragen die zijn gemoeid met het beheer van het vermogen van de deelnemers zijn fors. Dit leidt regelmatig tot vragen over de noodzaak van deze kosten. Met name bij de hoogte van prestatievergoedingen van private equity en hedge fondsen worden regelmatig vraagtekens gezet. Het bestuur heeft als doelstelling om de kosten, gegeven rendement en risico, zo laag mogelijk te houden. De vermogensbeheerkosten moeten altijd in relatie worden gezien tot (extra) rendement, risico en duurzaam & verantwoord beleggen. Het bestuur maakt langs deze vier assen keuzes om te komen tot een optimale portefeuille gegeven het gewenste risiconiveau.

Kosten van vermogensbeheer

Hieronder wordt toegelicht hoe de vermogensbeheerkosten zich in 2020 hebben ontwikkeld. Hierbij maken we onderscheid tussen beleggingskosten en transactiekosten.

Kostensoorten/beheervergoeding (in miljoen euro)

Omschrijving	2020	%	2019	%
Beheervergoeding APG	38,6	0,25	39,5	0,28
Beheervergoeding externe vermogensbeheerders	22,7	0,15	20,8	0,15
Bewaarloon	1,9	0,01	1,6	0,01
Overige kosten	8,1	0,05	6,5	0,05
Beheervergoedingen	71,3	0,47	68,4	0,48
Prestatievergoedingen	66,6	0,44	31,3	0,22
Beleggingskosten	137,9	0,91	99,7	0,70
Transactiekosten	21,1	0,14	17,4	0,12

De beleggingskosten bestaan uit beheer- en prestatievergoedingen en zijn in 2020 met 0,21% gestegen. De stijging van de prestatievergoedingen wordt veroorzaakt doordat aan externe Private Equity en Hedgefondsen managers hogere vergoedingen zijn toegekend. De beheervergoedingen zijn met 0,01% gedaald. Hiertegenover staat een grote stijging van de prestatievergoedingen met 0,22% (deze worden hierna nader toegelicht). De beheervergoeding van de uitvoerder is gedaald

doordat binnen de beleggingsportefeuille een verschuiving heeft plaatsgevonden naar relatief goedkopere asset categorieën, bijvoorbeeld uittreding FGR Commodities naar Cash. De transactiekosten zijn door grotere transactievolumes en gestegen spreadkosten eveneens o.a. als gevolg van Covid19 toegenomen. Voor de totale beleggingsportefeuille is in 2020 is een rendement voor kosten behaald van 9,2% (2019: 20,5%). Na aftrek van de kosten 1,0%, (2019: 0,8%) resteert een (netto) rendement van 8,2% (2019: 19,7%).

Totaal vergoedingen

In navolgende tabel zijn de beheer- en prestatievergoedingen opgenomen per beleggingscategorie voor 2020 en 2019.

	Gemiddelde NAV in mln euro	Beheervergoedingen			Prestatievergoedingen			Totaal 2020			Totaal 2019		
		in mln euro	% per categorie	% v/h totaal	in mln euro	% per categorie	% v/h totaal	in mln euro	% per categorie	% v/h totaal	in mln euro	% per categorie	% v/h totaal
Vastgoed	1.329	10,3	0,78	0,07	-1,0	-0,08	-0,01	9,3	0,70	0,06	131	0,95	0,09
Aandelen		12,3		0,08	7,6		0,05	19,8		0,13			0,10
Ontwikkelde markten	3.649	7,9	0,22	0,05	4,2	0,11	0,03	12,0	0,33	0,08	6,2	0,23	0,04
Minimum Volatility	-	-	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	1,5	0,22	0,01
Opkomende markten	891	4,4	0,49	0,03	3,4	0,38	0,02	7,8	0,87	0,05	6,4	0,77	0,04
Vastrentende waarden		12,2		0,08	4,4		0,03	16,6		0,11			0,08
Staatsobligaties	3.459	2,7	0,08	0,02	0,0	0,00	0,00	2,7	0,08	0,02	2,5	0,08	0,02
Bedrijfsobligaties	2.432	5,0	0,20	0,03	-0,1	0,00	0,00	4,9	0,20	0,03	4,8	0,21	0,03
Obligaties Opkomende markten	687	3,3	0,47	0,02	0,0	0,00	0,00	3,3	0,48	0,02	3,4	0,49	0,02
Alternative credits	183	1,2	1,20	0,01	4,5	4,39	0,03	5,7	5,59	0,04			
Illiquide beleggingen		34,6		0,23	55,6		0,37	90,2		0,60			0,42
Private Equity	955	22,9	2,40	0,15	31,6	3,31	0,21	54,5	5,71	0,36	43,5	5,15	0,31
Hedgefondsen	785	11,0	1,56	0,07	24,3	3,45	0,16	35,3	5,01	0,23	13,7	2,50	0,10
Commodities	112	0,3	0,23	0,00	0,0	0,00	0,00	0,3	0,23	0,00	2,3	0,34	0,02
Opportunities	29	0,3	1,12	0,00	0,0	0,00	0,00	0,3	1,12	0,00	0,4	1,06	0,00
Infrastructuur	5	0,1	1,51	0,00	-0,3	-6,06	0,00	-0,2	-4,55	0,00	0,1	1,50	0,00
Overlay en overig	792	2,0		0,01	0,0		0,00	2,0		0,01	1,8		0,01
Totaal 2020	15.148	71,3		0,47	66,6		0,44	137,9		0,91			
Totaal 2019	14.193	68,4		0,48	31,3		0,22				99,7		0,70

De beleggingsmix is één van de belangrijkste bepalende factor voor de totale beleggingskosten. Het kostenniveau van illiquide beleggingen (0,60%, 2019: 0,42%) is hoger dan die van vastrentende waarden (0,11%, 2019: 0,08%), maar deze categorie biedt betere rendements – en/of diversificatie perspectieven. Opvallend zijn de hoge kosten voor Private Equity en Hedgefondsen. Beide categorieën maken samen 11% van de portefeuille uit, maar zijn verantwoordelijk voor 0,59% van de totale 0,91% aan beleggingskosten. Het bestuur vindt deze kosten gerechtvaardigd omdat deze categorieën een positieve bijdrage leveren aan een betere risicospreiding door diversificatie.

Prestatievergoedingen

De prestatievergoedingen zijn met 35,2 miljoen euro gestegen tot 66,5 miljoen euro. In procenten is sprake van een stijging van 0,22% tot 0,44%. De stijging van de prestatievergoedingen doet zich voornamelijk voor bij Hedgefondsen (+19,4 mln), Private Equity (+10,2 miljoen) en Aandelen ontwikkelde markten (+ 3,9 miljoen). De hoogte van de prestatievergoedingen zijn bij illiquide beleggingen gerelateerd aan absolute rendementsdoelstellingen terwijl voor liquide beleggingen juist wordt gekeken naar het excess rendement ten opzichte van een benchmark.

Het rendementsoverzicht per beleggingscategorie is opgenomen op pagina 26. De rendementen bij Private Equity en Hedgefondsen zijn in 2020 gedaald ten opzichte van vorig jaar. Desondanks zijn de kosten voor prestatievergoedingen

gestegen. Dit wordt veroorzaakt doordat de rendementen in 2020 negatief zijn beïnvloed door valutakoersontwikkelingen, zo is de Amerikaanse dollar gedurende het jaar bijna 9% in waarde gedaald. Deze effecten doen zich voor doordat bijv. hedgefundmanager(s) posities innemen die noteren in Amerikaanse dollars. De prestaties van die managers worden ook gemeten en beoordeeld in dollars. Doordat deze managers in dollars gemeten een substantieel hoger positief rendement, zowel in absolute als relatieve zin, hebben behaald, zijn ook hogere prestatievergoedingen verschuldigd. Een deel van dit valutakoersrisico wordt binnen de Overlay portefeuille afgedekt. Deze valuta-afdekking heeft SPW afgelopen jaar een rendement opgeleverd van 1,5%.

Transactiekosten

In lijn met de Aanbevelingen van de Pensioenfederatie maakt SPW onderscheid tussen kosten voor het beheren van vermogen en de transactiekosten. In onderstaande tabel zijn de transactiekosten per beleggingscategorie opgenomen. De transactiekosten zijn in 2020 met 2,7 miljoen euro gestegen tot 21,1 miljoen euro. De kosten bij Hedgefondsen en Vastrentende Waarden zijn respectievelijk gestegen met 2,8 miljoen euro en 1,9 miljoen. Hiertegenover staan lagere kosten voor Overlay (- 1,5 miljoen). Vooral door verschillen in transactievolumes fluctueren de transactiekosten van jaar tot jaar.

Transactiekosten (EUR mln.)	Gemiddelde NAV 2020	Transactiekosten 2020			Gemiddelde NAV 2019	Transactiekosten 2019		
			% per cat	% v/h totaal			% per cat	% v/h totaal
Vastgoed	1.328	1,7	0,13	0,00	1.377	0,7	0,05	0,00
Aandelen	4.540	2,1		0,01	4.282	2,5		0,02
Ontwikkelde markten	3.649	1,0	0,03	0,01	2.751	1,2	0,05	0,01
Minimum Volatility	-	-	-	-	703	0,2	0,03	0,00
Opkomende markten	891	1,1	0,13	0,01	828	1,1	0,14	0,01
Vastrentende waarden	6.681	8,1		0,05	6.160	6,2		0,04
Staatsobligaties	3.459	1,6	0,05	0,01	3.186	1,0	0,03	0,01
Bedrijfsobligaties	2.432	3,9	0,16	0,03	2.270	3,1	0,14	0,02
Obligaties Opkomende markten	687	2,2	0,32	0,01	704	2,1	0,29	0,01
Alternative credits	103	0,4	0,41	-	-	-	-	-
Illiquide beleggingen	1.806	5,3		0,03	2.118	2,5		0,02
Private Equity	955	-0,1	-0,01	-	845	-0,2	-0,02	-
Hedgefondsen	705	5,2	0,74	0,03	549	2,4	0,45	0,02
Commodities	112	0,1	0,12	-	684	0,3	0,04	-
Opportunities	29	-	-	-	34	-	-	-
Infrastructuur	5	-	-	-	8	-	-	-
Overlay en overig	792	4,0	0,50	0,03	254	5,5	2,18	0,04
Totaal	15.148	21,1		0,14	14.192	17,4		0,12

Voor vastrentende waarden en overlay transacties worden geen facturen voor transactiekosten verstuurd. Er wordt verondersteld dat deze kosten zijn inbegrepen in de transactieprijs (spread). De spreadkosten worden bepaald door per transactietype het verschil te bepalen tussen de aan- en verkoopprijs. Bij aandelentransacties bestaan de transactiekosten met

name uit gefactureerde brokers fees en transactiebelastingen. Doordat hedgefonds managers niet bereid zijn om de onderliggende transacties te rapporteren worden hun spreadkosten niet meegenomen bij het bepalen van de totale transactiekosten. Dit hangt mede samen met het feit dat zij geen volledige inzage willen geven in hun beleggingsstrategie en de daarvan afgeleide transacties. De transactiekosten bij illiquide beleggingen worden gevormd door kosten van externe adviseurs zoals accountants, fiscalisten, juristen en taxateurs. Deze kosten worden eveneens gerapporteerd op het moment dat tussentijds het transactieproces wordt stopgezet (zogenaamde 'dead deal' kosten).

Benchmarking

Voor benchmarking maakt SPW gebruik van externe adviseurs. Zij adviseren het Bestuur over de markt conformiteit van de beheervergoedingen van zowel de uitvoerder als de externe managers die door de uitvoerder worden ingehuurd. In 2020 heeft SPW gebruik gemaakt van Sprenkels & Verschuren voor het benchmarken van de kosten vermogensbeheer. Deze uitkomsten worden meegenomen in de contractbesprekingen met de uitvoerder in 2021. Tegelijkertijd wordt bekeken of de wijze van beleggen (actief / passief) anders ingevuld kan worden.

Uitvoeringskosten pensioenbeheer

In 2020 waren de totale pensioenuitvoeringskosten van SPW 10,5 miljoen euro (2019: 10,9 miljoen euro). Hieronder verstaan we de administratiekosten, accountants-, actuariële en advieskosten, de kosten van de Raad van Toezicht, het Verantwoordingsorgaan, bestuur, bestuursbureau, juridische kosten, verplichte afdrachten en contributies. Vanaf 2016 zijn alle uitvoeringskosten btw-plichtig. De berekende btw over de administratiekosten APG bedraagt in 2020 1,5 miljoen euro (2019: 1,5 miljoen euro).

Een specificatie van de pensioenuitvoerings- en administratiekosten is te vinden in de jaarrekening. De gemiddelde kosten per deelnemer zijn 227 euro in 2020 (2019: 241 euro).

De administratiekosten APG zijn in 2020 8,9 miljoen euro een stijging van 0,1 miljoen euro ten opzichte van 2019 (8,8 miljoen euro).

De algemene kosten van het fonds (bijvoorbeeld de contributie aan DNB en de kosten van het bestuursbureau) bedragen over 2020 3,2 miljoen euro (2019: 2,9 miljoen euro). Hiervan wordt, conform de aanbevelingen van de Pensioenfederatie, in 2020 50 procent toegerekend aan de kosten vermogensbeheer.

Beloningsbeleid

Het bestuur volgt de uitgangspunten van de Pensioenfederatie. In de aanbeveling van de Pensioenfederatie uit 2011 is voorgesteld om de vergoedingsregeling te bezien via de methode van vervangingswaarde.

SPW rekent zichzelf, gelet op de omvang van het belegd vermogen, het aantal deelnemers en de complexiteit/het risicoprofiel tot de grote bedrijfstakpensioenfondsen. Daarnaast relateert SPW de beloning aan hetgeen marktconform is in de sector Woondiensten, de TPRA-monitor Beloningen 2017 en de opvattingen van Aedes en vakorganisaties anno 2018 over beloningen van pensioenfondsbestuurders.

In 2020 hanteerde het bestuur als jaarlijkse totale werkgeverslasten per bestuurslid 140 duizend euro (op fulltime-basis), ook voor de voorzitters. Reis- en verblijfskosten maken onderdeel uit van de beloning. Slechts vergoedingen voor studie of opleiding, waaronder eventuele verblijfskosten, in verband met het bestuurslidmaatschap bij SPW komen voor vergoeding in aanmerking.

De beloning is hiermee naar het oordeel van het bestuur maatschappelijk verantwoord en sluit aan bij wat in de markt voor vergelijkbare fondsen gebruikelijk is. Tevens stelt de beloning SPW in staat kwalitatief goede bestuurders aan te trekken.

Een bestuurslid van SPW wordt geacht gemiddeld anderhalve dag per week te besteden aan het besturen van het fonds. Hierin zijn ook studie, lezen, overleg, bijeenkomsten en dergelijke begrepen. Gemiddeld wordt een voorzitter van SPW geacht twee dagen per week te besteden aan het besturen van het fonds. De geschatte tijdsbesteding is gebaseerd op de omvang van het belegd vermogen, het aantal deelnemers en de complexiteit/het risicoprofiel van SPW.

Het beloningsbeleid voor de medewerkers van het bestuursbureau is in 2018 door het bestuur vastgesteld. Voor het beloningsbeleid van het bestuursbureau van SPW wordt de cao Woondiensten gevolgd. Voor de vaststelling van de hoogte van het primaire salaris wordt in afwijking van de cao Woondiensten gebruik gemaakt van de referentiegroep zoals is vastgesteld door een onafhankelijk adviseur. Er worden geen variabele beloningen toegekend aan medewerkers van het bestuursbureau.

De voor de leden van het verantwoordingsorgaan vastgestelde vergoeding is gelijk aan de standaardvacatievergoeding die geldt voor leden van de Sociaal Economische Raad (bron: SER-besluit). Bij de beloning voor de raad van toezicht wordt ervan uitgegaan, dat een raadslid een halve dag per week beschikbaar is voor het fonds. Daarmee komt de vergoeding in 2020 uit op 14 duizend euro per jaar. De voorzitter ontvangt een vergoeding die 20 procent hoger ligt: 16 duizend achthonderd euro.

Over de beloning wordt in beginsel geen btw vergoed, omdat de ontvanger bezwaar kan maken en dan wordt vrijgesteld. In geval dat dit niet aan de orde is, wordt een compensatie over de vergoeding verstrekt.

Communicatie

SPW als vertrouwde en betrouwbare partner

Door het bieden van persoonlijk overzicht en inzicht, helpen wij deelnemers bij het maken van slimme pensioenkeuzes. Vanaf het eerste contact tot en met pensioen gaan, passend bij hun levensfase en gebeurtenissen op dat moment. Onze communicatie en dienstverlening draagt hieraan bij.

In de pensioenplanning van deelnemers en in het contact met werkgevers, willen wij de rol van een vertrouwde coach vervullen. In het marketingcommunicatiebeleidsplan voor 2020-2022 is deze ambitie gesteld. In de jaarplannen die hieruit volgen, worden activiteiten gerealiseerd die bijdragen aan het 'laden van vertrouwen'. Zo werken wij, van een betrouwbaar en solide pensioenfonds, toe naar een meer persoonlijk en betrokken relatie.

Om de rol van vertrouwde coach goed te kunnen vervullen, zijn wij op de hoogte van wat er speelt in de woningcorporatiebranche en de pensioenwereld. Zo kunnen wij deelnemers en werkgevers informeren over hun pensioenregeling, ontwikkelingen en keuzemogelijkheden. Dit doen wij proactief, transparant en bij voorkeur digitaal.

Nog meer is het van belang dat wij, in onze communicatie en dienstverlening aansluiten, op de behoeften en verwachtingen die deelnemers en werkgevers hebben. Ook in 2020 zochten wij hen op; in gesprek, via onderzoek en door het meten van data.

Continu verbeteren

Veelgestelde vragen en reacties die wij aan de telefoon, per e-mail of via de chat ontvangen, gebruiken wij om te weten wat er speelt. Zo kunnen wij veelgestelde vragen beantwoorden in een nieuwsbericht op de website, of uitleggen in een artikel in de digitale nieuwsbrief.

Hetzelfde geldt voor de wijze waarop wij werkgevers informeren en ondersteunen. Na een gesprek of tijdens een werkgeverspanel, bespreken we wat er speelt. Ook leggen wij onderwerpen of specifieke vraagstukken voor.

Online meten wij structureel het gebruik en de ervaring van bijvoorbeeld de website, MijnSPW en de online tools. Ook het klantpanel zetten wij regelmatig in. Zo hebben deelnemers diverse keren geparticipeerd in gebruikerstesten voor de ontwikkeling en verbeteringen van onze online tools. De inzet van de feedbackloop (wekelijkse bijeenkomst) is een manier waarop kwalitatieve en kwantitatieve feedback samenkomt en relevante klantsignalen worden opgepakt.

Het versterken van binding met deelnemers en werkgevers heeft voor SPW de hoogste prioriteit. Om te meten of we stappen zetten in de goede richting en op welke punten we kunnen verbeteren, voeren we jaarlijks een klanttevredenheidsonderzoek uit.

Eén van de vragen is of deelnemers en werkgevers voor SPW zouden kiezen, wanneer zij zelf hun pensioen mogen regelen. Door deze vraag elk jaar te stellen, meten we de voortgang van onze strategische ambitie. We zijn goed op weg om deze ambitie waar te maken.

Wij scoren goed op vertrouwen. Deelnemers (actief, gewezen en gepensioneerd) en werkgevers zijn tevreden over de manier van informeren en de kwaliteit van onze service. De relatie met gewezen deelnemers blijft achter. In 2021 kijken we welke rol er voor SPW is weggelegd en hoe wij deze zo goed mogelijk kunnen invullen.

Deelnemers en werkgevers zijn betrokken met het fonds. Ze laten van zich horen en denken graag mee. Deze terugkoppeling is waardevol en helpt ons in het aanscherpen van communicatie en dienstverlening.

Doelen	Actieve deelnemers		Gewezen deelnemers		Gepensioneerden		Werkgevers	
	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019
(N= aantal respondenten)	N=300	N=458	N=369	N=370	N=363	N=501	N=73	N=47
Beeld van SPW (% (zeer) positief)	74%	69%	58%	52%	90%	86%	91%	88%
Vertrouwen in SPW (gemiddeld rapportcijfer)	7,3	7,2	6,8	6,7	8,0	7,9	7,7	7,8
Manier van informeren (gemiddeld rapportcijfer)	7,7	7,5	7,0	7,0	8,1	8,1	7,9	7,9
Kwaliteit van de service (gemiddeld rapportcijfer)	7,6	7,4	7,0	6,9	8,2	8,1	8,0	7,8

Covid –19: Een bewogen jaar

De impact van de coronacrisis en het omschakelen naar thuiswerken, hebben nauwelijks gevolgen gehad op onze communicatie en dienstverlening. We moesten snel omschakelen, maar bleven telefonisch goed bereikbaar voor het beantwoorden van vragen en het bieden van hulp aan deelnemers en werkgevers.

Ons contact met werkgevers ging moeiteloos over van een fysiek bezoek, naar een digitale kop koffie. Op gepaste afstand ontmoeten wij elkaar tijdens het werkgeverspanel (2x) in maart en september. Helaas hebben de 'De volgende stap' bijeenkomsten niet plaats kunnen vinden. Daarentegen kenden de kennissessies (10x) voor werkgevers een ongekend hoge opkomst.

Digitale (on)mogelijkheden

In 2020 verkende SPW welke mogelijkheden online en digitaal ons bieden. Zo is er meer gebruik gemaakt van korte video's en is LinkedIn toegevoegd als extra kanaal.

We krijgen steeds vaker terug, dat papieren post niet de voorkeur heeft. In onze verantwoordelijkheid (gewezen) deelnemers tijdig en van de juiste informatie te voorzien, is het verkrijgen van e-mailadressen cruciaal. Enkel zo kunnen wij iedereen bereiken en stappen zetten om onze communicatie verder te digitaliseren. Neemt niet weg dat er een doelgroep blijft, met name onder gepensioneerden, die altijd met papieren post bediend wil worden.

Nieuw in 2020

Persoonlijk overzicht en inzicht

De ontwikkeling van nieuwe online tools

SPW is betrokken bij ontwikkelingen, en stimuleert de ontwikkeling, van online tools die de deelnemer inzicht en regie geven. Zelf aan knoppen kunnen draaien, eigen data toevoegen en visueel zien wat dat betekent, beantwoordt een concrete behoefte van veel deelnemers.

Met de ontwikkeling en introductie van de Pensioencoach, richt SPW zich op de vraagstukken die spelen bij de daadwerkelijke pensioenaanvraag. De Pensioencoach is nog in ontwikkeling, de naam is dan ook een werktitel en kan nog wijzigen. In december 2020 is deze nieuwe online tool geïntroduceerd voor een selecte doelgroep. In het voorjaar van 2021 is hij breed aangeboden. De eerste resultaten zijn positief. De doelgroep is meer dan tevreden met deze tool.

Naast digitale mogelijkheden, blijft een persoonlijke pensioencheck onderdeel van de ondersteuning die SPW biedt. Op maat of

in een groep georganiseerd via de werkgever.

Excellente klantbediening

Deelnemercampagne Warm Welkom en Met Pensioen Gaan

Met de campagne Warm Welkom, heet SPW een nieuwe deelnemer welkom. Voor een goede binding is het belangrijk dat wij duidelijk maken wat een deelnemer van zijn of haar pensioenfonds mag verwachten. Vanaf het moment van de nieuwe baan, nemen we een jaar de tijd om kennis te maken.

Op deze manier leren wij onze deelnemers steeds beter kennen. Zo wordt onze doelgroep niet alleen jonger, maar zijn er ook steeds meer vrouwen in dienst bij woningcorporaties. Het aanbieden van informatie over pensioen moet steeds specifieker; voor de juiste persoon, op het juiste moment.

Bij de campagne Met Pensioen Gaan is het behalen van een bepaalde leeftijd aanleiding om deelnemers te wijzen op hun keuzemogelijkheden om eerder of later met pensioen te gaan. Ook hier worden deelnemers over een langere periode geïnformeerd over specifieke regelingen en mogelijkheden die voor hen van toepassing zijn.

Beide campagnes zijn in 2020 aangepast aan geldende wet- en regelgeving. Ook zijn er technische verbeteringen doorgevoerd op basis van gebruikerservaring en mogelijkheden voor automatische doelgroepsselectie en verzending.

Goed voor elkaar betekenis geven

De 6 pensioenbeloften van SPW

Met de ambitie om een persoonlijke en betrokken relatie te hebben met onze deelnemers en werkgevers, zijn grote stappen gezet met de introductie van de pensioenbeloften. Samen met deelnemers en werkgevers is in de afgelopen 1,5 jaar gewerkt aan het formuleren van beloften. Vanuit specifieke behoeften als 'of er nog wel pensioen voor mij zal zijn', of de verwachting dat 'SPW verantwoord met mijn pensioeninleg omgaat', zijn deelnemer specifieke behoeften vertaald naar 6 beloften.

Door het uitspreken waar wij voor staan steken wij onze nek uit. Veel van wat we beloven, doen we al. Alleen was dat nog niet voor iedereen duidelijk of zichtbaar. In het najaar van 2020 zijn de pensioenbeloften geïntroduceerd. In een introductiecampagne, specifiek voor werkgevers of deelnemers, hebben wij ze meegenomen in onze ambitie, de ontwikkeling en het resultaat.

Dit ging samen met een nieuwe huisstijl. Want ook met een nieuw en kleurrijker logo willen wij zichtbaar en herkenbaar zijn. Nieuw was dat wij voor het eerst gecommuniceerd hebben in de jij-vorm. Hoewel we in meer officiële berichten de u-vorm blijven gebruiken, spreken we deelnemers in de nieuwsbrief en op LinkedIn in de jij-vorm aan.

Juist met de pensioenbeloften willen we reacties losmaken. Iedere reactie, vraag of klacht is een waardevolle kans voor een verbetering. Dat gebruiken we in 2021 en de komende jaren om onze service te verbeteren.

Wijzigingen in reglementen, statuten en verplichtstelling

Flexpensioenreglement

Het bestuur heeft besloten om de flexibiliseringsmogelijkheden van de pensioenregeling per 1 januari 2020 uit te breiden. De wijzigingen hebben betrekking op de uitstelloeftijd en kantelloeftijd hoog/laag.

In verband met de inwerkingtreding van de Wet temporisering AOW per 1 januari 2020 is het reglement aangepast aan de AOW-leeftijd vanaf 1 januari 2025. In de pensioenregeling is de AOW-leeftijd relevant voor de eindleeftijd van aanvullende pensioenproducten als tijdelijk partnerpensioen, premievrije opbouw en arbeidsongeschiktheidspensioen tijdens WIA/WAO. Daarnaast is de AOW-leeftijd van belang bij hoog/laag uitbetaling met kantelmoment op AOW-leeftijd en vervroegen tot AOW-leeftijd. Het bestuur heeft vervolgens besloten om de AOW-leeftijd vanaf 2025 te handhaven op 67 jaar en het reglement hierop aan te passen. Deze wijziging geldt vanaf 1 januari 2020. Daarnaast zijn de deeltijdbepalingen in het reglement redactioneel aangepast.

De beëindigingsbepaling voor de voorwaardelijke regeling is in december 2020 opgenomen in het Flexpensioenreglement.

Nettopensioenreglement

De actuariële factoren zijn aangepast in het nettopensioenreglement.

Reglement Verantwoordingsorgaan

In het reglement Verantwoordingsorgaan is opgenomen dat het lidmaatschap komt te vervallen in die situatie dat een werknemer - zijnde een vertegenwoordiger namens de deelnemers – een bestuurder van een woningcorporatie wordt.

Tevens is reglementair vastgelegd dat indien een vertegenwoordiger namens de deelnemers tussentijds vertrekt uit het Verantwoordingsorgaan, de eerstvolgende kandidaat met de meeste stemmen tijdens de vorige verkiezingen in beeld komt als opvolger. Toegevoegd is de voorwaarde dat deze kandidaat nog tot de geleding van de deelnemers behoort.

Verkiezingsreglement Verantwoordingsorgaan

In het verkiezingsreglement is het begrip 'kandidaat' gedefinieerd. En het begrip 'peildatum' is verduidelijkt. Aan het reglement is daarnaast het passieve kiesrecht toegevoegd. Tevens is vastgelegd dat bestuurders van woningcorporaties niet kunnen worden verkozen als vertegenwoordiger van de deelnemers.

Statuten

In 2020 zijn de Statuten niet gewijzigd.

Klachten en geschillen

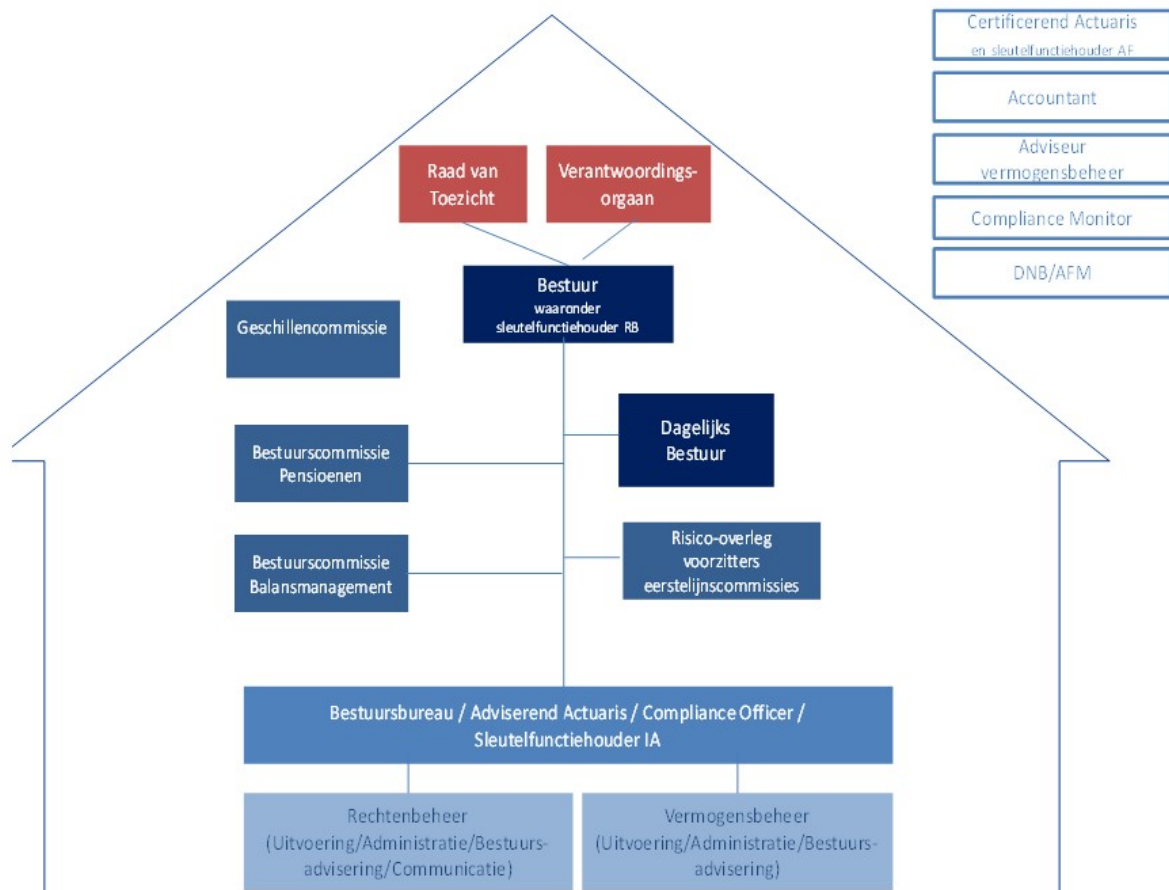
In 2020 heeft het bestuur zes individuele zaken behandeld. Hiervan zijn er vier toegekend en twee afgewezen.

Er zijn in het verslagjaar elf klachten ingediend. Er zijn geen klachten die betrekking hebben op een specifiek onderwerp. De klachten hebben niet geleid tot aanpassing van de pensioenregeling of processen die hieruit voortvloeien. Voor een nader inzicht in de klachten en de afhandeling ontvangt het bestuur elk kwartaal een klachtenrapportage van de pensioenuitvoerder.

In 2020 zijn er geen geschillen voorgelegd aan de geschillencommissie van SPW.

Organisatie

De organisatie van SPW ziet er als volgt uit:

Samenstelling/diversiteit

Bestuur

Uitmo 2020 was de samenstelling van het bestuur als volgt:

Leden	Lft.	M/V	Benoemende organisatie	Functie
M.A. Blomberg	57	V	FNV	Voorzitter werknemers
H.J.J. Debrauwer	68	M	Namens gepensioneerden	
J.C.A. Kestens	70	M	Aedes	Secretaris werkgevers
R. van Oostrom	43	M	CNV Vakmensen	Secretaris werknemers
M.H. Rosenberg	58	M	Onafhankelijk	
J.G.C.M. Schuyt	71	M	Aedes	Voorzitter werkgevers en fungerend voorzitter
M. Simon	60	M	De Unie	Sleutelfunctiehouder Risicobeheer
C.A.P. Kuijper	42	V	Aedes	

In 2020 is ook de vacature ingevuld met de benoeming van mevrouw Kuiper.

Dagelijks bestuur

De voorzitter van werkgeverszijde en de voorzitter van werknemerszijde vormen het dagelijks bestuur. Zij worden ondersteund door de directeur van het bestuursbureau, de heer H.A.J. de Valck.

Bestuursbureau

Het bestuur heeft een bestuursbureau ingericht waar zeven medewerkers werkzaam zijn. Dit bureau ondersteunt het bestuur bij de besturing van het fonds. Het bestuursbureau staat onder leiding van de heer De Valck. De heer De Valck is ook adviserend actuaris en compliance officer.

Sleutelfunctiehouder Interne Audit

Het bestuur heeft de heer M. Kee benoemd tot sleutelfunctiehouder Interne Audit. De heer Kee is werkzaam bij Mazars.

Evenwichtige verdeling / diversiteit bestuurszetels

De bestuurszetels zijn niet evenwichtig verdeeld. Ultimo 2020 waren er op een bestuur van acht leden twee vrouwen; één ervan is namens werknemers de bestuursvoorzitter.

Het bestuur heeft het volgende diversiteitsbeleid vastgesteld:

- De bestuurders vullen elkaar aan op het gebied van de voor het pensioenfondsbestuur vereiste competenties en verdieping ten aanzien van deskundigheid, zodat zij tezamen voldoende geschikt zijn om het pensioenfonds te besturen. Het bestuur voldoet aan dit punt.
- Het bestuur streeft ernaar dat in ieder geval minimaal één man en minimaal één vrouw zitting heeft in het bestuur. Dit is ultimo 2020 het geval. Bij toekomstige vacatures zal het bestuur er bij het opstellen van de profielen naar streven de verhouding tussen mannen en vrouwen in het bestuur zo evenwichtig mogelijk te maken en te houden. Hiervoor is van belang dat SPW ook kandidaten moet aantrekken die voldoende in het profiel passen ter zake van de geschiktheid en dat zij ook als zodanig worden goedgekeurd door de toezichthouder DNB.
- Een vereiste met betrekking tot diversiteit moet niet leiden tot het blijven bestaan van een vacature in het bestuur.

Het bestuur heeft het diversiteitsbeleid vastgesteld. In het verslagjaar is een nieuw element toegevoegd, namelijk het risico dat SPW niet voldoet aan diversiteitseisen. Inmiddels voldoen het bestuur en het VO aan de diversiteitseisen. In de afgelopen jaren zijn twee bestuurders aangetrokken van begin 40. Alleen de RVt is nog niet voldoende divers samengesteld en voldoet nog niet aan de diversiteitseisen. Daarmee voldoet SPW als geheel nog niet volledig aan de normen 33, 35, 36 en 38 van de Code Pensioenfondsen.

Verantwoordingsorgaan

De leden van het VO die de deelnemers en pensioengerechtigden vertegenwoordigen (respectievelijk zes en vier leden), worden benoemd door middel van verkiezingen.

Het bestuur en het VO zijn van mening dat de representativiteit het best geborgd is als er geen dwingende vereisten zijn aan de kandidaten die uiteindelijk plaatsnemen in het VO. Simpelweg de kandidaten die de meeste stemmen hebben verworven, nemen plaats in het VO. Hiermee wordt de vertegenwoordiging van de populatie het best gediend. Wel toetst het bestuur de voorgedragen kandidaten mede aan de hand van de diversiteitsdoelstellingen. Het bestuur vindt dat het VO geschikt en divers samengesteld is. De voorzittersfunctie werd in het grootste deel van het verslagjaar bekleed door een vrouw.

In het verslagjaar heeft mevrouw M. Teitink haar zetel opgezegd wegens het aanvaarden van een functie als bestuurder. De vacature is bezet door de eerstvolgende op de lijst van de gekozenen in 2018. Dat was de heer P. Mekers. In de aanloop naar de verkiezingen voor het VO in 2022 gaat SPW het diversiteitsbeleid stimuleren en de diversiteit in de kandidaatstelling actief bevorderen.

De twee werkgeversleden worden benoemd door Aedes vereniging van woningcorporaties. Het bestuur verwacht van en verzoekt aan Aedes dat zij bij benoemingen zoveel mogelijk streeft naar diversiteit tussen de beide leden, gelet op leeftijd en geslacht.

De heer W. van Duijn heeft zijn zetel in het VO begin 2021 opgezegd wegens te drukke werkzaamheden. Aedes heeft in het verslagjaar nog geen opvolger voorgedragen.

Ultimo 2020 was de samenstelling naar leeftijd en geslacht van het Verantwoordingsorgaan als volgt. Opgenomen is ook welke geleding wordt vertegenwoordigd.

Leden	Lft.	M/V	Vertegenwoordigt
F.C. Aring (voorzitter tot zomer)	51	V	Werknemers
G.M. Blok	63	V	Werknemers
M. Boekhoudt	65	M	Pensioengerechtigden
J.C.P. den Boer	73	M	Pensioengerechtigden
F. Catau (voorzitter sinds zomer)	70	M	Pensioengerechtigden
J. Cleven	40	M	Werknemers
W. van Duijn	64	M	Werkgevers
P.M. Mekers	34	M	Werknemers
N.T.J. Overdevest	61	M	Werkgevers
J.J. Rebelo Oliveira dos Santos	63	M	Werknemers
M.W.C. Somers	56	M	Werknemers
A. Vroege	72	V	Pensioengerechtigden

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht bestaat uit drie onafhankelijke leden. De leden zijn bij de oprichting in 2008 benoemd door het bestuur. Daarna vond de benoeming van de leden plaats door coöptatie. Sinds de invoering van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen worden de raadsleden benoemd op voordracht van het VO.

De raadsleden zijn benoemd op basis van een geschiktheidsprofiel, waarin kritische houding, samenwerking en collegiaal toezicht belangrijke competenties en vaardigheden zijn. Ook zijn de raadsleden benoemd op basis van ervaring en onderscheiden complementaire deskundigheid.

Sinds de invoering van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen zijn de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de raad versterkt. Daarnaast is de auditfunctie zodanig ingericht dat een belangrijke taak is weggelegd voor de RvT en rapporteert de houder van de sleutelfunctie Interne Audit aan de RvT.

Ultimo 2020 was de samenstelling van de Raad van Toezicht als volgt:

Leden	Lft.	M/V	Functie
F.J.C. Covers	62	M	Lid
R. Oosterhout	66	M	Lid
W.S. Zeverijn	63	M	Voorzitter

Wat betreft de samenstelling van de RvT is het ook de bedoeling de diversiteit te bevorderen, maar dat is niet gelukt. Een vereiste met betrekking tot diversiteit moet immers niet leiden tot het blijven bestaan van een vacature.

In 2020 is de heer Covers herbenoemd op voordracht van het VO.

Accountant en actuaris

In het verslagjaar is de onafhankelijke accountant, drs. H.C. van der Rijst, verbonden aan PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., opgevolgd door de heer M. Ferwerda, eveneens verbonden aan PwC. Deze wisseling volgde uit de OOB-status.

Ook de certificerend actuaris, ir. M. Heemskerk AAG, verbonden aan Mercer Certificering bv., is in 2020 opgevolgd. De functie van de actuariële sleutelfunctiehouder is gecombineerd met die van de certificerende actuariële functie. Die combinatie zorgde ervoor dat – ook eerder dan voorzien – een opvolger voor de heer Heemskerk moest komen. Hierin is voorzien door de benoeming van mevrouw drs. K. Kusters-van Meurs AAG, eveneens verbonden aan Mercer.

Als gevolg van deze benoemingen in het verslagjaar is afgezien van de jaarlijkse evaluatie.

Bestuurlijke boetes en aanwijzingen

In het verslagjaar is geen sprake geweest van:

- Het opleggen van dwangsommen en boetes door de toezichthouder.
- Een aanwijzing van de toezichthouder als bedoeld in artikel 171 van de Pensioenwet.
- De aanstelling van een bewindvoerder door de toezichthouder als bedoeld in artikel 173 van de Pensioenwet.
- De beëindiging van de situatie, als bedoeld in artikel 172 van de Pensioenwet, waarin de bevoegdheidsuitoefening van alle of bepaalde organen van een pensioenfonds is gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

In het verslagjaar is sprake geweest van een herstelplan als bedoeld in artikel 138 van de Pensioenwet.

Gedragscode/Klokkenluidersregeling/Insiderregeling

Het bestuur van SPW heeft de Gedragscode geactualiseerd. Daarnaast heeft het fonds een Klokkenluidersregeling en een Insiderregeling (onderdeel Gedragscode). We hebben ook een vertrouwenspersoon aangesteld. Ook heeft het bestuur een integriteitscode, getiteld “Zo zijn onze manieren”, vastgesteld.

Er zijn geen bijzonderheden te melden.

Evaluatie functioneren bestuur

Over het algemeen oordeelt –evenals in voorgaande jaren– het bestuur positief over het eigen functioneren. Er is een positieve open sfeer; de deskundigheid is prima; het bestuur staat open voor innovatie; het bestuur acteert goed in geval van een crisis (zoals in het geval van de coronacrisis). Ook legt het bestuur de lat hoog. Aandachtspunten zijn dat de mandatering richting de bestuurscommissies beter moet. Ook moet het bestuur minder oog hebben voor detail-discussies. De aandacht voor details en operationele zaken vermindert het (over)zicht op de grote lijnen.

Code Pensioenfondsen: rapportagenormen

Het fonds voldoet nu praktisch aan alle normen uit de Code pensioenfondsen; tenminste die normen waar het zelf over gaat.

SPW voldoet niet volledig aan de normen 33, 35, 36 en 38 uit de Code Pensioenfondsen. Deze normen betreffen de diversiteit in de samenstelling van de fondsorganen.

De Code Pensioenfondsen kent 8 normen (van de 65) die altijd om een toelichting vragen (de zogenoemde “rapportagenormen”):

Naleving rapportagenormen

Rapportagenorm	Voldoet het fonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
Norm 5		
Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	ja	Het bestuur rapporteert in de Inleiding over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt.
Norm 31		
De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	ja	Het bestuur rapporteert in het hoofdstuk 'Organisatie' bij de diverse gremia over de samenstelling ervan fondsorganen en de geschiktheid van de leden.
Norm 33		
In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	Nee	In het hoofdstuk 'Organisatie' rapporteert het bestuur over de diverse samenstelling van fondsorganen, de doelen ten aanzien van diversiteit en de stappen voor het bevorderen van diversiteit.
Norm 47		
Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	ja	De raad van toezicht betreft de Code bij de uitoefening van zijn taak en rapporteert hierover in zijn rapportage intern toezicht.
Norm 58		
Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	ja	In de Inleiding beschrijft het bestuur de missie, visie en strategie van het fonds.
Norm 62		
Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	ja	Het bestuur licht in het hoofdstuk 'Vermogensbeheer' en in het Verslag Verantwoord beleggen de overwegingen toe om maatschappelijk verantwoord te beleggen.
Norm 64		
Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	ja	In het hoofdstuk 'Organisatie' rapporteert het bestuur over de naleving van de integriteitregeling en over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.
Norm 65		
Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	ja	In het hoofdstuk 'Wijzigingen in reglementen, statuten en verplichtstelling' wordt gerapporteerd over de behandeling van klachten en geschillen.

Beloning bestuurders

Beloningen gremia 2020 (in € 1.000)

Deze tabel geeft de vergoedingen weer voor de afzonderlijke bestuursleden, de leden van de Raad van Toezicht en de leden van het Verantwoordingsorgaan. Voor een nadere toelichting over het beloningsbeleid zie het bestuursverslag.

Leden	Organisatie	Vergoeding in euro's ex		Totaal
		BTW	BTW	
J.G.C.M. Schuyt (voorzitter werkgevers en fungerend voorzitter *)	Aedes	52.920	-	52.920
M.H. Rosenberg	N.v.t.	45.000	9.450	54.450
M.A. Blomberg (voorzitter werknemers)	FNV	56.000	-	56.000
H.J.J. Debrauwer	Namens pensioengerechtigden	42.000	8.820	50.820
C.A.P. Kuiper	Aedes	24.150	5.072	29.222
J.C.A. Kestens	Aedes	42.000	8.820	50.820
R. van Oostrom	CNV Vakmensen	42.000	-	42.000
M. Simon	De Unie	42.000	8.820	50.820
	Totaal	346.070	40.982	387.052

*) De vergoeding voor deze bestuurder bevat een correctie met betrekking tot boekjaar 2019 (-5.880 euro).

Leden	Namens	Vergoeding in euro's ex		Totaal
		BTW	BTW	
F. Catau	Pensioengerechtigden	5.740	-	5.740
G.M. Blok	Actieven	4.612	-	4.612
N.T.J. Overdevest	Werkgevers	2.563	-	2.563
F.C. Aring	Actieven	4.259	-	4.259
W. van Duijn	Werkgevers	410	-	410
J.C.P. den Boer	Pensioengerechtigden	4.100	-	4.100
J.J. Rebelo Oliveira dos Santos	Actieven	5.347	-	5.347
M. Boekhoudt	Pensioengerechtigden	3.690	-	3.690
J.Cleven	Actieven	4.980	-	4.980
M.W.C. Somers	Actieven	4.136	-	4.136
A. Vroege	Pensioengerechtigden	6.560	-	6.560
P.M. Mekers	Actieven	5.374	-	5.374
M.Teitink	Werkgevers	2.878	-	2.878
	Totaal	54.649	-	54.649

Leden		Vergoeding in euro's ex		
		BTW	BTW	Totaal
W.S. Zeverijn (voorzitter)	Lid Raad van Toezicht	18.600	3.906	22.506
F.J.C. Covers	Lid Raad van Toezicht	15.500	3.255	18.755
R. Oosterhout	Lid Raad van Toezicht	15.850	1.785	17.635
Totaal		49.950	8.946	58.896

Gedragslijn Verwerking persoonsgegevens pensioenfondsen

De vraag of APG bij de in 2020 in het kader van het uitvoeren van de pensioenregeling van SPW verrichte gegevensverwerkingen de Gedragslijn heeft nageleefd, kan op basis van de onderscheiden verplichtingen uit de Gedragslijn opgenomen conclusies beantwoord worden met de consoliderende en generieke conclusie dat APG deze Gedragslijn ten gronde heeft nageleefd.

De functionaris voor gegevensbescherming van APG heeft een aantal aanbevelingen gedaan. Deze worden in 2021 nog opgepakt ter afronding, evaluatie, verbetering dan wel optimalisering. Deze aanbevelingen hebben allen tot doel een hogere efficiency op het naleven van de Gedragslijn. Deze acties zijn niet van zodanige aard, karakter of risico dat de overall conclusie geen stand zou kunnen houden.

Wel spreekt hieruit spreekt de ambitie van APG om de komende jaren het naleven van de Gedragslijn en dus ook de AVG op een hoger volwassenheidsniveau te tillen en voor zichzelf de meetlat nog hoger te leggen.

De conclusie is gebaseerd op een strikte uitleg van de Gedragslijn en moet ook volledig geplaatst worden in het perspectief van deze Gedragslijn. Dit statement is niet bedoeld om de nalevingsvraag te beantwoorden vanuit een risk of compliance invalshoek. Daarvoor zijn de risk/compliance kwartaal risicorapportages in place.

Ondertekening

Harderwijk, 8 juni 2021

STICHTING PENSIOENFONDS VOOR DE WONINGCORPORATIES (SPW)

Het bestuur:

J.G.C.M. Schuyt, fungerend voorzitter

mw. M.A. Blomberg, voorzitter

H.J.J. Debrauwer

J.C.A. Kestens

C.A.P. Kuiper

R. van Oostrom

M.H. Rosenberg

M. Simon

Raad van Toezicht:

W.S. Zeverijn, voorzitter

F.J.C. Covers

R. Oosterhout

Verslag Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht (RvT) doet hierbij verslag van haar bevindingen over het jaar 2020.

Inleiding

De Raad van Toezicht (RvT), bestaande uit Fokko Covers, Rob Oosterhout en Sako Zeverijn (voorzitter), doet hierbij verslag van haar bevindingen over het jaar 2020.

Taken

De RvT heeft de wettelijke taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De RvT geeft een oordeel over het functioneren van het bestuur en is onder meer belast met het toezicht op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De RvT legt verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan (VO). De RvT toetst de naleving van de Code Pensioenfondsen.

Normen

De RvT werkt volgens het normenkader zoals vastgelegd in de Toezichtcode van Vereniging Intern Toezichthouders Pensioensector (VITP). In dit verslag wordt gerapporteerd over het oordeel van de RvT met betrekking tot besturing, bedrijfsvoering, beleid en governance van het fonds.

Werkwijze

Jaarlijks aan het einde van het kalenderjaar wordt het toezichtplan voor het daaropvolgende jaar opgesteld en met het bestuur besproken. De voortgang van het toezichtplan wordt besproken in de kwartaalvergadering met het dagelijks bestuur (DB) en de directeur van het bestuursbureau van SPW. Voorafgaand aan de kwartaalvergaderingen met het DB vergadert de RvT onderling.

Gedurende het jaar streeft de RvT ernaar om met de bestuursleden eenmaal individueel een gesprek te hebben. Dit zijn open gesprekken zonder agenda. Daarnaast heeft de RvT een gesprek met de directeur, alsmede met enkele medewerkers van het bestuursbureau. De leden van de RvT hebben verder ten minste één vergadering van elk van de bestuurscommissies bijgewoond. Voorts spreekt de RvT met kandidaten voor nieuwe bestuursfuncties, met bestuursleden in het kader van herbenoeming en worden exitgesprekken gehouden met vertrekkende bestuursleden. De RvT spreekt ten minste tweemaal per jaar met het VO. De RvT spreekt periodiek met de certificerend actuaaris, de accountant, de toezichthouder, de Nederlandsche Bank (DNB) en met de compliance monitoring officer.

De werkwijze van de RvT is in 2020 in enige mate gehinderd door de coronacrisis. Vanaf maart 2020 vonden de reguliere vergaderingen met DB en bestuur plaats in de vorm van online meetings. De leden van de RvT woonden online vergaderingen van bestuurscommissies bij. Individuele gesprekken met de bestuursleden vonden ook online plaats. Gesprekken met medewerkers van het bestuursbureau vonden dit jaar niet plaats en zijn doorgeschoven naar volgend jaar. Het ontbreken van persoonlijke contacten en contacten met medewerkers op het bestuursbureau wordt door de RvT als een verlies ervaren. Niettemin is de RvT van oordeel dat zij haar werk naar behoren heeft kunnen uitvoeren.

De RvT evalueert zichzelf jaarlijks. De RvT heeft in 2020 een zelfevaluatie onder leiding van een externe partij gedaan.

Uitgeoefende bevoegdheden

In 2020 heeft de RvT de volgende bevoegdheden uitgeoefend:

- Goedkeuring van de benoeming van Charlotte Kuiper als bestuurslid namens de werkgevers;
- Goedkeuring jaarverslag 2019;
- Goedkeuring beloningsbeleid 2020;

- Beoordeling evenwichtige belangenafweging in verband met de premie 2020;
- Beoordeling naleving Code Pensioenfondsen.

Met betrekking tot bovengenoemde punten is de RvT akkoord gegaan met de besluiten en uitvoering door het Bestuur.

Opvolging aanbevelingen 2019

De RvT constateert dat de aanbevelingen uit het rapport 2019 zijn opgevolgd.

Toezicht 2020

In 2020 heeft de RvT de volgende toezichtthema's gevolgd:

1. Risicomanagement
2. Relatie APG
3. Implementatie IORP II
4. Opvolging DNB-beleggingsonderzoek en vermogensbeheer
5. Gevolgen pensioenakkoord
6. Eigenrisicobeoordeling
7. Premie
8. Communicatie
9. Compliance

Toezicht per onderwerp

1. Risicomanagement

Korte beschrijving

SPW heeft in 2020 veel aandacht besteed aan het stroomlijnen van het risicomanagement. Het risicomanagement van het fonds is in de eerste helft van het jaar geëvalueerd onder begeleiding van een extern adviseur. Daarbij is eveneens veel aandacht besteed aan de rolverdeling tussen het eerstelijns risicomanagement in de commissies en het tweedelijns risicomanagement.

Naar aanleiding hiervan is besloten om de organisatie en de vervulling van het risicomanagement anders in te richten. Zo is besloten om de eerstelijns bewaking van het risicomanagement explicieter bij de commissies neer te leggen en de bewaking van deze risico's en de rapportage daarover te stroomlijnen. Het bestuur krijgt daarmee meer ruimte om zich te richten op het bewaken van de strategische risico's. In verband hiermee is afgesproken om de bestuurscommissie risicomanagement op te heffen. Op periodieke basis vindt er afstemming plaats in de regiegroep risicomanagement tussen de voorzitters van de eerstelijns commissies, de sleutelfunctiehouder risicobeheer (SFH RB) en de vervuller risicobeheer.

Het komend jaar zal deze nieuwe aanpak zich in de praktijk moeten bewijzen.

Bevindingen en aanbevelingen

Onderstaand de belangrijkste bevindingen en aanbevelingen:

- De RvT oordeelt positief over de voortgang die het afgelopen jaar is bereikt bij de herinrichting van het risicomanagement. Hiermee is het bestuurlijk draagvlak voor het risicomanagement vergroot. Door relevante bestuursbesluiten te voorzien van tweedelijns risico-opinies wordt een bijdrage geleverd aan de kwaliteit van de besluitvorming. Ook wordt hiermee beoogd de bestuurlijke discussies meer te richten op de strategische risico's van het fonds. De RvT adviseert het bestuur om de in 2020 ingezette herinrichting van het risicomanagement het komend jaar verder te implementeren.
- De RvT verwacht dat de effectiviteit van het risicomanagement in de nieuwe opzet voor een belangrijk deel rust op het stellen van doelen, verdelen van taken en goede samenwerking tussen verschillende bestuurscommissies. De werking van het regieoverleg risicomanagement staat of valt bij goede afstemming en draagvlak met de voorzitters van de eerstelijns

commissies.

- De verdere voorbereiding van het ERB-proces is voor het fonds aanleiding geweest om uitgebreid stil te staan bij de strategische risico's van het fonds. Het is belangrijk dat deze risico's terugkomen in de reguliere rapportages.
- In 2021 is de benoeming voorzien van een nieuw bestuurslid met de portefeuille audit & uitbesteding. Goede afstemming tussen deze nieuwe bestuursrol en de SFH RB is belangrijk om tot goede bewaking van de uitbestedingsrisico's te komen.

De RvT is voornemens om de ontwikkeling op het gebied van risicomanagement gedurende 2021 te volgen, onder meer door kennis te nemen van de nieuw op te zetten risicorapportages, deelname aan een regieoverleg risicomanagement en een gesprek met de sleutelfunctiehouder risicobeheer.

2. Relatie APG

Korte beschrijving

De relatie met APG is van groot belang voor SPW. Zonder een oordeel te willen uitspreken over de dienstverlening door APG is de RvT ervan overtuigd dat er grote voordelen zitten aan de uitbesteding aan APG. De grootte en de professionaliteit bieden voordelen die niet zomaar elders te vinden zijn. Toezicht door de RvT is erop gericht om de scherpte van het bestuur jegens APG te bewaken. Een positief-kritische houding jegens APG is daarbij essentieel. Vorig jaar adviseerde de RvT al om de bestaande en zichtbare lijn van concrete(re) afspraken en targets in 2020 te continueren. Tevens werd aandacht gevraagd voor kosten en de kostenontwikkeling. In het toezichtplan van 2020 werd specifiek aandacht gevraagd voor het prijsmodel van rechtenbeheer, de kosten van het vermogensbeheer, de strategische relatie en de onafhankelijkheid van het fiduciair management.

Bevindingen en aanbevelingen

De RvT constateert dat het bestuur veel inspanning doet om de relatie zakelijk te maken, het inzicht in kosten te vergroten en betere afspraken te maken. De RvT onderschrijft de aanpak om kosten te baseren op benchmarks en ziet in dat er veel tijd voor nodig is om één en ander met APG te bespreken. Tegelijkertijd signaleert de RvT dat de discussie al langer gaande is. Aan het eind van 2020 was sprake van afronding van dit dossier in de eerste helft van 2021. De RvT dringt aan om deze tijdslijn te bewaken en te voorkomen dat deze discussie een voortslepend karakter krijgt.

De RvT constateert dat de hierboven genoemde discussies relevant zijn doch met name zien op de operationele relatie met APG. De strategische dilemma's blijven echter onverminderd deel uitmaken van de discussie tussen RvT en bestuur.

3. Implementatie IORP II

Korte beschrijving

In verband met de invoering van de IORP II pensioenrichtlijn heeft SPW nader invulling gegeven aan een drietal sleutelfuncties:

- sleutelfunctiehouder actuariel (SFH A): externe benoeming;
- sleutelfunctiehouder risicobeheer (SFH RB): benoeming binnen het bestuur;
- sleutelfunctiehouder interne audit (SFH IA): externe benoeming.

De SFH A is extern ingevuld en functioneert conform verwachting. De RvT heeft het afgelopen jaar kennisgenomen van de rapportages van de SFH A.

De SFH RB is intern belegd bij één van de bestuursleden. De invulling van deze functie is reeds aan de orde geweest bij de paragraaf over risicomanagement.

De invulling van de SFH IA heeft een moeizame start gekend. Aanvankelijk was beoogd om deze functie intern in te vullen. In

overleg met DNB is uiteindelijk besloten deze functie via een overeenkomst van opdracht in te vullen. De vervulling van interne audit is toevertrouwd aan de Group Internal Audit (GIA).

Bevindingen en aanbevelingen

- De RvT is overwegend positief over de wijze waarop het fonds invulling heeft gegeven aan de vereisten vanuit IORP II. Wel adviseert de RvT aan het bestuur om het functioneren van de 'IORP-functies' eind 2021 opnieuw te evalueren teneinde werking en doelmatigheid te beoordelen en eventuele verbeterpunten te benoemen.
- De invulling van de interne auditfunctie voldoet nog niet aan de verwachting. De RvT adviseert om de afspraken met de extern SFH IA aan te scherpen, zodat beter invulling gegeven kan worden aan deze functie.
- De RvT heeft gesproken met de SFH IA en kennisgenomen van het auditplan. De RvT heeft het afgelopen jaar enkele rapportages ontvangen van de SFH IA. Het voornemen is om in 2021 meer aandacht te besteden aan de invulling van deze functie.

4. Opvolging DNB-beleggingsonderzoek en vermogensbeheer

Korte beschrijving

In dit verslagjaar is veel tijd besteed aan de behandeling en beantwoording van vragen van DNB in het kader van een beleggingsonderzoek dat zich enerzijds richtte op een concrete kaderstelling van een investment case met concrete mandaat restricties, maar anderzijds ook een toelichting en onderbouwing vroeg op de bestaande kostenstructuur van het vermogensbeheer. Dit laatste punt grijpt in op een vraagstuk dat ook de RvT van groot belang acht, zijnde de relatie die SPW heeft met APG als vermogensbeheerder en fiduciaire manager. Dit laatste komt onder meer terug in een nota inzake 'fee principles' waarin toegelicht wordt hoe SPW haar uitgangspunten toepast. Voor de RvT is het van belang dat SPW tot concrete afspraken komt die recht doen aan haar principes.

Daarnaast is er vanuit het reguliere werk veel tijd en aandacht besteed aan diverse vermogensbeheervraagstukken. De RvT is wederom verheugd te kunnen constateren dat de discussies over een scala aan onderwerpen grondig en met veel deskundigheid

plaatsvinden. In de tweede helft van het jaar is uitgebreid stilgestaan bij de mandaat review waarbij ook kritische vragen zijn gesteld. Voorts is besloten tot een (kleine) aanpassing van het beleggingsbeleid voor 2021.

Bevindingen en aanbevelingen

Het beleggingsonderzoek van DNB en de discussies over de vermogensbeheerkosten en andere kosten, uitmondend in voornoemde notitie inzake 'fee principles' onderschrijven de noodzaak dat SPW verder gaat in haar zakelijke opstelling richting APG. Ook in andere jaren heeft de RvT steeds aandacht gevraagd en besteed aan de relatie tussen APG en SPW en vanzelfsprekend blijft dit een punt van aandacht. De RvT beveelt derhalve een niet aflatende focus van het bestuur aan op het punt van de vermogensbeheer kosten, de inrichting van het vermogensbeheer en de onafhankelijke rol van de fiduciair manager.

5. Gevolgen pensioenakkoord

Korte beschrijving en bevindingen

De discussie over de vernieuwing van het pensioenstelsel en de gevolgen van het pensioen-akkoord is in december 2020 een stap verder gekomen met de publicatie van de concept-wetgeving. Vooruitlopend op de invoering in 2026 moeten veel stappen gezet worden. Het bestuur heeft besloten te starten met het inrichten van een regiegroep en een projectbureau om de gevolgen in beeld te brengen. De RvT constateert dat het bestuur op een zinvolle manier is gestart om dit project in goede banen te leiden en laat zich in de kwartaalbijeenkomsten met het dagelijks bestuur bijpraten over de voortgang.

6. Eigenrisicobeoordeling (ERB)

Korte beschrijving

Pensioenfondsen dienen periodiek - dat wil zeggen eens in de drie jaar - een eigenrisicobeoordeling (ERB) uit te voeren. Daarnaast zijn fondsen verplicht een tussentijdse actualisatie van de ERB uit te voeren in geval van significante wijziging in het risicoprofiel van het fonds. De ERB is een integrale beoordeling van (a) de risico's waaraan het fonds kan worden bloot-gesteld en (b) de effectiviteit van het risicobeheer – inclusief de feitelijke beheersmaatregelen en de doelmatigheid daarvan.

Naar het oordeel van het bestuur is er voor SPW in 2020 geen sprake geweest van een significante wijziging van het risicoprofiel van het fonds, en derhalve geen aanleiding geweest voor een tussentijdse ERB. Wel heeft het fonds gedurende 2020 voorbereidingen getroffen voor een reguliere ERB.

In 2020 is met name voortgang gemaakt op het gebied van strategische risicoanalyse en scenarioanalyses die als input dienen voor de strategische doelstellingen van SPW en voor de ERB.

Bevindingen en aanbevelingen

In 2021 is het fonds verplicht om een ERB op te stellen uit hoofde van de periodieke verplichting. SPW is van plan om de reguliere ERB in de eerste helft van 2021 af te ronden. Met DNB zijn afspraken gemaakt over de ERB, die ter beoordeling aan DNB zal worden voorgelegd. Daarbij zal DNB niet alleen kijken naar de minimale wettelijke vereisten, maar ook aansturen op de ontwikkeling van best practices op dit gebied.

Ten aanzien van de ERB heeft de RvT de volgende insteek:

- De RvT adviseert om het proces van de ERB zorgvuldig te doorlopen. Om profijt te hebben van een ERB is een besluit over de mate van diepgang van de ERB vooraf aan te bevelen.
- De RvT adviseert om rekening te houden met aanbevelingen die uit een eerste beoordeling van de ERB naar voren zullen komen.
- De RvT wenst proces en conclusie van de ERB na afronding met het bestuur te bespreken.

7. Premie

Korte beschrijving

Het bestuur heeft eind 2019 de premie vastgesteld voor een nieuwe 5-jaars periode (2020-2024). Dit is een uitgebreid proces geweest waar studies aan vooraf gaan en waarover discussies gevoerd zijn in het bestuur. Tenslotte wordt advies van het verantwoordingsorgaan gevraagd. De RvT heeft als wettelijke taak het toezien op de evenwichtige belangenafweging.

Bevindingen en aanbevelingen

De RvT heeft kennisgenomen van de relevante stukken van het bestuur en van het advies van het verantwoordingsorgaan. Aangezien een premie met een lage premiedekkingsgraad (lager dan de actuele dekkingsgraad) voordelen heeft voor de actieven, moet een besluit hierover evenwichtig zijn en uitlegbaar aan de niet-actieven. Het bestuur maakt daarbij een afweging waarbij het historisch perspectief wordt meegenomen aan de hand van de zogenaamde generationele balans.

Hiermee heeft het bestuur een langjarig beeld van welke groepen op welke momenten bovengemiddeld profijt hebben gehad van bestuursbesluiten. Dit langjarig beeld maakt dat het besluit inzake de lage premiedekkingsgraad toch evenwichtig genoemd kan worden en daarmee voldoet het bestuur aan de noodzaak steeds alle belangen evenwichtig mee te nemen voor dat tot besluitvorming kan worden overgegaan.

De RvT constateert daarmee dat het bestuur in zijn besluiten evenwichtig is omgegaan met de belangen van alle stakeholders.

8. Communicatie

Korte beschrijving

De afgelopen jaren heeft het fonds fors geïnvesteerd in het project Helder Overzicht & Inzicht, waarmee het naar het oordeel

van de RvT tot de best-in-class van de sector behoort. In 2020 is voortgang gemaakt met de pensioenbeloften, die eveneens positief afstralen op het fonds. Verder heeft de RvT kennis genomen van een eerste demo van de pensioencoach die eind 2020 is gelanceerd.

Bevindingen en aanbevelingen

In 2021 zal het fonds meer aandacht gaan besteden aan de communicatie over de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. De communicatie over deze materie zal mede afhangen van de voortgang die in het wetgevingstraject gerealiseerd zal worden. Het is belangrijk op zorgvuldige wijze te communiceren om te voorkomen dat er te hoge verwachtingen worden gewekt. De RvT zal deze ontwikkelingen met belangstelling volgen.

9. Compliance

Korte beschrijving, bevindingen en aanbevelingen

De rol van compliance in een pensioenfonds is uiteraard zeer belangrijk. Nog belangrijker is de wijze van invulling. De RvT constateert dat er een gedegen en gestructureerd proces bestaat waarin de rolverdeling tussen HVG Law, de compliance monitoring officer en het bestuur leidt tot een gedegen analyse en rapportageproces dat elk kwartaal wordt doorlopen. Hiermee onderscheidt het fonds zich in positieve zin ten opzichte van andere in de sector. De RvT is ervan overtuigd dat deze aanpak bijdraagt aan kwalitatief goed bestuur.

Beoordeling toepassing Code Pensioenfondsen

De RvT betreft bij zijn toezicht de in de Code Pensioenfondsen genoemde thema's. In haar rapport van eind 2020 heeft de Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen (MCP) aanbevolen om aan te sluiten bij thema's van het bestuur. Helaas komt deze opmerking van de MCP aan het eind van het verslagjaar, waardoor geen afstemming met het bestuur heeft kunnen plaatsvinden. Om toch het belang te onderstrepen van de thema's heeft de RvT ervoor gekozen om over 2020 zelf drie thema's te belichten.

a. Vertrouwen waarmaken

Het bestuur heeft tot taak de pensioenregeling als een "goed huisvader (m/v)" uit te voeren. Dit betekent dat het bestuur de regeling naar beste vermogen uitvoert en daarbij nadrukkelijk let op een evenwichtige afweging van belangen. Naar de mening van de RvT vervult het bestuur deze rol goed. Voorbeeld hiervan is de eerder in dit verslag gemelde discussie en onderbouwing van het premiebesluit. Beide waren degelijk waarbij belangen evenwichtig werden afgewogen. Voor zover het beheer van vermogen betreft heeft het bestuur steeds de belangen van de deelnemers en gepensioneerden voor ogen.

b. Verantwoordelijkheid nemen

De eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pensioenregeling ligt volledig bij het bestuur, ook al is er sprake van uitbesteding van de uitvoering en ongeacht of de uitbesteding is geregeld via dienstverlening door derden of via uitbesteding van derden aan weer andere partijen. We bespraken al eerder in het rapport de relatie met APG. Het is aan het bestuur om een onafhankelijke positie in te nemen naar deze zeer grote uitvoeringsorganisatie. We zien dat in het bestuur krachtig wordt opgetreden naar APG. Het bestuur is zich bewust van de vraag over de alignment van SPW met die van APG.

c. Zorgvuldig benoemen

Het fonds dient zorgvuldig te handelen bij (her)benoeming en ontslag, en dient voor geschiktheid, complementariteit en diversiteit in de samenstelling van de organen van het fonds te zorgen. Vorig jaar signaleerde de RvT dat de fondsorganen wat betreft leeftijd onvoldoende divers waren samengesteld en dat het bestuur nadrukkelijker rekening zou kunnen houden met diversiteit in het bestuur. De RvT is verheugd dat met de komst van Charlotte Kuiper het bestuur aan diversiteit gewonnen heeft.

Beoordeling toepassing Code Pensioenfondsen

Beoordeling toepassing Code Pensioenfondsen

De RvT betreft bij zijn toezicht de in de Code Pensioenfondsen genoemde thema's. In haar rapport van eind 2020 heeft de Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen (MCP) aanbevolen om aan te sluiten bij thema's van het bestuur. Helaas komt deze opmerking van de MCP aan het eind van het verslagjaar, waardoor geen afstemming met het bestuur heeft kunnen plaatsvinden. Om toch het belang te onderstrepen van de thema's heeft de RvT ervoor gekozen om over 2020 zelf drie thema's te belichten.

a. Vertrouwen waarmaken

Het bestuur heeft tot taak de pensioenregeling als een "goed huisvader (m/v)" uit te voeren. Dit betekent dat het bestuur de regeling naar beste vermogen uitvoert en daarbij nadrukkelijk let op een evenwichtige afweging van belangen. Naar de mening van de RvT vervult het bestuur deze rol goed. Voorbeeld hiervan is de eerder in dit verslag gemelde discussie en onderbouwing van het premiebesluit. Beide waren degelijk waarbij belangen evenwichtig werden afgewogen. Voor zover het beheer van vermogen betreft heeft het bestuur steeds de belangen van de deelnemers en gepensioneerden voor ogen.

b. Verantwoordelijkheid nemen

De eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pensioenregeling ligt volledig bij het bestuur, ook al is er sprake van uitbesteding van de uitvoering en ongeacht of de uitbesteding is geregeld via dienstverlening door derden of via uitbesteding van derden aan weer andere partijen. We bespraken al eerder in het rapport de relatie met APG. Het is aan het bestuur om een onafhankelijke positie in te nemen naar deze zeer grote uitvoeringsorganisatie. We zien dat in het bestuur krachtig wordt opgetreden naar APG. Het bestuur is zich bewust van de vraag over de alignment van SPW met die van APG.

c. Zorgvuldig benoemen

Het fonds dient zorgvuldig te handelen bij (her)benoeming en ontslag, en dient voor geschiktheid, complementariteit en diversiteit in de samenstelling van de organen van het fonds te zorgen. Vorig jaar signaleerde de RvT dat de fondsorganen wat betreft leeftijd onvoldoende divers waren samengesteld en dat het bestuur nadrukkelijker rekening zou kunnen houden met diversiteit in het bestuur. De RvT is verheugd dat met de komst van Charlotte Kuiper het bestuur aan diversiteit gewonnen heeft.

Samenvatting aanbevelingen RvT

Onderstaand een korte samenvatting van de belangrijkste aanbevelingen:

- De RvT adviseert het bestuur om de in 2020 ingezette herinrichting van het risicomanagement het komend jaar verder te implementeren.
- De RvT adviseert het bestuur om het functioneren van de 'IORP-functies' eind 2021 opnieuw te evalueren teneinde werking en doelmatigheid te beoordelen en eventuele verbeterpunten te benoemen.
- De RvT adviseert om de afspraken met de extern SFH IA aan te scherpen, zodat beter invulling gegeven kan worden aan deze functie.
- De RvT dringt aan om de tijdslijn met betrekking tot nieuwe prijsafspraken met APG te bewaken en te voorkomen dat deze discussie een voortslepend karakter krijgt.
- De RvT beveelt aan om de werking en inrichting van het vermogensbeheer, inclusief het beprijzen van de diverse onderdelen en een zuivere rolverdeling tussen de verschillende spelers, steeds zorgvuldig te blijven monitoren en te toetsen.

Slot

De RvT constateert dat het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken in het pensioenfonds geen aanleiding geven tot bijzondere op- of aanmerkingen. De risicobeheersing is adequaat en de belangenafweging is evenwichtig.

De samenwerking met het bestuur en met het VO was prettig en constructief. Net als vorig jaar is de RvT verheugd over de positief-kritische rol die het VO speelt bij SPW.

Ook in 2021 lijkt de coronacrisis ons te beperken in het persoonlijk contact. Het risico van contact op afstand is dat discussies

met minder nuance gevoerd worden. Daarom streven wij ernaar om in 2021 persoonlijke contactmomenten mogelijk te maken en adviseren we het bestuur om hetzelfde te doen.

April 2021

Fokko Covers

Rob Oosterhout

Sako Zeverijn

Oordeel en verslag 2020 van het verantwoordingsorgaan (VO)

Inleiding

Het verantwoordingsorgaan (VO) heeft haar oordeel gebaseerd op haar bevindingen in het afgelopen kalenderjaar. Voor de vorming van het oordeel is gesproken met de certificerend actuaaris, de accountant, de compliance (monitoring) officer, het (dagelijks) bestuur en de raad van toezicht over het gevoerde beleid in 2020 aan de hand van het bestuursverslag, jaarrekening en overige voorliggende stukken.

Het VO heeft de taak om jaarlijks een oordeel te geven over:

- a. het handelen van het bestuur aan de hand van het bestuursverslag, de jaarrekening en andere relevante informatie, waaronder de bevindingen van de raad van toezicht (RvT);
- b. het door het bestuur uitgevoerde beleid in het afgelopen kalenderjaar;
- c. beleidskeuzes die op de toekomst betrekking hebben;
- d. de naleving van de Code Pensioenfondsen.

Oordeel

Het VO heeft een positief oordeel over het handelen van het bestuur, het gevoerde en voorgenomen beleid en stelt vast dat het bestuur de belangen van alle belanghebbenden in 2020 op een evenwichtige en deskundige wijze heeft afgewogen.

Het VO is van mening, dat het bestuur en de organisatie, mede door het activeren van het crisisplan, adequaat heeft gereageerd op de gevolgen van de Covid-19-pandemie voor SPW.

Aanbevelingen

Wij vragen aandacht voor het proactief betrekken van deelnemers en gepensioneerden bij de voortgang op weg naar de invoering van de Wet toekomst pensioenen.

Voor actieve deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden is het van groot belang inzicht te hebben in de “roadmap” en de belangrijkste pijlpalen.

Het is van belang dat het VO ook de komende jaren proactief betrokken wordt bij de invoering van de Wet toekomst pensioenen.

Adviezen

Het VO heeft in 2020 op verzoek van het bestuur de ten aanzien van de onderstaande zaken adviezen uitgebracht:

- Wijziging van het beloningsbeleid voor bestuurs- en RvT-leden in verband met de mogelijkheid om tegen de btw-plicht bezwaar te maken.
- Wijziging van het beloningsbeleid wat betreft het loskoppelen van de beloning van een bestuurslid van deelname aan een bestuurscommissie.
- De herbenoeming van Fokko Covers per 1 juli 2020 als lid van de RvT.
- Procedure benoeming opvolger Rob Oosterhout als lid van de RvT met ingang van 1 juli 2021.
- Voorstellen premievaststelling 2021.
- De beëindigingsovereenkomst VPL-regeling.

Over al deze zaken heeft het VO een positief advies uitgebracht.

Door het VO is in 2020 diverse malen gesproken over het vergroten van de diversiteit van het VO en de naleving van de Code

Pensioenfondsen. Bij de komende verkiezingen wil het VO actief stimuleren dat de samenstelling van het VO blijft voldoen aan de Code Pensioenfondsen. Het VO constateert dat dit voornemen overgenomen is door het bestuur

Samenstelling en benoeming van het VO

Het VO bestaat uit twaalf leden, waarbij zes leden verkozen zijn door de werknemers en vier door de pensioengerechtigden. Twee leden zijn benoemd op voordracht van de werkgevers. Niet-actieven (slapers) zijn niet vertegenwoordigd. Het bestuur heeft niet gekozen voor een vertegenwoordiging vanuit deze groep. Het VO kan zich vinden in deze keuze.

Werkwijze VO

Het VO stelt, om vorm en inhoud te geven aan haar taken en bevoegdheden, een jaarplan op met activiteiten en focuspunten. In de vergaderingen van het VO wordt, naast (on)gevraagde adviezen die het VO aan het bestuur geeft, de voortgang van het jaarplan besproken. Het bestuur en het bestuursbureau faciliteren het VO goed bij haar functioneren. De informatievoorziening is ruim voldoende en vragen worden tijdig en adequaat beantwoord.

Het VO werkt met commissies, die het voorwerk verrichten voor de VO-vergadering. Deze commissies zijn analoog aan de bestuurscommissies. In 2020 heeft het bestuur besloten de bestuurscommissie risicomanagement op te heffen en te gaan werken met een regiooverleg risicomanagement. Het VO heeft inmiddels deze aanpassing gevolgd en risicomanagement toegevoegd aan de commissies van het VO voor de aan hen toebedeelde rol.

Met deze wijze van werken bouwt het VO het (tussentijds) oordeel van het VO over het handelen van het bestuur op.

Opleidings- en kennisniveau VO

Het VO beschikt, zowel individueel als collectief, over voldoende kennis voor het adequaat uitoefenen van haar taak. SPW stelt middelen ter beschikking voor het verhogen van de kennis van de leden en het volgen van opleidingen. Alle leden hebben toegang tot SPO Perform. Hiermee wordt aan leden van het VO de mogelijkheid geboden tot online kennisverwerving. Zeker in 2020, waar door Covid-19 de fysieke mogelijkheden tot scholing sterk beperkt waren, is het online verwerven van kennis van groot belang geweest. Het pensioenakkoord en de overgang naar het nieuwe stelsel zal de komende jaren veel kennis en inzet van de leden van het VO eisen. Door een aantal leden van het VO zijn over dit onderwerp webinars van onder andere de Pensioenfederatie gevolgd. Blijvend extra aandacht vanuit het bestuur voor deskundigheidsbevordering van VO-leden is, gezien de komst van de Wet toekomst pensioenen, gewenst. In de vergadering van 4 maart 2020 heeft het VO haar functioneren geëvalueerd.

Relatie met RvT

Het VO heeft een goede en open relatie met de RvT. Naast het reguliere overleg heeft de commissie dagelijks bestuur (DB) van het VO een gesprek gevoerd met de RvT, waarin van gedachten is gewisseld over de visie en wijze waarop beide gremia invulling geven aan hun rol. Op verzoek van het VO heeft de RvT het verslag van haar zelfevaluatie aan het VO verstrekt. De RvT is kritisch en opbouwend.

Het VO spreekt haar waardering uit over de mate van volledigheid en diepgang in de jaarrapportage van de RvT. De door de RvT vermelde bevindingen worden herkend en liggen daarmee in lijn met het door het VO waargenomen beeld.

Inhoudelijke aandachtspunten voor het VO

Het VO heeft in 2020 gewerkt met een viertal commissies. (balansmanagement, pensioenen, risicomanagement en het dagelijks bestuur). Zoals vermeld is in 2020 de commissie risicomanagement opgeheven. Over 2020 heeft deze commissie wel een oordeel opgesteld.

Pensioenen

Het VO is van oordeel dat de doelgroepen goed geïnformeerd worden. In 2020 was het nog maar zeer beperkt mogelijk informatie te verstrekken over de gevolgen van de Wet toekomst pensioenen. Het VO vraagt in 2021 de doelgroepen proactief mee te nemen in de ontwikkelingen. Dit kan bijvoorbeeld door aandacht te besteden aan de "roadmap" en de belangrijkste piketpalen/mijlpalen.

Met de pensioenbeloften heeft SPW een mooi instrument in handen. Het is goed ontvangen, maar we vragen aandacht voor de pensioenbelofte 'gegarandeerd inkomen zolang je leeft, voor jou en je partner' die in de praktijk tot verwarring leidt. Een goede toelichting bij deze belofte blijft daarom noodzakelijk.

In 2020 is het voornemen, om extra aandacht te besteden aan de gewezen deelnemers, niet gerealiseerd. Zeker gezien de omvang van deze doelgroep en de onder alle doelgroepen geplande onderzoeken, vragen wij in 2021 extra aandacht voor informatie specifiek gericht op deze groep.

Het project AVG 2.0 is volgens planning verlopen, maar het project kent een kleine doorloop in 2021. Het VO vraagt het bestuur aan de -naar het oordeel van de functionaris gegevensbescherming - "laatste loodjes" aandacht te blijven schenken.

Het VO constateert tot tevredenheid, dat inmiddels al over meerdere kwartalen de prestatieafspraken conform of boven de norm worden uitgevoerd. Uit de rapportages met betrekking tot de klachten- en geschillenregeling verkrijgt het VO het beeld, dat er in 2020, in de uitvoering zeer weinig grond voor klachten of geschillen was.

Risicomanagement

De verbetering van het risicomanagement heeft in 2020 veel aandacht gevraagd. De (nieuwe) sleutelfunctiehouder risicobeheer (SFH RB) was kritisch op de werkwijze en resultaten. Dit werd onderstreept door een reeds in 2019 opgesteld kritisch extern auditrapport. De voorgestelde aanpak was niet voldoende om de problemen adequaat aan te pakken. Ambities en wensdenken waren niet in lijn met de werkelijkheid. De voorziene rolverdeling binnen het bestuur is daarbij onvoldoende uit de verf gekomen. Daarbij tekent het VO aan dat, indien zij bij de beoordeling van de jaarstukken van 2019 over dit rapport had beschikt, mogelijk op onderdelen tot een ander oordeel was gekomen. Het VO heeft juist op dit punt regelmatig haar zorg uitgesproken naar het bestuur.

Het bestuur onderkent deze risico's ook zelf, waarbij het VO opmerkt dat het bestuur minder kritisch is in haar verantwoording in het jaarverslag. Aanpassingen en verbeteringen in het risicomanagementsysteem zijn doorgevoerd. De SFH RB kan meer de regie voeren, de positie van risicomanager wordt anders ingevuld en de bestuurscommissie risicomanagement is vervangen door een regieoverleg risicomanagement tussen de voorzitters van de commissies en de SFH RB.

De eerste indruk is dat het bestuur, de SFH RB samen met de risicomanager voortvarend aan de slag zijn gegaan. Het VO zal deze ontwikkeling in 2021 kritisch blijven volgen.

Balansmanagement

Financieel beleid

SPW heeft in 2020 een gedegen financieel en beleggingsbeleid gevoerd. Er is adequaat toegezien op de continuïteit van APG vanuit haar rol van pensioenuitvoerder.

Ondanks een aanvankelijke teruggang van de financiële markten is door het herstel in de loop van het jaar, zeker omdat de verbetering in 2021 zich lijkt door te zetten, de financiële positie van het fonds relatief goed. Toch is er enige reden voor zorg gezien de mogelijk oplopende inflatie gekoppeld aan een lage rente en een toenemend volatiele markt. Wij constateren dat het bestuur hier voldoende aandacht voor heeft.

Belangenafweging

SPW heeft, overeenkomstig de in de Code Pensioenfondsen neergelegde regels, bij het formuleren en uitvoeren en verantwoorden van het beleggingsbeleid en premiebeleid op evenwichtige wijze rekening gehouden met alle belanghebbenden.

Het premie- en toeslagbeleid is conform dat uitgangspunt en rekening houdend met de financiële positie van het fonds, vastgesteld. Wel heeft het VO enige zorg over de daling van de premiedekkingsgraad zeker in aanloop naar de Wet toekomst pensioenen.

Herstelplan, haalbaarheidstoetsen, beleggingsplan

Het herstelplan, de haalbaarheidstoets en het beleggingsplan 2021 zijn volgens de vereisten opgesteld. Het VO constateert dat in achtereenvolgende herstelplannen het moment, waarop het fonds beschikt over het wettelijk vereist eigen vermogen, steeds verder in de tijd is komen te liggen. Daarnaast zijn cumulatieve, niet verleende toeslagen over de periode 2009 t/m 2020, toegenomen tot bijna 19% voor de actieve deelnemers en bijna 17% voor gewezen deelnemers en gepensioneerden. Dat is voor veel mensen een hard gelag. Het VO is ervan overtuigd dat het bestuursbeleid erop gericht is het maximale resultaat te bereiken binnen de wettelijke mogelijkheden.

Het fonds heeft conform het beleggingsplan 2020 en binnen de daarin bepaalde bandbreedtes belegd. De Z-score is, na twee jaren negatief te zijn geweest, in 2020 weer positief (0,29). De komende twee jaar vallen de relatieve hoge scores uit 2016 en 2017 weg voor de P-toets. Voor 2021 is daarom een positieve Z-score van belang.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

SPW behoort al jaren tot de best scorende fondsen in de benchmark maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB). Een goede prestatie, behaald in een omgeving waarin de normen steeds scherper worden, hetgeen betekent dat SPW tijdig beleid evalueert, formuleert en uitvoert om deze positie te bereiken en te behouden. In 2020 zijn de nodige voorbereidingen getroffen om in 2021 het nieuwe beleid omtrent ESG (environmental, social & governance) vast te stellen, waarbij de nadruk niet zo zeer zal liggen op het scoren in de benchmark, maar op het inhoudelijk realiseren van de doelstellingen.

Beheersrisico's bij beleggingen

Gebruik maken van de diensten van APG heeft voordelen, maar brengt ook risico's met zich mee voor SPW. Positief is de inkoopkracht van producten en diensten. Het risico hangt samen met het feit dat APG met de belangen van alle deelnemende pensioenfondsen rekening moet houden. Daarbij is SPW een relatief kleine speler en kunnen afwegingen van APG nadelig uitpakken. Het bestuur heeft aandacht voor deze problematiek.

Medio 2019 heeft een overschrijding van de dagelijks value at risk limit (VAR) plaatsgevonden. APG heeft in 2019 en 2020 maatregelen genomen om herhaling te voorkomen.

Uitvoeringskosten

Het beleid van actief beleggen leidt tot hogere kosten maar, heeft in twee van de drie voorgaande jaren niet tot uitkomsten geleid die de benchmark overtroffen. Het VO kan zich vinden in het besluit van het bestuur om de mate van actief beleggen te heroverwegen.

Toezicht

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) heeft in 2020 geconstateerd dat SPW in het jaarverslag over 2019 in overtreding was met de regels voor publicatie van uitvoeringskosten. Het bestuur geeft aan dat dit in de jaarrekening 2020 niet meer het geval is.

Tot slot kijkt het VO over 2020 terug op een jaar, waarin zij op een positieve en constructieve wijze heeft kunnen samenwerken met alle belanghebbende partijen van SPW.

Verantwoordingsorgaan SPW,
26 mei 2021

Reactie van het bestuur op het verslag van de RvT en het oordeel van het VO

Het bestuur heeft kennisgenomen van het positieve oordeel van het verantwoordingsorgaan ten aanzien van het gevoerde beleid en onze beleidsvoornemens. De aanbevelingen nemen wij ter harte.

Het jaar 2020 stond in het teken van de coronapandemie met grote gevolgen voor de samenleving. Het bestuur constateert met grote tevredenheid dat - ook al waren de omstandigheden verre van ideaal - het verantwoordingsorgaan zich op een gedegen en overtuigende wijze heeft gekweten van zijn taken en bevoegdheden. Het bestuur dankt het orgaan voor zijn inzet, de constructieve samenwerking en de grote betrokkenheid van zijn leden. Het bestuur waardeert de wijze van samenwerking met het orgaan.

Het bestuur zal het verantwoordingsorgaan terugkoppelen over de aanbevelingen en blijvend informeren over de beleidsontwikkelingen bij het fonds, met name wat betreft de overgang naar het nieuwe stelsel.

Tevens heeft het bestuur met belangstelling kennisgenomen van het uitgebreide verslag van bevindingen van de raad van toezicht. De raad van toezicht heeft op gestructureerde, gedegen en transparante wijze invulling gegeven aan zijn taken en bevoegdheden, ondanks de beperkingen als gevolg van de pandemie.

Het bestuur is verheugd over de bevindingen van de raad en het beperkt aantal aanbevelingen. Ook deze nemen we ter harte en zullen de raad hierover terugkoppelen.

Het bestuur is zich ervan bewust dat het positieve oordeel van het verantwoordingsorgaan en de bevindingen van de raad van toezicht niet tot gemakzucht mag leiden.

Het bestuur is verheugd over de goede samenwerking tussen het verantwoordingsorgaan, de raad van toezicht en het bestuur. Die samenwerking is van groot belang om de overgang naar het nieuwe stelsel goed te laten verlopen.

Harderwijk, 8 juni 2021

Het bestuur

2 Jaarrekening

Stichting Pensioenfonds voor de Woningcorporaties

Jaarrekening 2020

Leeswijzer bij de jaarrekening

Hierna volgt de balans per 31 december 2020 en de Staat van baten en lasten over 2020. De cijfers in de kolom Toelichting verwijzen naar de toelichting op de balans per 31 december 2020 (vanaf pagina 79) en de toelichting op de staat van baten en lasten over 2020 (vanaf pagina 93).

Balans

Balans per 31 december 2020, na resultaatbestemming (bedragen in duizenden euro's).

Activa

	<i>Toelichting</i>	2020	2019
Beleggingen			
Beleggingen voor risico pensioenfonds	1	21.073.179	19.847.288
Beleggingen voor risico deelnemers	2	1.620	1.457
Overige vorderingen en overlopende activa	3	44.354	23.929
Overige activa			
Liquide middelen	4	1.080.050	901.103
Totaal		22.199.203	20.773.777

Passiva

	<i>Toelichting</i>	2020	2019
Stichtingskapitaal en reserves	5	1.480.584	1.812.431
Technische voorzieningen			
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	6	14.797.151	13.072.565
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	7	1.612	1.457
Overige schulden en overlopende passiva	8	5.919.855	5.887.324
Totaal		22.199.202	20.773.777

Staat van baten en lasten

Staat van baten en lasten over 2020 (bedragen in duizenden euro's).

Baten

	<i>Toelichting</i>	2020	2019
Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)	9	464.610	237.520
Premiebijdragen voor risico deelnemers	10	244	260
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen	11	1.207.569	2.457.981
Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers	12	77	240
Saldo overdracht van rechten	13	10.179	18.783
Diverse baten	14	28	583
Totaal van de baten		1.682.707	2.715.367

Lasten

	<i>Toelichting</i>	2020	2019
Pensioenuitkeringen	15	-279.156	-266.739
Pensioenuitvoeringskosten	16	-10.527	-10.852
Mutatie VPV voor risico pensioenfondsen	17	-1.724.586	-1.850.417
Mutatie voorziening voor risico deelnemers		-155	-262
Diverse lasten	18	-130	-146
Totaal van de lasten		-2.014.554	-2.128.416
Saldo van baten en lasten		-331.847	586.951
Resultaatverdeling			
Reserve beleggings- en verzekeringstechnische risico's		-342.632	566.187
Premie-egaliseringsreserve		10.785	20.764
Extra reserve		-	-
Totaal		-331.847	586.951

Kasstroomoverzicht over 2020

(Bedragen in duizenden euro's)

Kasstroomoverzicht over 2020

	2020	2019
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	256.789	222.480
Ontvangen gelden VPL-regeling	47.864	46.150
Ontvangen waardeoverdrachten	12.351	25.235
Betaalde pensioenuitkeringen	-279.190	-266.423
Betaalde waardeoverdrachten	-3.037	-5.663
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-11.180	-13.306
Overige kasstromen uit pensioenactiviteiten	-	-
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	23.597	8.473
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	1.714.477	1.070.361
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	249.456	260.557
Aankopen en verstrekkingen van beleggingen	-1.774.751	-1.280.101
Betaalde kosten van vermogensbeheer	2.232	-1.581
Overige kasstromen uit beleggingsactiviteiten [1]	537.087	49.112
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	728.501	98.348
Mutatie liquide middelen	752.098	106.821
Mutatie Liquide middelen opgenomen onder 'Overige schulden en overlopende passiva'	-573.151	97.663
Totaal	178.947	204.484
Stand per 1 januari	901.103	696.619
Stand per 31 december	1.080.050	901.103

[1] Dit bedrag is inclusief mutatie van cashcollateral ad 55 miljoen euro (2019: 354 miljoen euro).

Toelichting behorende tot de jaarrekening 2020

(Bedragen in duizenden euro's, tenzij anders vermeld)

Inleiding

Het doel van Stichting Pensioenfonds voor de Woningcorporaties (SPW), statutair gevestigd te Harderwijk en ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41199588, is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden bij ouderdom en overlijden. Ook verstrekt SPW uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. SPW geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregelingen van de aangesloten werkgevers. De jaarrekening is opgesteld in euro's.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is in overeenstemming met de wettelijke bepalingen, zoals opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Het bestuur heeft op 8 juni 2021 de jaarrekening vastgesteld.

COVID-19

De COVID-19-pandemie heeft de volgende effecten gehad op de jaarrekening van het fonds:

Beleggingen:

De waarde van beursgenoteerde beleggingen is door de uitbraak van de pandemie in het eerste jaar sterk gedaald. In het tweede halfjaar is deze waardedaling weer ongedaan gemaakt. Voor niet-beursgenoteerde beleggingen is over het gehele jaar genomen een (beperkte) stijging te zien. Voor de beleggingen zijn de gevolgen van de pandemie divers. Sommige beleggingen hebben last van de pandemie en voor andere beleggingen heeft de pandemie zelfs een positief effect op de waarde. Over heel 2020 is een positief rendement behaald op de beleggingen.

Het effect van COVID-19 is in de waardering van illiquide beleggingen tot uitdrukking gebracht. Dit wordt echter gekenmerkt door een grote schattingsonzekerheid en een hoge mate van volatiliteit. De gevolgen van COVID-19 worden sterk beïnvloed worden door de besluiten van de centrale overheden die nogal kunnen verschillen. De mate waarin COVID-19 de waardering van de illiquide beleggingen beïnvloedt is bovendien sterk afhankelijk van de sector. Zo wordt bijvoorbeeld de sector transport negatief geraakt, terwijl de informatietechnologie zich positief ontwikkelt.

Voor de illiquide niet-beursgenoteerde vastgoedbeleggingen geldt dat de sectoren hotels en(internationale) winkels harder zijn geraakt en dat aan de waardering een hogere schattingsonzekerheid wordt toegekend. De sectoren woningen en logistiek laten daarentegen een positieve ontwikkeling zien.

Technische voorzieningen:

Bij de waardering van de Technische voorzieningen is per 31 december 2020 gebruik gemaakt van de sterftegrondslagen volgens de Prognosetafel AG2020. In deze prognosetafel is geen rekening gehouden met een mogelijk effect van de pandemie op de toekomstige levensverwachting; het effect van het virus en de pandemie op de toekomstige levensverwachting is nog niet duidelijk en derhalve is de prognosetafel momenteel de beste schatting die beschikbaar is.

Premie:

De pandemie had geen negatief effect op de werkgevers om hun premie te betalen en ultimo 2020 zijn de premievorderingen

en de voorziening voor mogelijke oninbaarheid niet hoger dan voorgaande jaren. Er is derhalve geen financieel effect op de waardering van de premiebatens en -vorderingen als gevolg van de pandemie.

Processen:

Het fonds en de uitvoeringsorganisatie hebben direct bij de start van de crisis crisisteam's ingericht. Deze crisisteam's hebben de continuïteit van de pensioenuitvoering en van het vermogensbeheer bewaakt, evenals de continuïteit van het fonds zelf. Alle relevante processen zijn zonder noemenswaardige incidenten blijven doorlopen, ondanks het feit dat mensen volkomen onverwachts vanuit huis moesten werken.

Continuïteit:

De relevante processen van het fonds zijn gedurende het jaar ongestoord doorgedaan. Daarnaast hebben zich ook op financieel gebied geen omstandigheden voorgedaan, waardoor de continuïteit van het fonds in gevaar gekomen is. Het fonds verwacht op basis van de huidige inzichten ook voor komend jaar geen materiële onzekerheid met betrekking tot zowel de continuïteit op financieel gebied als op het gebied van de processen van het fonds. Daarom heeft het bestuur de veronderstelling van continuïteit gebruikt bij het opstellen van de jaarrekening.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De gehanteerde grondslagen van waarderingen en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar, met uitzondering van de toegepaste schattingswijzigingen zoals opgenomen in de desbetreffende paragraaf.

Schattingswijziging Voorziening voor risico pensioenfonds

Het bestuur heeft, met betrekking tot verslagjaar 2020, besloten om de (actuariële) grondslagen die gehanteerd worden voor de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen te wijzigen. De wijziging en het effect van de schattingswijziging op de voorziening pensioenverplichtingen is:

- Toepassing van recente overlevingsgrondslagen door de overgang van Prognosetafel AG2018 naar Prognosetafel AG2020 in combinatie met toepassing van herziene fondsspecifieke ervaringssterfte (afname voorziening 317,2 miljoen euro).

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Beleggingenvorderingen en -verplichtingen ontstaan op handelsdatum.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en

betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op transactiedatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de waardering op de balans van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt.

De belangrijkste schattingsposten voor de jaarrekening van SPW zijn de beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft. Indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden worden herzieningen en schattingen opgenomen in de periode van herziening en toekomstige perioden.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als indirecte beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten als indirecte beleggingsopbrengsten.

Vreemde-valutakoers per balansdatum

	2020	2019
USD	0,82	0,89
GBP	1,12	1,18
JPY*	79,16	81,98
AUD	0,63	0,63
CAD	0,64	0,69

* Euro per 10.000 eenheden Japanse yens.

Beleggingen voor risico pensioenfonds**Algemeen**

De beleggingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs. Participaties in beleggingsinstellingen, die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen.

Participaties in vastgoedbeleggingsinstellingen

Participaties in beursgenoteerde vastgoedbeleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in niet-beursgenoteerde vastgoedbeleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende actuele waarde.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende actuele waarde.

Obligaties en andere vastrentende waardepapieren

Beursgenoteerde obligaties, andere vastrentende waardepapieren en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende actuele waarde.

Onderhandse leningen worden gewaardeerd op actuele waarde. De actuele waarde van de onderhandse leningen wordt berekend op basis van de contante waarde van de toekomstige kasstromen, contant gemaakt op basis van de geldende marktrentes.

Derivaten

Derivaten met een negatieve waarde ultimo boekjaar worden opgenomen onder de overige schulden en overlopende passiva.

Valutatermijncontracten

Het fonds maakt voor het afdekken van valutarisico's gebruik van valutatermijncontracten. De valutatermijncontracten worden gewaardeerd tegen marktwaarde. De marktwaarde wordt bepaald door de waarde van de vreemde valuta tegen de termijnkoersen op het afsluitmoment af te zetten tegen de waarde van de vreemde valuta tegen de termijnkoersen op de balansdatum. Het verschil tussen deze twee waarden is de marktwaarde van de valutatermijncontracten.

Renteswapcontracten

Het fonds gebruikt renteswapcontracten voor het afdekken van het renterisico. De renteswapcontracten worden gewaardeerd tegen marktwaarde, inclusief de opgelopen rente. De marktwaarde wordt bepaald als de resultante van de contante waarde van de toekomstige kasstromen, contant gemaakt op basis van de geldende renteswapcurve.

Een deel van de contracten betreft centrally cleared swaps. Deze worden dagelijks gecleared en de waarde van de contracten wordt gesaldeerd opgenomen.

Futures

Het fonds maakt gebruik van futures voor het afdekken van marktrisico's op posities in vastrentende waarden, aandelen en grondstoffen. De futures worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Omdat de aangehouden futures beursgenoteerd zijn, wordt de reële waarde bepaald op basis van de beurswaarde. Doordat futures dagelijks gecleared worden is de waarde op de balans nihil.

Overige beleggingen

Dit betreffen beleggingen die niet aan de andere beleggingscategorieën kunnen worden toegewezen. De overige beleggingen betreffen private equity, hedgefondsen, commodities en infrastructuur. Deze beleggingen betreffen participaties in niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen en zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende intrinsieke waarde.

Opportunities

Dit betreft de Life settlementportefeuille van het fonds. Deze portefeuille wordt gewaardeerd tegen reële waarde, die wordt bepaald op basis van de contante waarde van de toekomstige kasstromen. De polisportefeuille wordt gewaardeerd op basis van prudente RP- en MP-overlevingstafels 2014. Deze waarde tezamen met de overige activa en passiva vormen de waarde van het fonds. Binnen de portefeuille is sprake van leverage waardoor de volatiliteit van het (verwachte) rendement toeneemt. Naast het brutorendement op de polissen worden er op fondsniveau kosten gemaakt en ingehouden, waardoor een nettorendement resteert.

Beleggingen voor risico deelnemers

Op de balans van het fonds bevindt zich een pensioenvoorziening voor risico van deelnemers. Deze voorziening betreft de nettopensioenregeling. De tegenover deze voorziening staande beleggingen zijn de beleggingen voor risico van deelnemers.

Voor de deelnemers aan de regeling nettopensioen worden specifieke beleggingen aangehouden via participaties in een aantal beleggingspools. De participaties in de beleggingspools worden gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde per participatie, waarbij de nettovermogenswaarde wordt bepaald op actuele waarde, volgens dezelfde grondslagen als in dit hoofdstuk opgenomen.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden tegen reële waarde opgenomen. Na eerste verwerking worden de vorderingen en overlopende activa tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerd. Bij vorderingen en overlopende activa komt deze waarde overeen met de nominale waarde, voor zover van toepassing onder aftrek van eventuele bijzondere waardevermindering, indien sprake is van oninbaarheid.

Alle vorderingen en overlopende activa hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar. Voor zover noodzakelijk is een voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht.

Geldmiddelen en kasequivalenten

De geldmiddelen en kasequivalenten bestaan uit banktegoeden en vorderingen uit hoofde van geldmarktproducten. Rekening-courantschulden bij banken en schulden uit hoofde van geldmarktproducten worden opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

Banktegoeden en rekening-courantschulden

Banktegoeden en rekening-courantschulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Deposito's

Deposito's worden na eerste opname gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Repo's

Repurchase agreements (repo's o/g) bestaan uit een contante verkoop van waardepapieren met een termijnaankoop van dezelfde waardepapieren tegen dezelfde prijs. De ontvangen geldmiddelen zijn op de balans verantwoord als een repo o/g. Op grond van de termijnaankoop blijven de waardepapieren onder de activa verantwoord.

Reverse repurchase agreements (repo's u/g of reverse repo's) bestaan uit een contante aankoop van waardepapieren met een termijnverkoop van dezelfde waardepapieren tegen dezelfde prijs. De betaalde geldmiddelen zijn op de balans verantwoord als repo's u/g. Op grond van de termijnverkoop zijn de gekochte waardepapieren niet in de balans verantwoord. (Reverse) repurchase agreements worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode, verminderd met bijzondere waardevermindingsverliezen. Indien de geamortiseerde kostprijs substantieel afwijkt van de reële waarde, wordt additionele informatie verstrekt over de reële waarde.

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves zijn bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

Reserve beleggings- en verzekeringstechnische risico's

De reserve beleggings- en verzekeringstechnische risico's is minimaal gelijkgesteld aan het minimaal vereist eigen vermogen en maximaal gelijk aan het vereist eigen vermogen zoals vastgesteld in de solvabiliteitstoets en voor zover de middelen van het fonds de vorming hiervan toelaten.

Premie-egalisereserve

De financiering van de basisregeling geschiedt op basis van een doorsneepremie, die met ingang van 2020 is vastgesteld op 27% van de pensioengrondslag. De gedempte kostendekkende premie geldt als minimumpremie, ook als deze meer bedraagt dan 27% van de pensioengrondslag. Verschillen tussen de in rekening gebrachte doorsneepremie en de gedempte kostendekkende premie worden, voor zover mogelijk, ten gunste of ten laste gebracht van de premie-egalisereserve inclusief rendementstoevoeging.

Extra reserve

Gezien de vermogenspositie eind 2020 is er geen sprake van een extra reserve. Alleen wanneer het vermogen groter is dan het vereist eigen vermogen vinden er dotaties plaats aan de extra reserve.

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad van het fonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden en de VPL-schuld te delen op de som van de technische voorzieningen en de 'Voorziening voor risico deelnemers' zoals opgenomen in de balans.

Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraden van de laatste twaalf maanden tot en met de berekeningsdatum. De dekkingsgraad is een momentopname. Indien na rapportage aan De Nederlandsche Bank (DNB) een dekkingsgraad op basis van actuele informatie wordt bijgesteld, dan wordt deze gecorrigeerde dekkingsgraad gebruikt voor de berekening van de beleidsdekkingsgraad.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

De voorziening pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op actuele waarde (conform wettelijke vereisten). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toezeggingen tot) toeslagen.

Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of toeslagen op de opgebouwde pensioenaanspraken worden verleend. Alle per balansdatum bestaande besluiten tot toeslagverlening (ook voor besluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex-ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen. Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken.

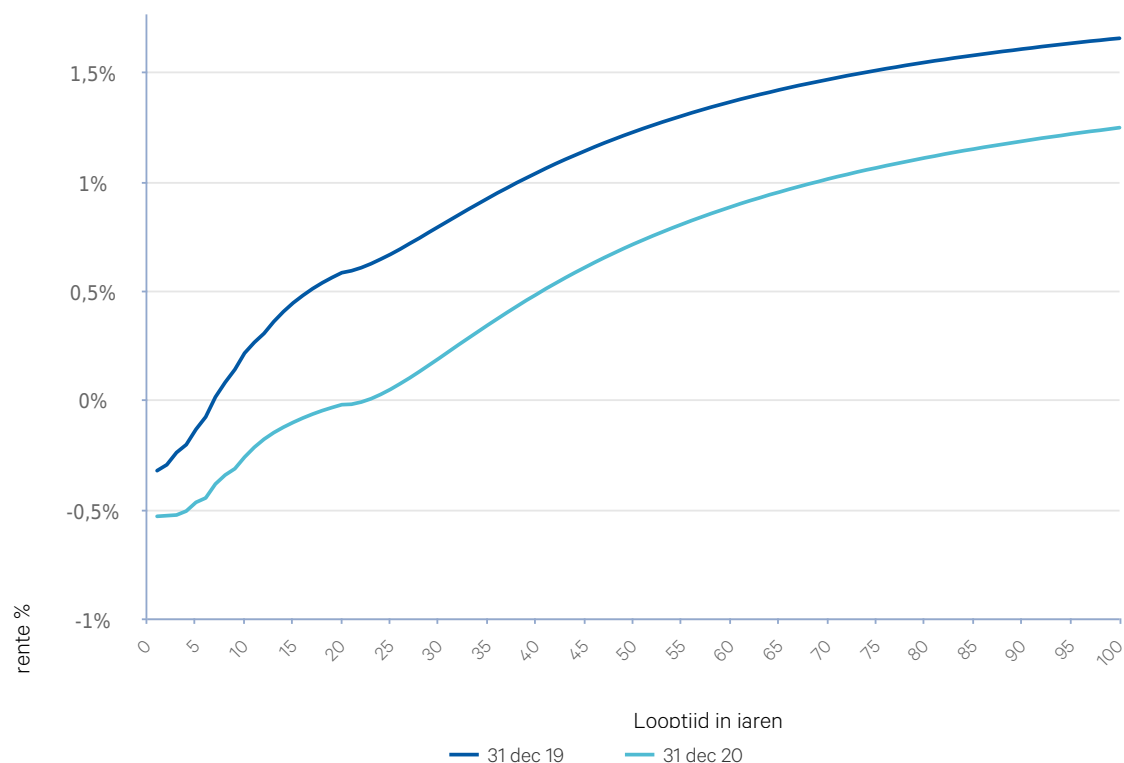
Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de toekomstige nog op te bouwen aanspraken waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen. Het Actuarieel Genootschap heeft in september 2020 de Prognosetafel AG2020 gepubliceerd. SPW heeft besloten om deze nieuwe tafel vanaf eind 2020 te gaan hanteren in combinatie met gewijzigde fondsspecifieke correctiefactoren (ervaringssterfte). De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

Rekenrente

De contante waarde van de pensioenverplichtingen wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentecurve. Dit is de rentetermijnstructuur met toepassing van de Ultimate Forward Rate. Het hanteren van de UFR houdt in dat voor ver in de toekomst liggende verplichtingen (vanaf 20 jaar) een ten opzichte van de markt aangepaste rentecurve wordt gehanteerd. De ontwikkeling van de rentetermijnstructuur over 2020 heeft een verlagend effect op de dekkingsgraad gehad van circa 13,9%-punt.

Rentetermijnstructuur per 31 december 2019 en 31 december 2020.

Sterfte

De sterftetekansen zijn gebaseerd op de Prognosetafel AG2020 (2019: AG2018) met toepassing van eind 2020 herziene fondsspecifieke ervaringssterfte.

Partnerfrequenties

Het fonds heeft voor de verplichte regeling voor mannen en vrouwen separaat de partnerfrequenties vastgesteld op basis van CBS gehuwdheidscijfers van 2008, beiden met een opslag van 10%-punten. Door de uitruilmogelijkheid van het nabestaandenpensioen in de pensioenregeling is de partnerfrequentie op 68-jarige leeftijd gelijk gesteld aan 100%. Na pensionering gaat het fonds uit van het zogenaamde bepaalde partnersysteem.

Leeftijdsverschil

Voor partnerpensioen is aangenomen dat de vrouwelijke partner drie jaar jonger is dan de verzekerde man en de mannelijke partner drie jaar ouder dan de verzekerde vrouw.

Moment pensioenuitkering

Pensioenuitkeringen worden continu verondersteld.

Excassokostenopslag

Dit betreft een kostenopslag ter grootte van 1,9% (2019: idem) van de voorziening voor pensioenverplichtingen in verband met toekomstige administratie- en excassokosten.

Wezenopslag

In verband met het verzekerde wezenpensioen voor de kinderen is de voorziening pensioenverplichtingen voor het latente nabestaandenpensioen van actieve en gewezen deelnemers met 1,5% (2019: idem) verhoogd.

Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid

Het fonds houdt een (schade)voorziening aan voor (gedeeltelijke) premievrijgestelde arbeidsongeschikten. De voorziening pensioenverplichtingen voor (gedeeltelijk) arbeidsongeschikten is gelijk aan de contante waarde van de toekomstige opbouw (voor ouderdoms- en nabestaandenpensioen), berekend naar de mate van arbeidsongeschiktheid.

IBNR

Het fonds houdt een voorziening aan voor toekomstige arbeidsongeschiktheid (IBNR). Deze voorziening wordt ultimo jaar vastgesteld op tweemaal de verwachte schadelast. Deze schadelast wordt gelijk verondersteld aan de in het volgende verslagjaar verwachte premie voor premievrije deelneming en arbeidsongeschiktheidsuitkeringen.

Korte beschrijving van de pensioenregeling(en)

Het fonds heeft de pensioenregelingen en de wijze waarop hieraan uitvoering wordt gegeven vastgelegd in de volgende reglementen:

1. (Vroeg)pensioenreglement
2. Flexpensioenreglement
3. Uitvoeringsreglement

De actuele Flexpensioenregeling kan worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling. Een bondige opsomming van de kenmerken van de regelingen is opgenomen in de Abtn van het fonds. Jaarlijks beslist het bestuur van het fonds de mate waarin de opgebouwde aanspraken worden geïndexeerd. Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kwalificeren de pensioenregelingen zich als een uitkeringsovereenkomst.

Toeslagverlening

Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers jaarlijks aan te passen aan de loonontwikkeling volgens de CAO. De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op toeslagen bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening kan plaatsvinden.

Het pensioenfonds streeft ernaar de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de prijsindex. Ook deze toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter.

De opgebouwde pensioenen van actieve deelnemers zijn per 1 januari 2020 verhoogd met een toeslag van 0,41% bij een beoogde toeslag van 6,35%. De opgebouwde pensioenen zijn per 1 januari 2021 niet verhoogd. De loonontwikkeling voor bepaling van de toeslag per 1 januari 2021 bedroeg 2,25%.

De opgebouwde pensioenen van gewezen deelnemers en pensioengerechtigden zijn per 1 januari 2020 verhoogd met een toeslag van 0,10% bij een beoogde toeslag van 1,5%. Per 1 januari 2021 is geen toeslag verleend. De beoogde toeslag per 1 januari 2021 bedroeg 1,6%.

Inhaaltoeslagen

Onder bepaalde omstandigheden kunnen inhaaltoeslagen worden toegekend. Inhaaltoeslagen zijn toeslagen, voor zover in het verleden niet volledig zijn toegekend. Om niet (volledig) toegekende toeslagen alsnog te kunnen toekennen is een hoge dekkingsgraad vereist. Inhaaltoeslagen zijn daarom op korte termijn niet te verwachten. Het bestuur van het fonds geeft in zijn jaarverslag elk jaar een specificatie van het verschil tussen de volledige en de werkelijk toegekende toeslagen.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De pensioenregeling voor risico van deelnemers is een beschikbare premieregeling (premieovereenkomst). De regeling betreft de nettopensioenregeling.

De waardering van deze post wordt bepaald door de ingelegde gelden, na aftrek van kosten en risicopremies, gemuteerd met de behaalde rendementen tot balansdatum en verminderd met onttrekkingen als gevolg van pensionering, uitdiensttreding of

overlijden.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden en overlopende passiva gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde, indien er geen sprake is van transactiekosten).

Schuld inzake VPL

Op grond van de overeenkomst 'Beheer VPL-gelden' voert SPW, namens cao-partijen, de VPL-regeling uit. Onderdeel van deze overeenkomst is dat SPW VPL-gelden ontvangt en beheert totdat deze worden omgezet in onvoorwaardelijke pensioenen bij SPW voor de deelnemer.

De ontvangen VPL-gelden worden strikt gescheiden van de doorsneepremie voor de pensioenregeling in de jaarrekening bijgehouden. De ontvangen VPL-gelden worden als vooruitontvangen bedragen gepresenteerd; hiertoe neemt SPW een schuld inzake VPL op.

Aan de schuld inzake VPL wordt jaarlijks het volgende toegevoegd:

- De in het verslagjaar ontvangen VPL-gelden;
- Interesttoevoeging van het over het verslagjaar behaalde fondsrendement (totaalportefeuille).

Aan de schuld inzake VPL wordt onttrokken:

- Kosten van inkoop van VPL-aanspraken op basis van de actuariële grondslagen van het fonds en de rentetermijnstructuur primo het berekeningsjaar, waarbij de koopsom wordt verhoogd met een opslag (zijnde het maximum van de aanwezige dekkingsgraad boven de 100% primo boekjaar of het minimaal vereist eigen vermogen). De koopsommen worden als premiebate verantwoord in de staat van baten en lasten.

Eind 2020 zijn de resterende VPL-aanspraken afgefinancierd. Als basis voor de benodigde koopsom heeft het fonds de dekkingsgraad en de fondsgrondslagen eind 2020 ná grondslagwijziging gehanteerd. Het saldo uit nacalculatie wordt begin 2021 verrekend.

Resultaatbepaling

Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Dit betreft de over het verslagjaar geheven premies en koopsommen met uitzondering van de VPL-premie. De premies zijn gebaseerd op een doorsneepremie die wordt geheven over de pensioengrondslag.

Ingekochte aanspraken VPL

Eind 2020 zijn de resterende VPL-aanspraken ingekocht. Voor deze slotinkoop zijn de actuariële grondslagen eind 2020 gehanteerd. Onderdeel van die grondslagen zijn de rentetermijnstructuur eind 2020, en ook de nieuwe sterftegrondslagen waar het fonds eind 2020 op overgaat. Voor de opslag is uitgegaan van de dekkingsgraad boven de 100% eind 2020.

Beleggingsopbrengsten

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten worden de aan het verslagjaar toe te rekenen interest en dividenden verantwoord.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden de gerealiseerde en ongerealiseerde waardewijzigingen en valutakoersverschillen gedurende het boekjaar verantwoord.

De kosten van vermogensbeheer

De aan het boekjaar toegerekende kosten van vermogensbeheer zijn op de beleggingsopbrengsten in mindering gebracht.

Saldo overdracht van rechten

Onder het saldo overdracht van rechten worden de in het verslagjaar ontvangen en betaalde overdrachtswaarden van pensioenaanspraken verantwoord, vermeerderd met interestvergoeding.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen worden in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten worden in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Mutatie VPV voor risico fonds

Effect rentetermijnstructuur

De wijziging van de marktrente op balansdatum als gevolg van wijzigingen in de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur, wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw met betrekking tot ouderdomspensioen wordt toegerekend aan de periode waarin de opbouw van pensioenrechten plaatsvindt. De verplichtingen met betrekking tot nabestaandenpensioen en arbeidsongeschiktheidspensioen worden opgenomen in de periode waarin zij ontstaan.

Vrijval uitkeringen

De vrijval wordt ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in de periode waarin de lasten bij de berekening van de voorziening waren voorzien.

Wijziging actuariële grondslagen

De mutatie van de voorziening als gevolg van de aanpassing van actuariële grondslagen in het verslagjaar wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht**Kasstroomoverzicht**

Het kasstroomoverzicht is volgens de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en uit beleggingsactiviteiten.

Ontvangsten en uitgaven in vreemde valuta worden omgerekend in euro's tegen de koersen per transactiedatum. De verschillen tussen de transactiekoers en de koers van afwikkeling worden opgenomen in de post 'overige kasstromen uit beleggingsactiviteiten'. Voor beleggingen in het buitenland gelden dezelfde voorschriften. De mutatie in het cashcollateral is in de post 'overige kasstromen uit beleggingsactiviteiten' opgenomen.

Toelichting op de balans over 2020

1. Beleggingen voor risico pensioenfonds

(Bedragen in duizenden euro's, tenzij anders vermeld)

	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten (1)	Overige	2020 totaal
Stand per 1 januari 2020	1.447.420	4.706.972	6.384.106	2.188.245	2.228.980	16.955.723
Aankoop/verstrekkingen	123.694	459.591	1.073.690	-	843.645	2.500.620
Verkoop/aflossingen	-440	-209.693	-882.143	-402.699	-1.256.815	-2.751.790
Waardeontwikkelingen	-166.528	322.385	173.916	435.117	18.194	783.084
Stand per 31 december 2020	1.404.146	5.279.255	6.749.569	2.220.663	1.834.004	17.487.637
Onder de overlopende schulden en overlopende passiva verantwoorde derivaten						3.585.542
Totaal beleggingen volgens de balans						21.073.179

(1) Het bedrag dat is opgenomen onder de 'Verkoop/aflossingen' heeft betrekking op voortijdig afgewikkelde derivatencontracten.

	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten (1)	Overige	2019 totaal
Stand per 1 januari 2019	1.250.686	3.838.831	5.449.053	1.831.998	1.923.422	14.293.990
Aankoop/verstrekkingen	4.713	256.935	964.716	-	152.034	1.378.398
Verkoop/aflossingen	-16.615	-379.661	-521.959	185.920	-152.210	-884.525
Waardeontwikkelingen	208.636	990.867	492.296	170.327	305.734	2.167.860
Stand per 31 december 2019	1.447.420	4.706.972	6.384.106	2.188.245	2.228.980	16.955.723
Onder de overlopende schulden en overlopende passiva verantwoorde derivaten						2.891.565
Totaal beleggingen volgens de balans						19.847.288

(1) Het bedrag dat is opgenomen onder de 'Verkoop/aflossingen' heeft betrekking op voortijdig afgewikkelde derivatencontracten.

Het fonds belegt niet in premiebijdragende ondernemingen.

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van het fonds nagenoeg allemaal gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en beleggingsschulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het kortetermijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het fonds kan gebruik worden gemaakt van afgeleide marktnoteringen. Echter, bepaalde financiële instrumenten, zoals onderhandse leningen en niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen zijn gewaardeerd door middel van waarderingsmodellen en waarderings technieken, inclusief een verwijzing naar de huidige, reële waarde van vergelijkbare instrumenten.

De beleggingen worden volgens de volgende methodieken gewaardeerd:

	Marktnoteringen	Afgeleide marktnoteringen	Waarderingsmodellen en - technieken	2020 totaal
Per 31 december 2020				
Vastgoedbeleggingen	-	374.337	1.029.809	1.404.146
Aandelen	-	5.279.255	-	5.279.255
Vastrentende waarden	3.384.734	3.329.955	34.880	6.749.569
Derivaten	-	2.220.663	-	2.220.663
Overige beleggingen	-	-	1.834.004	1.834.004
Totaal	3.384.734	11.204.210	2.898.693	17.487.637

	Marktnoteringen	Afgeleide marktnoteringen	Waarderingsmodellen en - technieken	2019 totaal
Per 31 december 2019				
Vastgoedbeleggingen	-	401.139	1.046.281	1.447.420
Aandelen	-	4.706.972	-	4.706.972
Vastrentende waarden	3.263.629	3.103.788	16.689	6.384.106
Derivaten	-	2.188.245	-	2.188.245
Overige beleggingen	-	691.777	1.537.203	2.228.980
Totaal	3.263.629	11.091.921	2.600.173	16.955.723

De schatting van de actuele waarde is een momentopname, gebaseerd op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Deze schattingen zijn van nature subjectief en bevatten onzekerheden en een significante oordeelsvorming (zoals de rentestand, volatiliteit en schattingen van kasstromen) en kunnen daarom niet met precisie worden vastgesteld.

Schatting van actuele waarde

De belangrijkste gehanteerde methoden en veronderstellingen voor het schatten van de actuele waarde van financiële instrumenten zijn:

- theoretische waarderingmodellen op basis van marktdata (derivaten en onderhandse leningen);
- intrinsieke waardebepaling op basis van al dan niet gecertificeerde rapportages van de desbetreffende vermogensbeheerders of, indien en voor zover deze niet beschikbaar zijn, de kostprijs van de (recente) investeringen (private equity en hedgefondsen).

Marktnoteringen

Hieronder worden de beleggingen gepresenteerd die voor de waardering gebruikmaken van prijzen van onafhankelijke prijsleveranciers. Dit betreft dus zowel beursnoteringen als prijzen die dagelijks worden verstrekt door onafhankelijke prijsleveranciers.

Afgeleide marktnoteringen

Hieronder worden de niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen gepresenteerd die onderliggend overwegend beursgenoteerde beleggingen bevatten. Ook de rente- en valutaderivaten worden hieronder gepresenteerd. De rente- en valutaderivaten worden gewaardeerd op basis van gevalideerde waarderingmodellen, waarbij waarneembare marktgegevens als input worden gebruikt.

Waarderingsmodellen en -technieken

Hieronder worden niet-beursgenoteerde beleggingen gepresenteerd en die beleggingsfondsen die overwegend niet-beursgenoteerde beleggingen bevatten.

Het bestuur heeft de actuele waarde van de niet-beursgenoteerde beleggingen geschat op basis van opgaven van investment managers. De betrouwbaarheid van de gebruikte opgave wordt geverifieerd aan de hand van gecontroleerde jaarrekeningen van de fondsen waarin wordt belegd.

Vastgoed

Alle beleggingen in vastgoed zijn via niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen gedaan.

Aandelen

Alle beleggingen in aandelen zijn via niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen gedaan.

Per balansdatum waren geen aandelen uitgeleend.

Vastrentende waarden

	2020	2019
Staatsobligaties (ontwikkelde landen)	3.384.734	3.263.629
Staatsobligaties (opkomende landen)	699.189	736.625
Credits (incl. Alternative Credits)	2.630.766	2.367.163
Onderhandse leningen	34.880	16.689
Totaal	6.749.569	6.384.106

Alle beleggingen in vastrentende waarden zijn via niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen gedaan.

Per balansdatum waren geen vastrentende waarden uitgeleend.

Derivaten

	2020	2019
Valutaderivaten	90.800	26.266
Rentederivaten	2.129.067	2.157.031
Overige derivaten	796	4.948
Totaal	2.220.663	2.188.245

De waarde van de rentederivaten bevat voor 105.472 (2019: 122.617) aan te vorderen rente.

De derivaten kunnen als volgt worden gepresenteerd (uitgesplitst naar activa en passiva):

Activa	2020	2019
Valutaderivaten	105.440	43.435
Rentederivaten	5.699.865	5.031.157
Overige derivaten	900	5.217
Totaal	5.806.205	5.079.809

Passiva	2020	2019
Valutaderivaten	14.640	17.169
Rentederivaten	3.570.797	2.874.126
Overige derivaten	105	269
Totaal	3.585.542	2.891.564

De valutatermijncontracten worden niet voor een specifieke beleggingscategorie afgesloten; er heeft daarom geen verdeling naar beleggingscategorieën plaatsgevonden.

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid maakt het fonds gebruik van financiële derivaten voor zover dit passend is. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, dienen zich binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden. In 2020 gebruikt het fonds derivaten alleen om marktrisico's af te dekken. Als gevolg van de waardeontwikkeling van deze derivaten wordt collateral uitgewisseld.

Het fonds heeft eind 2020 2.242 miljoen euro (2019: 2.180 miljoen euro) aan onderpand ontvangen in de vorm van liquiditeiten als gevolg van de positieve waarde van de derivaten. Het ontvangen onderpand staat ter vrije beschikking voor het fonds. Op basis van het normpercentage voor de overlaywaarde in de beleggingsmix vindt herbelegging van ontvangen cash collateral plaats. Daarnaast had het fonds eind 2020 7 miljoen aan onderpand verstrekt in de vorm van liquiditeiten als gevolg van de negatieve waarde van enkele derivaten. Dit was in 2019 niet aan de orde.

De collateralstand muteert per dag als gevolg van de waardeontwikkeling van de derivaten en eventuele nieuwe transacties. Hiermee bestaat er een dagelijks muterende terugbetalingsverplichting. Er wordt tussen de transactiepartijen cash uitgewisseld, die gesettled wordt op de eerstvolgende werkdag. Over de collateralstand wordt rente verrekend conform de CSA waarin de collateralvoorwaarden zijn vastgelegd. De vorderingen dan wel schulden uit hoofde van collateral worden in de jaarrekening gesaldeerd per tegenpartij gepresenteerd.

Overige beleggingen

	2020	2019
Private equity	1.090.933	957.809
Hedgefondsen	721.540	554.880
Commodities	-	691.777
Opportunities	17.353	18.347
Infrastructuur	4.178	6.167
Totaal	1.834.004	2.228.980

2. Beleggingen voor risico deelnemers

Op de balans van het fonds bevindt zich een pensioenvoorziening voor risico deelnemers. Deze voorziening betreft de nettopensioenregeling. De tegenover deze voorziening staande beleggingen zijn de beleggingen voor risico van deelnemers. Het mutatieoverzicht is als volgt:

	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige	2020 totaal
Stand per 1 januari 2020					1.457
Nog niet belegde premies ultimo 2019					-20
Subtotaal	140	757	493	47	1.437
Aankoop/verstrekkingen	42	88	163	21	314
Verkoop/aflossingen	-15	-89	-90	-7	-201
Herwaardering	-16	80	10	-8	66
Subtotaal	151	836	576	53	1.616
Nog niet belegde premies					4
Stand per 31 december 2020					1.620

	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige	2019 totaal
Stand per 1 januari 2019					1.195
Nog niet belegde premies ultimo 2018					-24
Subtotaal	95	504	542	30	1.171
Aankoop/verstrekkingen	34	183	213	16	446
Verkoop/aflossingen	-21	-98	-286	-6	-411
Herwaardering	32	168	24	7	231
Subtotaal	140	757	493	47	1.437
Nog niet belegde premies					20
Stand per 31 december 2019					1.457

3. Overige vorderingen en overlopende activa

	2020	2019
Te vorderen premies en koopsommen	15.538	19.891
Beleggingsdebiteuren	26.877	2.214
Vorderingen uit waardeoverdrachten	689	747
Vorderingen op deelnemers	211	252
Overige vorderingen en overlopende activa	1.039	825
Totaal	44.354	23.929

Alle vorderingen hebben een looptijd van korter dan één jaar. Er is geen noodzaak tot het vormen van een voorziening voor oninbaarheid.

Beleggingsdebiteuren

	2020	2019
Vordering inzake verstrekt cashcollateral	7.000	-
Nog af te wikkelen transacties	19.877	2.214
Totaal	26.877	2.214

4. Liquide middelen

	2020	2019
Vorderingen uit hoofde van geldmarktproducten	1.047.813	851.646
Liquiditeiten aangehouden als onderdeel van de beleggingsmandaten	19.453	36.270
Overige bank- en girorekeningen	12.784	13.187
Totaal	1.080.050	901.103

De liquide middelen staan ter vrije beschikking. Ultimo 2020 heeft SPW bij ING Bank N.V. een kredietfaciliteit van 7,5 miljoen euro (2019: 7,5 miljoen euro). Hiervan wordt ultimo 2020 geen gebruik gemaakt.

5. Stichtingskapitaal en reserves

In onderstaande tabel wordt het verloop van het vermogen weergegeven.

	Reserve beleggings- en verzekeringstechnische risico's	Stichtingskapitaal	Premie-egalisereserve	Extra reserve	2020 totaal
Stand per 31 december 2019	1.723.344	-	89.087	-	1.812.431
Toevoeging saldo van baten en lasten	-338.710	-	6.863	-	-331.847
Onttrekking ter ondersteuning premiedekkingsgraad	10.785	-	-10.785	-	-
Stand per 31 december 2020	1.395.419	-	85.165	-	1.480.584

	Reserve beleggings- en verzekeringstechnische risico's	Stichtingskapitaal	Premie-egalisereserve	Extra reserve	2019 totaal
Stand per 31 december 2018	1.157.157	-	68.323	-	1.225.480
Toevoeging saldo van baten en lasten	527.400	-	59.551	-	586.951
Onttrekking ter ondersteuning premiedekkingsgraad	38.787	-	-38.787	-	-
Stand per 31 december 2019	1.723.344	-	89.087	-	1.812.431

Toelichting bestemming resultaat

Het verschil tussen de feitelijke premie en de gedempte premie (-10.785) (2019: 41.877) wordt onttrokken aan de premie-egalisereserve. Daarnaast bestaat de mutatie uit een rendementstoevoeging van 6.863 (2019: 17.674). In 2019 was er ook nog sprake van onttrekking ter ondersteuning van de premiedekkingsgraad ter grootte van 38.787. Vanaf 2020 is dit meer van toepassing.

Krachtens het besluit van het bestuur in de vergadering van 8 juni 2021 is het saldo van baten en lasten over 2020, na verwerking van de mutatie aan de premie-egalisereserve, toegevoegd aan de reserve beleggings- en verzekeringstechnische risico's.

Reserve beleggings- en verzekeringstechnische risico's

De reserve beleggings- en verzekeringstechnische risico's is minimaal gelijkgesteld aan het minimaal vereist eigen vermogen en maximaal gelijk aan het vereist eigen vermogen zoals vastgesteld in de solvabiliteitstoets en voor zover de middelen van het fonds de vorming hiervan toelaten.

Premie-egalisereserve

Begin 2015 heeft het bestuur besloten tot de vorming van een premie-egalisereserve. Vanaf 2015 worden verschillen tussen de in rekening gebrachte doorsneepremie en de gedempte kostendeekkende premie ten gunste of, voor zover het saldo het toelaat, ten laste gebracht van de premie-egalisereserve. Over de reserve wordt het fondsrendement vergoed. In 2017 is besloten om de premie-egalisereserve boven een bepaald niveau van de pensioengrondslagsom (2017: 6%, 2018: 8% en vanaf 2019: 10%), indien nodig, aan te wenden ter verhoging van de premiedekkingsgraad tot maximaal 100%. In 2020 is 10.785 onttrokken uit de premie-egalisereserve als aanvulling op de feitelijke premie tot het niveau van de gedempte kostendeekkende premie.

Extra reserve

Gezien de vermogenspositie eind 2020 is er geen sprake van een extra reserve. Alleen wanneer het vermogen groter is dan het vereist eigen vermogen vinden er dotaties plaats aan de extra reserve.

Solvabiliteit

	2020		2019	
		% van pensioenvermogen		% van pensioenvermogen
Minimaal vereist eigen vermogen	615.997	4,2%	543.436	4,2%
Vereist eigen vermogen	3.852.693	26,0%	3.481.472	26,6%
Aanwezig eigen vermogen	1.395.419	9,4%	1.723.344	13,2%

De beleidsdekkingsgraad van het fonds ultimo 2020 bedraagt 103,1% (2019 110,7%). Dit is lager dan het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen onder de normportefeuille 2021. Voor de berekening van het vereist eigen vermogen wordt gebruikgemaakt van het standaardmodel.

In 2020 is een herstelplan opgesteld en goedgekeurd door DNB. Op grond van dit herstelplan verwachtte het fonds na 8 jaar, dus binnen de geldende wettelijke termijn van 10 jaar, weer te zullen beschikken over het vereist eigen vermogen. Begin 2021 is een geactualiseerd herstelplan bij DNB ingediend. Op basis daarvan verwacht het fonds na 9 jaar over het vereist eigen vermogen te beschikken. De langere hersteltermijn komt door de in 2020 verslechterde financiële positie van het fonds.

6. Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

De voorziening voor pensioenverplichtingen is naar categorieën van deelnemers als volgt samengesteld:

Categorie	2020	2019
Deelnemers	6.810.918	5.931.602
Gewezen deelnemers	2.864.824	2.457.785
Pensioengerechtigden	5.039.690	4.612.520
VPV	14.715.432	13.001.907
Premievrije deelneming arbeidsongeschikten	66.174	55.918
Spaarfonds voor gemoedsbezwaarden	270	259
IBNR	15.275	14.481
Totaal	14.797.151	13.072.565

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van een financieringsachterstand. Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

De verdeling van de deelnemers naar categorieën is als volgt (in aantallen):

Categorie	2020	2019
Deelnemers	27.483	26.855
Gewezen deelnemers	24.769	24.844
Pensioengerechtigden	18.940	18.200
Totaal	71.192	69.899

Mutatie balanspost Voorziening pensioenverplichtingen

	2020	2019
Stand per 1 januari	13.072.565	11.222.148
Toevoegingen en onttrekkingen		
Interest	-42.884	-26.605
Effect rentetermijnstructuur	1.825.818	1.866.617
Pensioenopbouw	522.872	268.141
Toeslagverlening	376	30.948
Saldo overdracht van rechten	10.364	20.808
Arbeidsongeschiktheid	13.053	10.290
Vrijval uitkeringen	-278.885	-266.355
Sterfte	-895	5.940
Vrijval excasso	-5.299	-6.126
Dotatie IBNR	794	676
Wijziging actuariële grondslagen	-317.242	-51.137
Andere resultaten	-3.486	-2.780
Stand per 31 december	14.797.151	13.072.565

Interest

Aan de pensioenverplichtingen is over het jaar 2020 een interest van -0,324% toegevoegd (2019: -0,235%), op basis van de éénjaarsrente aan het begin van het verslagjaar.

Effect rentetermijnstructuur

Onder de post 'effect rentetermijnstructuur' is de mutatie verantwoord als gevolg van de wijziging van de rentetermijnstructuur. De rentetermijnstructuur ultimo 2020 zoals gepubliceerd door DNB correspondeert met een gemiddelde nominale rente van 0,18%. Ultimo 2019 correspondeert de rentetermijnstructuur met een gemiddelde nominale rente van 0,74%.

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Toeslagverlening

Per 1 januari 2020 zijn de pensioenaanspraken en uitkeringen van gewezen deelnemers en pensioengerechtigden verhoogd met 0,10% en de pensioenaanspraken van actieve deelnemers met 0,41%. De benodigde koopsom voor de indexatie per 1 januari 2020 was ultimo 2019 reeds opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen.

Per 1 januari 2021 zijn de pensioenaanspraken en uitkeringen van gewezen deelnemers en pensioengerechtigden en de pensioenaanspraken van actieve deelnemers niet verhoogd.

Saldo overdracht van rechten

	2020	2019
Inkomende waardeoverdrachten	14.926	28.360
Uitgaande waardeoverdrachten	-4.562	-7.552
Saldo overdracht van rechten	10.364	20.808

Waardeoverdracht betreft de ontvangst van of overdracht aan pensioenfondsen of pensioenverzekeraar van respectievelijk de vorige of nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. De ontvangen koopsommen worden aangewend voor de inkoop van extra pensioenaanspraken.

Arbeidsongeschiktheid

Als gevolg van invalidatie/revalidatie wordt een bedrag toegevoegd/onttrokken aan de voorziening pensioenverplichtingen.

Vrijval uitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Sterfte

Als gevolg van sterfte wordt een bedrag toegevoegd (ingang nabestaandenpensioen) / onttrokken (vrijval opgebouwd ouderdompensioen) aan de voorziening pensioenverplichtingen.

Vrijval excasso

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte uitvoeringskosten in de verslagperiode.

Dotatie IBNR

Er wordt een voorziening aangehouden voor het risico dat deelnemers, die zich nog bevinden in de periode van verplichting tot loondoorbetaling door de werkgever, binnen twee jaar arbeidsongeschikt worden. Deze voorziening wordt (ultimo jaar) geschat als tweemaal de verwachte schadelast (risicopremie) als gevolg van premievrije deelneming en (aanvullende) arbeidsongeschiktheidsuitkeringen in het komende boekjaar.

Wijziging actuariële grondslagen

Het bestuur heeft, met betrekking tot verslagjaar 2020, besloten om de (actuariële) grondslagen die gehanteerd worden voor de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen te wijzigen. De wijziging en het effect van de schattingswijziging op de voorziening pensioenverplichtingen is:

- Toepassing van recente overlevingsgrondslagen door de overgang van Prognosetafel AG2018 naar Prognosetafel AG2020 in combinatie met toepassing van herziene fondsspecifieke ervaringssterfte (afname voorziening 317,2 miljoen euro).

Andere resultaten

Andere resultaten betreffen voornamelijk resultaat op gehanteerde flexibiliseringsfactoren bij uitruil en vervroegen, vrijval van de voorziening voor wezenpensioen bij pensioneren, en correcties.

7. Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

	2020	2019
Stand per 1 januari	1.457	1.195
Stortingen	229	245
Rendement	77	240
Onttrekkingen	-151	-223
Stand per 31 december	1.612	1.457

Dit betreft de voorziening voor de nettopensioenregeling.

8. Overige schulden en overlopende passiva

	2020	2019
Derivaten	3.585.542	2.891.564
Collateral	2.242.553	2.180.451
Schulden uit hoofde van geldmarktproducten	77.910	651.061
Overige beleggingscrediteuren	4.369	4.145
Af te dragen belastingen en sociale premies	5.817	5.726
Diversen	1.193	683
Schulden inzake waardeoverdrachten	1	55
Schulden inzake pensioenuitkeringen	3	11
Schuld inzake VPL	2.468	153.628
Totaal	5.919.855	5.887.324

Alle schulden, met uitzondering van de derivaten, hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar. De VPL-gelden zijn bedoeld voor de financiering van de inkoop tot eind 2020. Eind 2020 worden alle rechten ingekocht waardoor de VPL-schuld een kortlopend karakter heeft.

Derivaten

De schulden uit hoofde van derivaten betreffen valutaderivaten, rentederivaten en overige derivaten met een negatieve waarde. Voor een specificatie wordt verwezen naar pagina 87.

Collateral

Dit betreft de terugbetalingsverplichting van het ontvangen cashcollateral. Voor een verdere toelichting verwijzen wij u naar de toelichting op pagina 88.

Overige beleggingscrediteuren

Dit betreft nog af te wikkelen transacties.

Schuld inzake VPL

Op grond van de overeenkomst 'Beheer VPL-gelden' voert SPW, namens cao-partijen, de VPL-regeling uit. Onderdeel van deze overeenkomst is dat SPW VPL-gelden ontvangt en beheert totdat deze worden omgezet in onvoorwaardelijke pensioenen voor

de deelnemer bij SPW.

De ontvangen VPL-gelden worden strikt gescheiden van de doorsneepremie voor de pensioenregeling in de jaarrekening bijgehouden. De VPL-regeling is eind 2020 afgefinancierd. De stand per 31 december betreft de nacalculatie die in 2021 wordt verrekend. Hierdoor heeft deze schuld een kortlopend karakter.

Het verloop van deze post is als volgt:

	2020	2019
Stand per 1 januari	153.628	100.091
Ontvangen gelden	47.864	46.150
Toegekende aanspraken	-212.667	-15.469
Rendement	13.643	22.856
Stand per 31 december	2.468	153.628

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Uitbesteding administratie

De dienstverlening met betrekking tot administratie, de communicatie, secretariële werkzaamheden en het beheer van het vermogen is vanaf 1 januari 2016 verlengd. De overeenkomst is in werking getreden op 1 januari 2016 en is gesloten voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van 1 jaar. Deze kosten bedragen circa 9 miljoen euro per jaar voor de pensioenadministratie en de indicatieve kosten voor het beheer van het vermogen exclusief performance fees en transactiekosten bedragen circa 73 miljoen euro per jaar.

Leaseauto's

SPW heeft voor drie (2019: drie) leaseauto's leasecontracten afgesloten met wisselende resterende looptijden ultimo 2020 tussen 9 en 40 maanden. De totale verplichting van SPW op basis van de resterende looptijden van de afgesloten contracten bedraagt ultimo 2020 circa 71 duizend euro (2019: 93 duizend euro).

Ultimo boekjaar zijn de verplichtingen uit hoofde van operationele lease als volgt te specificeren:

	2020	2019
Te betalen:		
Binnen één jaar	32	35
Tussen één en vijf jaar	39	58
Meer dan vijf jaar	-	-
Totaal	71	93

De opgenomen last 2020 inzake leaseauto's bedraagt 41 duizend euro (2019: 44 duizend euro).

Huisvesting

SPW heeft een contract met onbepaalde looptijd met Bouw & Infrapark inzake de huisvesting van het bestuursbureau. De huisvestingskosten bedragen per jaar circa 28 duizend euro (2019: 28 duizend euro).

Aankoopverplichtingen SPW

Aankoopverplichtingen vastgoed

Op 31 december 2020 staat er voor 76 miljoen euro (2019: 170 miljoen euro) aan commitments open, verdeeld over de volgende valuta (in equivalenten maal 1 miljoen euro):

EUR	76,2
USD	-
	76,2

Aankoopverplichtingen overige beleggingen

Op 31 december 2020 staat er voor 579 miljoen euro (2019: 560 miljoen euro) aan commitments open voor overige beleggingen volgens onderstaande tabel:

Private equity	577,7
Infrastructuur	1,6
Totaal	579,3

Aankoopverplichtingen vastrentende waarden

Op 31 december 2020 staat er voor 760 miljoen euro (2019: 0) aan commitments open voor beleggingen in vastrentende waarden volgens onderstaande tabel:

Nederlandse woninghypotheken	737,0
Alternative Credits	23,4
Totaal	760,4

Ontvangen en/of verstrekte zekerheden

De marktwaarde van vastrentende stukken die uit hoofde van repurchase transacties per balansdatum zijn verstrekt bedraagt € 478 miljoen (2019: € 323 miljoen). De marktwaarde van stukken die uit hoofde van initial margin zijn verstrekt bedraagt € 60,1 miljoen (2019: € 24,6 miljoen). De marktwaarde van stukken die uit hoofde van collateral inzake repurchase transacties zijn ontvangen bedraagt € 0 miljoen (2019: € 0,4 miljoen).

Gebeurtenissen na balansdatum

Aanpassing UFR

Sinds 2012 wordt de rentetermijnstructuur (RTS) van DNB voor pensioenfondsen bepaald met behulp van de Ultimate Forward Rate (UFR). De UFR is gebaseerd op het (voortschrijdend) 120-maands gemiddelde van de 20-jaars forward rate.

In 2019 is door de Commissie Parameters een aangepaste UFR-methode geadviseerd. DNB heeft besloten deze nieuwe UFR vanaf 1 januari 2021 in vier gelijke stappen in te voeren. Met de stapsgewijze invoering zal de nieuwe UFR begin 2024 volledig zijn ingevoerd. Deze stapsgewijze invoering zorgt ervoor dat het effect van de nieuwe UFR-methode op de dekkingsgraden van de pensioenfondsen zich geleidelijk tot uiting komt.

Het effect van de nieuwe UFR-methode op de dekkingsgraad per 1 januari 2021 is -1,4 procentpunt.

Het effect van de gehele aanpassing in vier stappen is wordt geschat op een daling van de dekkingsgraad met 5,7 procentpunt

(Gebaseerd op de financiële situatie van het fonds ultimo 2020).

Verbonden partijen

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan.

Een bestuurslid was in 2020 deelnemer aan de pensioenregeling van het fonds onder normale condities van de regeling.

Toelichting op de staat van baten en lasten over 2020

9. Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

	2020	2019	2020	2019	2020	2019
	Werkgevers	Werkgevers	Werknemers	Werknemers	Totaal	Totaal
Aard van de verzekering						
Verplichte verzekering	169.861	149.303	77.242	67.833	247.103	217.136
Arbeidsong.pensioen/Aanvull.arbeidsong.pensioen	1.061	1.003	1.297	1.225	2.358	2.228
Vrijwillige verzekering	-	-	493	513	493	513
ANW-hiaatverzekering	-	-	722	842	722	842
Invalideitspensioen	438	461	829	871	1.267	1.332
Ingekochte aanspraken VPL	212.667	15.469	-	-	212.667	15.469
Totaal	384.027	166.236	80.583	71.284	464.610	237.520

De totale bijdrage van werkgevers en werknemers (inclusief aanvullende en vrijwillige verzekeringen, maar exclusief VPL-premie en premie nettopensioen) bedraagt 27,5% procent (2019: 25,6 %) van de pensioengrondslagsom. Een specificatie van de ontvangen premiebijdragen (van werkgevers en werknemers) is opgenomen in bovenstaande tabel.

De kostendeekkende premie, de feitelijke premie en de gedempte premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

	2020		2019	
		In % van pensioengrondslag		In % van pensioengrondslag
Kostendeekkende premie	437.629	47,7%	336.675	39,2%
Feitelijke premie (middelloonregeling)	247.596	27,0%	217.649	25,0%
Gedempte premie	258.381	28,2%	175.772	20,5%

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord. SPW hanteert de gedempte premiemethodiek voor de toetsing van de kostendeekkendheid van de premie. De feitelijke premie was lager dan de gedempte premie en de kostendeekkende premie. Vanuit de premie-egaliseringsreserve is de feitelijke premie aangevuld tot het niveau van de gedempte kostendeekkende premie.

De samenstelling van de kostendeekkende premie is als volgt:

	2020	2019
Actuariële benodigde koopsom voor pensioenopbouw	329.034	253.931
Benodigde koopsom voor risicodekking	12.515	10.993
Solvabiliteitsopslag	90.852	67.026
Opslag voor uitvoeringskosten	5.228	4.725
Totale kostendeekkende premie	437.629	336.675

De samenstelling van de gedempte premie is als volgt:

	2020	2019
Actuarieel benodigde koopsom voor pensioenopbouw	244.249	163.378
Benodigde koopsom voor risicodekking	8.904	7.669
Opslag voor uitvoeringskosten	5.228	4.725
Totale gedempte premie	258.381	175.772

Het verschil tussen de kostendekkende premie en de feitelijke premie is het gevolg van het verschil tussen de gehanteerde veronderstellingen bij de premiestelling (feitelijke premie) en de gerealiseerde kostendekkende premie. Het verschil tussen de feitelijke premie en de gedempte premie komt ten laste/gunste van de premie-egalisatiereserve.

10. Premiebijdragen voor risico deelnemers

	2020	2019
Premiebijdragen voor risico deelnemers	244	260
Totaal	244	260

De premiebijdragen hebben betrekking op de nettopensioenregeling.

11. Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen

	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogensbeheer	2020
Vastgoed	343	-166.527	4.726	-161.458
Aandelen	168	322.385	7.963	330.516
Vastrentende waarden	156.996	180.248	2.356	339.600
Derivaten	148.424	546.341	-323	694.442
Overige	5.108	8.265	6.345	19.718
Subtotaal	311.039	890.712	21.067	1.222.818
Toegekende algemene kosten aan kosten van vermogensbeheer			-1.606	-1.606
Subtotaal	311.039	890.712	19.461	1.221.212
Rendementstoevoeging VPL-schuld				-13.643
Totaal				1.207.569

	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogensbeheer	2019
Vastgoed	19.111	208.637	4.803	232.551
Aandelen	466	990.867	7.425	998.758
Vastrentende waarden	153.162	490.269	3.113	646.544
Derivaten	170.609	142.437	-257	312.789
Overige	-8.921	293.152	7.418	291.649
Subtotaal	334.427	2.125.362	22.502	2.482.291
Toegekende algemene kosten aan kosten van vermogensbeheer	-	-	-1.454	-1.454
Subtotaal	334.427	2.125.362	21.048	2.480.837
Rendementstoevoeging VPL-schuld				-22.856
Totaal				2.457.981

De bate van 21.067 (2019: 22.502) onder de kosten van vermogensbeheer ontstaat doordat het grootste deel van de kosten

rechtsreeks door APG Asset Management in rekening wordt gebracht in de APG Pools en derhalve niet in de administratie van SPW terecht komt. De kortingen die SPW ontvangt van APG Asset Management daarentegen worden rechtsreeks met SPW verrekend. Derhalve resulteren de kosten vermogensbeheer in bovenstaande tabel in een bate en niet in een last. Voor een volledige toelichting op de kosten van vermogensbeheer verwijzen wij naar pagina 32.

Naast deze kosten komen er nog kosten voor rekening van het fonds die direct ten laste van de beleggingsopbrengsten gebracht worden en daarom in de jaarrekening niet zichtbaar zijn waaronder transactiekosten. De transactiekosten bestaan uit in- en uitstapkosten bij beleggingsfondsen, aan- en verkoopkosten bij directe beleggingen in beleggingstitels en aankoopkosten. De geïdentificeerde transactiekosten over 2020 bedroegen 21,1 miljoen (2019: 17,4 miljoen).

In bovenstaande tabel worden tevens de algemene kosten gepresenteerd die toegerekend zijn vanuit pensioenuitvoeringskosten aan de kosten vermogensbeheer van 1.606 (2019: 1.454).

12. Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers

De post beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers betreft de beleggingsopbrengsten van de nettopensioenregeling. In 2020 bedroegen deze beleggingsopbrengsten 77 (2019: 240).

13. Saldo overdracht van rechten

	2020	2019
Overgenomen pensioenverplichtingen	14.399	24.926
Overgedragen pensioenverplichtingen	-4.220	-6.143
Totaal	10.179	18.783

14. Diverse baten

	2020	2019
Diverse baten	28	583
Totaal	28	583

In 2019 is een icidentele bate van 494 duizend euro opgenomen inzake afwikkeling 'flexfactoren 2017'.

15. Pensioenuitkeringen

	2020	2019
Ouderdomspensioen	-238.636	-227.381
Weduwe- en weduwnaarspensioen	-34.030	-32.546
Wezenpensioen	-588	-620
Andere uitkeringen:		
- Invaliditeitspensioen	-214	-275
- Afkoop wegens gering bedrag	-363	-528
- Aanvullend arbeidsongeschiktheidspensioen	-2.660	-2.547
- Arbeidsongeschiktheidspensioen	-1.260	-1.312
- Anw-hiaatpensioenverzekering	-1.341	-1.460
- Eindejaarsuitkeringen	-64	-70
Totaal	-279.156	-266.739

De post Afkoop wegens gering bedrag betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan 497,27 euro (2019: 484,09 euro) per jaar (de afkoopgrens), overeenkomstig de Pensioenwet.

16. Pensioenuitvoeringskosten

	2020	2019
Administratiekosten APG	-8.920	-9.398
Algemene kosten:		
Actuariële kosten	-50	-44
Advieskosten	-195	-91
Kosten Raad van Toezicht	-62	-48
Kosten verantwoordingsorgaan	-71	-79
Kosten bestuur	-444	-449
Loonkosten bestuursbureau		
* Lonen en salarissen	-965	-788
* Sociale lasten	-72	-79
* Pensioenlasten	-159	-174
* Overige personeelskosten	-67	-88
Totaal loonkosten bestuursbureau	-1.263	-1.129
Kantoorkosten bestuursbureau	-167	-168
Accountantskosten	-145	-88
Kosten compliance monitoring	-33	-58
Contributies	-728	-706
Kosten externe adviseurs Bestuurscommissie Balansmanagement	-45	-44
Juridische kosten	-6	-
Overige kosten	-4	-4
Subtotaal	-12.133	-12.306
Toerekening algemene kosten aan kosten vermogensbeheer	1.606	1.454
Totaal	-10.527	-10.852

Van de totale algemene kosten van 3,2 miljoen euro (2019: 2,9 miljoen euro) is evenals in 2019 50% toegerekend aan de kosten vermogensbeheer.

Onkostenvergoeding bestuur

Voor een toelichting op de vergoeding van de leden van het bestuur, inclusief bestuurscommissies en overige gremia wordt verwezen naar het overzicht van vergoedingen 2020 op pagina 47 en op de website van SPW.

Een deel van de totale kosten bestuur bestaat uit zaalhuur, advieskosten, kosten van opleidingen en overige kosten. De aan het bestuur betaalde vergoeding bedraagt in 2020 387 (2019: 394).

Loonkosten bestuursbureau

Het fonds heeft ultimo 2020 zes (2019: zeven) personeelsleden in dienst ter ondersteuning van het bestuur. De kosten hiervan zijn verantwoord onder Loonkosten bestuursbureau. Alle personeelsleden zijn in Nederland werkzaam.

Accountantskosten

	2020	2019
Onderzoek van de jaarrekening en verslagstaten *)	-145	-87
Andere controleopdrachten	-	-
Fiscale dienstverlening	-	-
Andere niet-controlediensten		
Overige dienstverlening		-
Kosten compliance monitoring	-	-19
Totaal	-145	-106

*) Bevat 33 duizend euro afrekening boekjaar 2019

De accountantskosten zijn toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

17. Mutatie VPV voor risico pensioenfondsen

Voor een toelichting op de post Mutatie VPV voor risico pensioenfondsen wordt verwezen naar de toelichting onder 6.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen.

18. Diverse lasten

	2020	2019
Bank-/rentekosten	-81	-38
Overige lasten	-49	-108
Totaal	-130	-146

Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Risicobeheer en derivaten

Beleid en risicobeheer

De tabellen opgenomen in de risicoparagraaf bevatten voor de APG Pools een doorkijk naar de eerstvolgende laag van de beleggingen. Deze tabellen zijn gebaseerd op de beleggingen voor risico van het fonds.

De grondslag voor de tabellen in de risicoparagraaf is het totaal belegd vermogen van SPW ad 16,3 miljard euro (2019: 15,0 miljard euro). Dit bevat onder meer het totaal aan beleggingen volgens de balans ad 21,1 miljard euro (2019: 19,8 miljard euro), gecorrigeerd met de creditpositie van de derivaten ad -3,6 miljard euro (2019: - 2,9 miljard euro), de liquide middelen voor beleggingen ad (gesaldeerd) 1,0 miljard euro (2019: 0,3 miljard euro) en het collateral ad -2,2 miljard euro (2019: -2,2 miljard euro).

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van de risico's. Deze beleidsinstrumenten zijn:

- beleggingsbeleid
- premiebeleid
- herverzekeringsbeleid
- toeslagbeleid

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vinden plaats na uitvoerige analyse ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruikgemaakt van derivaten.

Risicoprofiel

In 2019 is het strategisch beleggingsbeleid voor de periode 2020-2022 vastgelegd. Een belangrijke basis voor dit beleid is de in 2019 uitgevoerde ALM-studie. De ontwikkelingen op de financiële markten zijn gedurende 2020 nauwgezet gevolgd en getoetst aan de economische visie en er zijn mogelijke bijstellingen van de portefeuille besproken. Gedurende het jaar is belegd conform het beleid zoals vastgelegd in ons beleggingsplan 2020. Daarnaast is het beleggingsbeleid gebaseerd op onze economische visie en de mogelijkheden om de verdeling naar (illiquide) beleggingscategorieën op korte termijn aan te passen. De tabel laat de opbouw zien van de strategische assetmix, de normportefeuille en de werkelijke portefeuille. De overlay portefeuille is meegenomen onder de post alternatives.

	Strategische Mix 2020	Beleggingsplan 2020	Werkelijk 2020	Strategische Mix 2019	Beleggingsplan 2019	Werkelijk 2019
Vastrentende waarden	44,0%	43,5%	43,0%	44,0%	44,0%	42,7%
Zakelijke waarden:						
- Aandelen	30,0%	30,5%	32,5%	30,0%	32,0%	31,3%
- Vastgoed	10,0%	10,0%	8,6%	10,0%	10,0%	9,7%
- Overig *	16,0%	16,0%	15,9%	16,0%	14,0%	16,3%

* Betreft de categorie "Overige beleggingen" en "Overlay".

Ten aanzien van valutarisico's wordt in 2020 een apart valutabeleid voor vastrentende waarden en een apart valutabeleid voor zakelijke waarden toegepast. Voor vastrentende waarden worden de Amerikaanse dollar, de Japanse yen, het Britse pond voor 100% afgedekt. Voor zakelijke waarden is de afdekking respectievelijk 30%, 50% en 75%. De Australische en de Canadese dollar worden voor beide categorieën voor 100% afgedekt. Overige valutaposities werden niet afgedekt.

Rendement op het beheerd vermogen

De benchmarkportefeuille vormt de basis voor de uitvoering van het beleggingsbeleid van SPW. Het is wel mogelijk om in de beleggingsportefeuille, binnen de toegestane bandbreedtes, van deze benchmark af te wijken. Op deze manier kan zowel een hoger als een lager rendement worden behaald in relatie tot de benchmarkportefeuille. Daarnaast is het mogelijk een hoger rendement te behalen door het toepassen van actief beheer van de achterliggende (deel)portefeuilles. Voor een nadere toelichting inzake het rendement over 2020 verwijzen wij naar het bestuursverslag, hoofdstuk Vermogensbeheer.

Solvabiliteit

De solvabiliteit van het fonds is de mate waarin het fonds kan voldoen aan zijn (huidige) financiële verplichtingen. Dit wordt voor het fonds uitgedrukt als aanwezige dekkingsgraad welke zich als volgt heeft ontwikkeld (in %):

	Nominaal 2020	Nominaal 2019
Dekkingsgraad begin boekjaar	113,2%	110,3%
Premie	-1,0%	-0,8%
Uitkering	0,3%	0,3%
Indexering	0,0%	-0,3%
Renteverandering	-13,9%	-15,7%
Overrendement	9,7%	22,0%
Overige oorzaken	1,1%	-2,6%
Dekkingsgraad einde boekjaar	109,4%	113,2%

Bij het verloop van de actuele dekkingsgraad is de berekeningsmethode conform DNB gehanteerd. Effecten worden hierbij individueel gerelateerd aan de beginstand. Dit leidt bij grote veranderingen (rente) tot een sluitpost overige oorzaken.

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het fonds gebruik van het standaardmodel. Het bestuur acht het gebruik van dit standaardmodel passend voor de risico's van het fonds. De solvabiliteitstoets en de uitkomsten worden hieronder nader uitgewerkt.

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten op basis van zowel algemeen geldende normen als specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd (PW 131-133).

Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het fonds de premie moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslagverlening op opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen (PW 134).

Om het solvabiliteitsrisico te beheersen dient het fonds buffers in het vermogen aan te houden. De omvang van deze vereiste buffers (vereiste buffers plus de pensioenverplichtingen heten samen het vereist vermogen) wordt vastgesteld met de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets (S-toets). Deze toets bevat een kwantificering van de bestuursvisie op de fondsspecifieke restrisico's (na afdekking).

De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende tekort aan het einde van het boekjaar is als volgt:

	2020	2019
S1 Renterisico	86.289	239.146
S2 Prijsrisico	3.179.718	2.857.954
S3 Valutarisico	1.165.592	1.069.901
S4 Grondstoffenrisico	-	-
S5 Kredietrisico	714.774	542.170
S6 Verzekeringstechnisch risico	465.978	385.615
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
S10 Actief beheer	311.328	328.972
Diversificatie-effect	-2.070.986	-1.942.286
Vereist eigen vermogen (vereiste buffers) (b)	3.852.693	3.481.472
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds en voorziening voor risico deelnemers (a)	14.798.763	13.074.022
Vereist pensioenvermogen (a+b)	18.651.456	16.555.494
Aanwezig pensioenvermogen	16.194.182	14.797.366
Tekort	-2.457.274	-1.758.128

Voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de assetmix van de normportefeuille in de evenwichtssituatie van het jaar volgend op het boekjaar. De vereiste procentuele buffer per 31 december 2020 (26,0%) is iets lager dan per 31 december 2019 (26,6%).

Marktrisico's (S1-S4)

Het marktrisico omvat het renterisico, het prijs(koers)risico op zakelijke waarden (aandelen, alternatieve beleggingen en vastgoed) en grondstoffen, en het valutarisico. De strategie van het fonds met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst door de portefeuillemanagers van APG binnen de beleggingscategorieën en maandelijks tussen de beleggingscategorieën, in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overall marktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

Hieronder volgen de elementen welke het solvabiliteitsrisico bepalen:

Renterisico (S1)

Er is verschil in de rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen van het fonds en de beleggingen. SPW vindt dit risico te groot en heeft daarom dit renterisico verlaagd. Dit doet SPW door naast de beleggingen in vastrentende waarden renteswaps in te zetten. De hoogte van deze renteaftdekking laten we variëren met de hoogte van de rente. Het beleid van SPW ten aanzien van renteaftdekking is om bij hogere rentestanden de rentegevoeligheid van de verplichtingen te verkleinen dan bij lagere rentestanden. Dit beleid is vastgelegd in een aangepaste staffel.

Het renterisico wordt afgedekt door middel van renteswaps (derivaten) met verschillende looptijden. Bij een renteswap wordt een vaste lange rente geruild tegen een variabele korte rente. Het pensioenfonds ontvangt in dit geval een lange rente, vergelijkbaar met de kasstroom van een langlopende obligatie en betaalt daarvoor een variabele korte rente. Ten behoeve van de afdekking van het renterisico waren ultimo 2020 1.304 swaps (2019: 1.312) afgesloten.

Het fonds beschikt over interne beheersingsmaatregelen die een continue monitoring op dit risico waarborgen, zoals:

- de liquiditeitscontrole, onder andere via de rapportages over het liquiditeitsrisico;
- de norm rentehedge en de bandbreedte hieromheen, zoals vastgelegd in het jaarlijkse beleggingsplan;
- de mandaatrestricties ten aanzien van de overlay-portefeuille en waarover wordt gerapporteerd in de compliancemonitor via de maandrapportages van de uitvoerder.

Onderstaand overzicht geeft de notionalwaarden per looptijd:

Type swap	Looptijd	Notional
Payer	< 1 jaar	2.269.052
Payer	1 -5 jaar	7.785.674
Payer	6 - 10 jaar	5.910.021
Payer	11 -20 jaar	8.442.862
Payer	21 - 30 jaar	5.421.790
Payer	> 30 jaar	269.625
Receiver	< 1 jaar	2.809.903
Receiver	1 -5 jaar	7.814.520
Receiver	6 - 10 jaar	6.180.691
Receiver	11 -20 jaar	7.764.784
Receiver	21 - 30 jaar	5.405.482
Receiver	> 30 jaar	1.207.953

De waarde van de renteswaps (inclusief opgelopen rente) per 31 december 2020 was 2.130 miljoen (2019: 2.160 miljoen). Het ongerealiseerde resultaat op de renteswaps over 2020 was 81 miljoen positief (2019: 287 miljoen positief).

Het renterisico op vastrentende waarden is verwerkt in de ontwikkeling van de actuele waarde van deze beleggingen. Het renterisico van de beleggingen in obligaties wordt intern gecontroleerd door middel van duration-analyse van deze portefeuilles. De duratie en het effect van de renteaftdekking (situatie eind 2020) kan als volgt worden samengevat:

	2020	2020 Duratie	2019	2019 Duratie
Vastrentende waarden (vóór rentederivaten)	6.749.569	15,4	6.384.105	14,5
Vastrentende waarden (na rentederivaten)	8.878.636	17,3	8.541.137	14,0
Belegd vermogen	16.256.940	9,5	15.010.151	7,8
(Nominale) pensioenverplichtingen	14.798.763	20,7	13.074.022	20,4

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de duratie van de vastrentende waarden circa 15 jaar bedraagt, zonder het effect van rentederivaten. Het fonds is rentederivaten aangegaan, waarmee de duratie met circa 2 jaar wordt verlengd. De totale duratie van de vastrentende waarden komt hiermee op 17,3 (2019: 14,0). De duratie van de nominale pensioenverplichtingen bedraagt 20,7 jaar. Overigens kan de duratie van de vastrentende waarden niet één op één worden vergeleken met de duratie van de verplichtingen, omdat ook rekening gehouden moet worden met de absolute omvang van de beleggingen en de pensioenverplichtingen.

Het onderstaande overzicht toont hoe de waarde van het pensioenvermogen (uitgesplitst naar verschillende balansposten), pensioenverplichtingen en de hoogte van de dekkingsgraad zich ontwikkelen bij een stijging/daling van de markrente met 1%.

	Stand bij 1 % rentedaling	Stand ultimo boekjaar	Stand bij 1% rentestijging
Pensioenverplichtingen (nominaal)	17.862.107	14.798.763	11.735.419
Vastrentende waarden (excl. rentederivaten)	7.929.470	6.749.569	5.815.076
Renteswaps	2.712.144	2.129.067	1.722.133
Pensioenvermogen	17.957.159	16.194.182	14.852.755
Pensioenverplichtingen	17.862.107	14.798.763	11.735.419
Dekkingsgraad	100,5%	109,4%	126,6%

De impact van 1% renteverandering (dus zowel stijging als daling) is geschat door middel van de duratie per categorie. Hierbij is geen rekening gehouden met verschil in onderliggende rentecurve bij het vaststellen van de waardering per balansdatum (verplichtingen op basis van de rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB versus de markrente zoals gehanteerd voor de waardering van de vastrentende waarden en renteswaps).

Prijrisico (S2)

Prijrisico is het risico van waardedalingen van beleggingen. Het wordt veroorzaakt door factoren die de beweeglijkheid van de prijzen beïnvloeden en die zijn gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Het prijrisico wordt gemitigeerd door diversificatie die onder meer is vastgelegd in de strategische beleggingsmix van het fonds. Naast de strategische mix heeft het fonds in het mandaat aan de vermogensbeheerders grenzen gesteld aan het maximaal percentage dat namens het fonds in een sector, land of tegenpartij mag worden belegd. Deze richtlijnen zijn beschreven in afgesproken poolspecificaties die op hun beurt onderdeel vormen van het mandatenboek, waarin naast de mate van diversificatie ook is vastgelegd in hoeverre en met welke derivaten de beheersing wordt uitgevoerd. Naleving van deze richtlijnen wordt gemonitord door de Bestuurscommissie Balansmanagement op basis van frequente onafhankelijke

rapportages.

De onderverdeling van de totale beleggingsportefeuille naar regio is als volgt:

	2020	2019
Nederland	4,3%	6,7%
Europa (EMU)	33,0%	31,8%
Europa (niet-EMU)	8,5%	9,4%
Noord-Amerika	37,8%	36,4%
Japan	2,9%	2,7%
Zuid-Oost Azië	9,2%	8,5%
Overige	3,9%	4,4%
Subtotaal vastgoed, aandelen, vastrentende waarden en overige beleggingen	99,6%	99,9%
Derivaten	14,1%	14,6%
Collateral	-13,7%	-14,5%
Totaal	100,0%	100,0%

De onderverdeling van de totale beleggingsportefeuille naar sectoren is als volgt:

	2020	2019
Basismaterialen	2,6%	2,3%
Dagelijkse goederen	3,2%	3,3%
Energie	1,8%	2,2%
Financiële instellingen (inclusief derivaten)	22,6%	23,5%
Gezondheidszorg	5,2%	4,3%
Industrie	4,2%	4,0%
Informatietechnologie	11,1%	7,3%
Luxe goederen	6,1%	5,4%
Nutsbedrijven	1,7%	1,9%
Overheid	25,8%	27,7%
Securitized	3,9%	5,3%
Telecommunicatie	2,2%	2,3%
Transport	0,7%	0,6%
Vastgoed	8,9%	9,9%
Totaal	100,0%	100,0%

Koersrisico op aandelen

Deze beleggingen bestaan uit aandelen en aandelenfondsen, die deels beursgenoteerd en deels niet-beursgenoteerd zijn. De verdeling van de aandelenportefeuille is in de volgende tabel per regio weergegeven:

	Werkelijk 2020	Werkelijk 2019
Europa	18,8%	21,5%
Noord-Amerika	52,8%	50,6%
Japan	7,0%	6,8%
Overig Azië	17,6%	16,0%
Wereld/overig	3,8%	5,1%
Totaal	100,0%	100,0%

De onderverdeling van de aandelen naar sectoren is als volgt:

	2020	2019
Duurzame consumentengoederen	15,6%	13,9%
Consumentengebruiksgoederen	7,7%	8,4%
Energie	2,5%	4,3%
Financiële instellingen	12,7%	18,4%
Gezondheidszorg	11,8%	10,1%
Industrie	7,8%	6,9%
Informatietechnologie	25,2%	19,6%
Basismaterialen	6,3%	6,0%
Telecommunicatie	3,1%	3,9%
Nutsbedrijven	3,0%	3,5%
Transport	1,8%	1,8%
Overig	2,5%	3,2%
Totaal	100,0%	100,0%

Vastgoed

Het koersrisico op vastgoed is onderdeel van het koersrisico op zakelijke waarden.

Onderstaand overzicht geeft de indeling van vastgoed over beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde participaties.

	2020	2019
Participatie in vastgoedfondsen:	%	%
Beursgenoteerd	26,7	27,7
Niet-beursgenoteerd	73,3	72,3
Totaal	100,0	100,0

Onderstaand overzicht geeft de indeling van vastgoed naar regio:

	2020	2019
Europa	37,6%	38,8%
Noord-Amerika	32,2%	34,2%
Japan	1,7%	2,3%
Overig Azië	21,2%	18,4%
Wereld/overig	7,3%	6,3%
Totaal	100,0%	100,0%

Onderstaand overzicht geeft de indeling van vastgoed naar sectoren:

	2020	2019
Kantoren	9,2%	12,2%
Winkels	21,9%	28,6%
Woningen	24,2%	24,5%
Bedrijfsruimten	20,4%	18,4%
Overig	24,3%	16,3%
Totaal	100,0%	100,0%

Alternatieve beleggingen

Deze categorie vertegenwoordigt een gewicht van 11% in de strategische mix.

Commodities (grondstoffen) worden als aparte klasse meegenomen bij het berekenen van het solvabiliteitsrisico. Deze beleggingen staan in de jaarrekening vermeld onder 'Overige beleggingen'.

Valutarisico (S3)

De valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	2020			2019		
	Voor valutaderivaten	Effect valutaderivaten	Nettopositie na valutaderivaten	Voor valutaderivaten	Effect valutaderivaten	Nettopositie na valutaderivaten
Euro	6.472.050	3.922.074	10.394.124	6.259.160	3.217.512	9.476.672
Amerikaanse dollar	6.287.694	-2.946.968	3.340.726	5.579.423	-2.388.896	3.190.527
Britse pond	465.323	-347.389	117.934	451.744	-299.695	152.049
Japanse yen	418.462	-204.021	214.441	357.551	-190.228	167.323
Overig	2.522.610	-332.897	2.189.713	2.336.007	-312.427	2.023.580
Totaal	16.166.139	90.799	16.256.938	14.983.885	26.266	15.010.151
Totaal vreemde valuta	9.694.089	-3.831.275	5.862.814	8.724.725	-3.191.246	5.533.479

De afdekking heeft een positieve bijdrage geleverd van 236 miljoen euro (2019: 153 miljoen euro negatief) aan het resultaat van het afgelopen boekjaar.

Het totaalbedrag dat buiten de euro belegd wordt, bedraagt ultimo 2020 circa 9,7 miljard euro (2019: 8,7 miljard euro) van de beleggingsportefeuille en is voor 40% (2019: 37%) afgedekt naar de euro. De belangrijkste valuta daarin zijn de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen. Het normatieve beleid voor 2020 van SPW is om de Amerikaanse dollar voor 30% af te dekken, de Britse pond voor 75% en de Japanse yen voor 50% voor de categorie zakelijke waarden. Voor vastrentende waarden worden deze valuta's 100% afgedekt. De posities in Australische en Canadese dollar (in de categorie 'Overig') worden sinds 2015 voor 100% afgedekt. Per einde boekjaar was de waarde van de uitstaande valutatermijncontracten 91 miljoen euro positief (2019: 26 miljoen euro positief).

De beleggingen in vreemde valuta kunnen per categorie als volgt worden gespecificeerd:

	2020	2019
Vastgoed	11,1%	11,5%
Aandelen	50,3%	45,5%
Vastrentende waarden	21,5%	20,9%
Overige	17,1%	22,1%
Totaal	100,0%	100,0%

De onderverdeling van de vastrentende waarden naar regio is als volgt:

	2020	2019
Nederland	9,1%	10,1%
Economische en monetaire Unie EMU	56,0%	56,9%
Overig Europa	4,6%	5,9%
Noord-Amerika	22,2%	18,7%
Japan	0,2%	0,1%
Azië	3,3%	3,3%
Pacific	0,3%	0,5%
Overige landen	4,3%	4,5%
Totaal	100,0%	100,0%

De volgende tabel biedt inzicht in de valutaire verdeling van de vastrentende portefeuille:

	Werkelijk 2020	Werkelijk 2019
Euro	69,0%	69,2%
Amerikaanse dollar	23,7%	23,5%
Overig	7,3%	7,3%
Totaal	100,0%	100,0%

Grondstoffenrisico (S4)

Het fonds heeft ultimo 2020 geen grondstoffengerelateerde beleggingen in de portefeuille en is er derhalve geen grondstoffenrisico.

Kredietrisico (S5)

Het kredietrisico is een separaat onderdeel van de berekening van het solvabiliteitsrisico. De uitsplitsing van de vastrentende portefeuille naar looptijd is als volgt:

	2020	2019
< 1 jaar	4,2%	2,7%
1 tot 5 jaar	10,7%	11,0%
> 5 jaar	85,1%	86,3%
Totaal	100,0%	100,0%

De onderverdeling van de vastrentende portefeuille naar debiteur is in navolgende tabel weergegeven.

	Werkelijk 2020	Werkelijk 2019
Staat	61,8%	62,7%
Niet-staat	38,2%	37,3%
Totaal	100,0%	100,0%

De kredietwaardigheid van veel marktpartijen wordt ook door ratingbureaus beoordeeld. De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings zoals gepubliceerd en door APG Asset Management erkend is in navolgende tabel weergegeven.

	2020	2019
AAA	35,8%	38,4%
AA	28,0%	28,0%
A	7,4%	8,5%
BBB	15,0%	13,5%
BB	10,6%	10,0%
Geen rating	3,2%	1,6%
	100,0%	100,0%

Verzekeringstechnisch risico (S6)

De belangrijkste verzekeringstechnische of actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden en arbeidsongeschiktheid en het toeslagrisico.

Het langlevensrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van prognosetafels met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevensrisico, conform de huidige inzichten, geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Het overlijdensrisico betekent dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het fonds mogelijk te kleine voorzieningen zijn getroffen.

Het arbeidsongeschiktheidsrisico heeft als gevolg dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen ('schadereserve'). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek getoetst en eventueel herzien.

Het toeslagrisico omvat het risico dat de ambitie van het bestuur om toeslagen op pensioen toe te kennen in relatie tot de algemene prijsontwikkeling niet kan worden gerealiseerd. De mate waarin deze ambitie kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, beleggingsrendementen, looninflatie en demografie (beleggings- en actuariële resultaten) - echter, afhankelijk van de hoogte van de dekkingsgraad van het fonds. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagverlening voorwaardelijk is.

Overige risico's (S7-S9)

Hierna volgen het liquiditeits-, concentratie- en operationeel risico. Alhoewel deze wel benoemd zijn als onderdeel van het solvabiliteitsrisico worden hiervoor vooralsnog geen buffers aangehouden. Wel worden deze risico's beheerst. Een nadere toelichting volgt hieronder.

Liquiditeitsrisico (S7)

De beleggingsportefeuille van het fonds bestaat voor een groot deel uit liquide beleggingen in de vorm van staatsobligaties en aandelen. De beleggingsportefeuille bestaat echter ook uit minder liquide beleggingen. Het liquiditeitsrisico houdt in dat bezittingen of beleggingen van het fonds in deze minder liquide categorieën niet gemakkelijk en tegen hogere kosten geliquideerd kunnen worden. Daarnaast hebben posities in derivaten zoals renteswaps en valutatermijncontracten invloed op de liquiditeitsbehoefte, als gevolg van de noodzaak tot het leveren of ontvangen van onderpand. In de liquiditeitsbehoefte ten behoeve van pensioenuitkeringen kan door middel van de premie-inkomsten en de kasstromen uit beleggingen worden voorzien. Een situatie waarin er onvoldoende liquide middelen zijn om de pensioenuitkeringen te kunnen doen, wordt voor SPW niet waarschijnlijk geacht.

Het bestuur is zich bewust van het liquiditeitsrisico en heeft hiervoor beleid geformuleerd. In het beleggingsplan 2020, dat in 2019 is vastgesteld, is beschreven en uitgelegd dat de risico's beperkt zijn voor het fonds.

Onderstaande tabel geeft het effect van de derivatenposities weer op de beleggingsportefeuille van SPW en zijn liquiditeit, op basis van de in 2020 overeengekomen normportefeuille:

Verandering in markt	Effect
	-775 miljoen euro resultaat op de renteswappositie
Parallele opwaartse schok van de euro swapcurve van 1%	
	-37 miljoen euro resultaat op de valuta-afdekking
1% stijging in wisselkoers (USD, GBP, JPY, AUD en CAD)	

Om de potentiële liquiditeitsbehoefte van het fonds vast te stellen wordt een inschatting gemaakt van de schokken in valutakoersen en renteniveaus die kunnen optreden. Hiervoor maken we gebruik van historische stressscenario's. De

rendementen van de afgelopen 14 jaar zijn toegepast op de voorgestelde afdekking van het rente- en valutarisico. Op basis van deze historische simulatie is inzicht verkregen in de vereiste liquiditeit voor verschillende horizonnen. De grootste liquiditeitsbehoefte over de afgelopen 14 jaar is als richtlijn gehanteerd voor de liquiditeitsbehoefte van de portefeuille. Op basis van de historische stressscenario's voor de swaprente en de valuta's is het effect op de waarde van de overlay op jaarbasis -775 miljoen euro respectievelijk -37 miljoen euro. Het valt niet uit te sluiten dat werkelijke schokken in rentes en valuta's groter kunnen zijn en dus tot een grotere behoefte aan onderpand zullen leiden.

In het geval de liquiditeitsbehoefte onder normale omstandigheden, dan wel een stressscenario hoger is dan de stand van de liquide middelen, kan het noodzakelijk zijn om (liquide) beleggingen te liquideren om aan de onderpandverplichtingen te voldoen. Eind 2020 waren er voldoende beleggingen aanwezig die onmiddellijk en zonder waardeverlies te gelde konden worden gemaakt om een onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren. Tevens is het saldo van de premie- inkomsten en de pensioenuitkeringen van invloed op de liquiditeitspositie.

APG Liquiditeitenbeheer B.V.

Met ingang van december 2017 worden kasgeldoverschotten of -tekorten van de APG Pools uitgezet of aangevuld via APG Liquiditeitenbeheer B.V. (APG LB) door middel van het aangaan van depositotransacties. APG LB zet deze transacties door naar de pensioenfondsen die deelnemen in de betreffende FGR. De deelnemende pensioenfondsen sluiten deposito's af met marktpartijen.

Concentratierisico (S8)

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen, moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Voor renteswaps geldt dat er tegenover de beleggingen met de debiteur een onderpand wordt uitgewisseld. De spreiding in de beleggingsportefeuille is weergegeven in de tabellen die zijn opgenomen bij de toelichting op het prijsrisico. Ultimo 2020 zijn in de beleggingsportefeuille de volgende posten met een omvang groter dan 2% van het balanstotaal aanwezig:

	2020
Republiek Duitsland staatsobligaties	1.474.101
Republiek Frankrijk staatsobligaties	1.130.739
New Holland Bleecker Fund L.P.	681.255

	2019
Republiek Duitsland staatsobligaties	1.397.831
Republiek Frankrijk staatsobligaties	1.030.734

In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Indien aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico. De SPW aandelenportefeuille is wereldwijd gespreid naar regio's en is tevens belegd in Emerging Markets. De vastrentendewaardenportefeuille van SPW is niet sectorgebonden, waardoor deze sectorconcentratie geen verhoogd risico kent. Dit geldt ook voor de vastgoed- en private equity-portefeuille die beide wereldwijd belegd zijn, in diverse fondsen, sectoren en beleggingsstijlen.

De belangrijkste vorm van concentratierisico in de verplichtingen van het fonds is de demografische opbouw van de deelnemers. Gegeven de aard is dit risico niet te beïnvloeden. Ultimo 2020 is de verhouding (aantal gewogen) tussen mannen en vrouwen in het fonds 51% /49% (2019: idem). De gemiddelde leeftijd (voorziening gewogen) bedraagt 58,6 jaar (2019: 59,7 jaar) waarbij sprake is van een gelijkmatige leeftijdsspreiding. Op grond hiervan heeft het bestuur geconcludeerd dat er geen sprake is van concentratie in de activa of verplichtingen en dat er daarom geen buffer voor concentratierisico wordt aangehouden.

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Hiertoe behoren ook specifieke IT-risico's. SPW heeft de uitvoering van het vermogensbeheer en pensioenbeheer uitbesteed, waarmee het operationeel risico in de praktijk bij deze opdrachtnemers speelt. Het bestuur heeft diverse maatregelen getroffen om dit risico te beheersen en te kunnen monitoren. De basis hiervoor ligt in het uitbestedingsbeleid dat richtlijnen bevat hoe het bestuur omgaat met uitbesteding van werkzaamheden en dat toeziet en stuurt op een beheerste uitvoering daarvan.

Vermogensbeheer

De beleggingsportefeuille is ondergebracht bij APG Asset Management N.V. Daarmee heeft SPW een vermogensbeheerovereenkomst afgesloten. In deze overeenkomst zijn tevens afspraken gemaakt omtrent de voorwaarden voor ontbinding van het contract en de beëindiging van de dienstverlening.

Het mandatenboek vormt het kader voor de uitvoering van het vermogensbeheer en bevat tevens het mandaat met begrenzings waarbinnen mag worden gehandeld. Het bestuur stuurt hierop aan de hand van de maand- en kwartaalrapportages waarin de vermogensbeheerder over de performance, de stand van de portefeuille en belangrijke financiële ontwikkelingen rapporteert. Maandelijks worden de belangrijkste financiële indicatoren in een risicodashboard geactualiseerd. Dit dashboard wordt aan het bestuur en het bestuursbureau ter beschikking gesteld. Er vindt tussentijdse monitoring plaats door het bestuursbureau.

Middels een Service Level Agreement zijn kwalitatieve prestatieafspraken gemaakt over de dienstverlening. Over de voortgang van deze afspraken en relevante ontwikkelingen (op gebied van personeel, compliance, interne beheersing enzovoort) wordt elk kwartaal aan het bestuur gerapporteerd. Niet-behaalde afspraken en incidenten worden inhoudelijk toegelicht.

Ten slotte wordt jaarlijks door de vermogensbeheerder een Standaard 3402 Type II-rapport verstrekt over de opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersmaatregelen ten aanzien van de uitvoering van het vermogensbeheer, inclusief de IT-ondersteuning. De bijbehorende accountantsverklaring bevat daarover een objectief oordeel. Deze rapportage wordt in de Bestuurscommissie Balansmanagement inhoudelijk behandeld. Het bestuur monitort hiermee de interne beheersing.

Pensioenbeheer

De pensioenuitvoering is uitbesteed aan APG DWS en Fondsenbedrijf N.V. Ten behoeve daarvan is een dienstverleningsovereenkomst afgesloten waarin afspraken zijn gemaakt omtrent de voorwaarden voor ontbinding van het contract en de beëindiging van de dienstverlening.

Met de pensioenuitvoeringsorganisatie is een Service Level Agreement opgesteld waarin kwalitatieve prestatieafspraken over de uitvoering van de pensioenadministratie, de IT-ondersteuning, het communicatiebeleid en de bestuursondersteuning zijn gemaakt. Door middel van de SLA-rapportages die elk kwartaal worden verstrekt, monitort het bestuur de naleving van deze afspraken. Deze rapportages bevatten de voortgang van de gemaakte afspraken en een toelichting op niet-behaalde afspraken en voorgedane incidenten. Er vindt tussentijdse monitoring plaats door de Bestuurscommissie Pensioenen, die daarbij ondersteund wordt door het bestuursbureau.

Daarnaast wordt elk kwartaal een klachtenrapportage opgesteld welke alle klachten van belanghebbenden over de uitvoering van de regeling bevat. Het bestuursbureau monitort deze rapportage.

Om de interne beheersing van de pensioenuitvoering en IT-ondersteuning te monitoren, ontvangt en beoordeelt de Bestuurscommissie Pensioenen jaarlijks het Standaard 3402 Type II-rapport inclusief het bijbehorende assurancerapport van de onafhankelijke accountant. Issues die in de rapportage worden vermeld, worden gedurende het jaar actief gemonitord. Daarnaast vindt maandelijks tussentijdse bewaking plaats van de voortgang en het ontstaan van potentiële issues door het bestuursbureau. Ten behoeve van de kwaliteit van de IT-ondersteuning beschikt de pensioenuitvoeringsorganisatie over het ISO-certificaat voor informatiebeveiliging.

SPW is van mening dat met het inrichten van bovengenoemde beheersingsmaatregelen en rapportages de operationele risico's van het fonds adequaat worden beheerst en dat hiervoor geen buffers aangehouden hoeven te worden in de solvabiliteitstoets.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar. Dit risico vormt geen onderdeel van het solvabiliteitsrisico.

Ondertekening

Harderwijk, 8 juni 2021

STICHTING PENSIOENFONDS VOOR DE WONINGCORPORATIES (SPW)

Het bestuur:

J.G.C.M. Schuyt, fungerend voorzitter

mw. M.A. Blomberg, voorzitter

H.J.J. Debrauwer

J.C.A. Kestens

C.A.P. Kuiper

R. van Oostrom

M.H. Rosenberg

M. Simon

Raad van Toezicht:

W.S. Zeverijn, voorzitter

F.J.C. Covers

R. Oosterhout

3 Overige gegevens

Statutaire bestemming van saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de Abtn.

In de Abtn is het volgende opgenomen: Het jaarresultaat wordt aan de extra reserve toegevoegd c.q. onttrokken, met dien verstande dat het jaarresultaat eerst wordt verminderd c.q. verhoogd met de benodigde toevoeging c.q. onttrekking aan de Reserve beleggings- en verzekeringstechnische risico's, premie-egaliseringsreserve en de VPL-schuld.

De VPL-schuld is sinds een paar jaar geen bestemmingsreserve meer en heeft geen invloed op de resultaatbestemming. De premie-egaliseringsreserve heeft een vastgesteld niveau, de dotatie/onttrekking van deze reserve komt ten laste/gunste van de Reserve beleggings- en verzekeringstechnische risico's. De Reserve beleggings- en verzekeringstechnische risico's heeft een minimum en een maximum niveau (MVEV respectievelijk VEV). Indien deze reserve lager wordt van MVEV, wordt deze op MVEV gesteld en wordt de extra reserve negatief.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds voor de Woningcorporaties te Amsterdam is aan Mercer (Nederland) B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een Actuariële Verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2020.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds voor de Woningcorporaties, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Mercer (Nederland) B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Mercer (Nederland) B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op 0,2% van de technische voorzieningen (€ 29,6 miljoen). Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 6,5 miljoen te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 waaraan niet wordt voldaan omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds voor de Woningcorporaties is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Amstelveen, 8 juni 2021

Drs. K. Kusters-van Meurs AAG

Mercer (Nederland) B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds voor de Woningcorporaties

Verklaring over de jaarrekening 2020

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Stichting Pensioenfonds voor de Woningcorporaties ('de stichting') een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de stichting op 31 december 2020 en van het resultaat over 2020 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek ('BW').

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2020 van Stichting Pensioenfonds voor de Woningcorporaties te Harderwijk gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2020;
- de staat van baten en lasten over 2020; en
- de toelichting met de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9 Boek 2 BW.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds voor de Woningcorporaties zoals vereist in de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

FR7UVFJCQYWE-1250531226-27

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Thomas R. Malthusstraat 5, 1066 JR Amsterdam, Postbus 90357, 1006 BJ Amsterdam

T: 088 792 00 20, F: 088 792 96 40, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Onze controleaanpak

Samenvatting en context

Stichting Pensioenfonds voor de Woningcorporaties is een verplicht gesteld pensioenfonds voor alle medewerkers die binnen de cao Woondiensten vallen. In dat kader incasseert de stichting de door het bestuur vastgestelde pensioenpremies die worden afgedragen door werkgevers en werknemers. De premies worden ten behoeve van de deelnemers belegd. Na pensionering verzorgt de stichting de uitkering van het ouderdomspensioen. Ook is de stichting verantwoordelijk voor de uitkering van de nabestaanden- en wezenpensioenen. We hebben in het bijzonder aandacht besteed aan de gebieden die gerelateerd zijn aan de specifieke bedrijfsactiviteiten van de stichting.

De stichting heeft de uitvoering van de pensioenadministratie, het vermogensbeheer en de financiële administratie uitbesteed aan een pensioenuitvoeringsorganisatie. Het financiële jaar 2020 kenmerkte zich door de Covid-19-pandemie en de onzekerheid die dat met zich meebracht.

De overheidsmaatregelen als gevolg van de pandemie hebben invloed gehad op de bedrijfsvoering van de stichting en haar pensioenuitvoeringsorganisatie doordat medewerkers vanuit huis moesten werken. De impact van Covid-19 op de activiteiten en interne beheersing van de stichting is beperkt. Wij hebben, mede op basis van de mate van uitbesteding en de impact van Covid-19, de reikwijdte en aanpak van de controle overwogen, zoals uiteengezet in de paragraaf 'De reikwijdte van onze controle'.

De hoogte van de dekkingsgraad wordt gezien als graadmeter voor de financiële soliditeit van het pensioenfonds en aangezien de dekkingsgraad lager is dan het vereist eigen vermogen, hebben wij de financiële positie, het herstelplan en de toelichting hierop als kernpunt aangemerkt zoals nader beschreven in 'De kernpunten van onze controle'.

Als onderdeel van het ontwerpen van onze controleaanpak hebben wij de materialiteit bepaald en het risico van materiële afwijkingen in de jaarrekening geïdentificeerd en ingeschat. Wij besteden bijzondere aandacht aan die gebieden waar het bestuur belangrijke schattingen heeft gemaakt, bijvoorbeeld bij significante schattingen waarbij veronderstellingen over toekomstige gebeurtenissen worden gemaakt die inherent onzeker zijn. In de toelichting behorende tot de jaarrekening, in paragraaf 'Schattingen en veronderstellingen' in combinatie met toelichting 1 'Beleggingen voor risico pensioenfonds' en 6 'Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds', heeft de stichting de schattingsposten en de belangrijkste bronnen van schattingsonzekerheid uiteengezet. Vanwege de significante schattingsonzekerheid en het gerelateerde hogere inherente risico verbonden aan zowel de waardering van beleggingen op basis van niet in de markt waarneembare uitgangspunten als aan de technische voorziening, hebben wij deze aangemerkt als kernpunten zoals uiteengezet in de paragraaf 'De kernpunten van onze controle'.

Wij hebben ervoor gezorgd dat ons controleteam over voldoende specialistische kennis en expertise beschikte, die nodig zijn voor de controle van een pensioenfonds. Wij hebben daarom experts en specialisten op onder meer het gebied van IT en de waardering van beleggingen in ons team opgenomen.

De hoofdlijnen van onze controleaanpak waren als volgt:

Materialiteit

- Materialiteit: €147 miljoen.

Reikwijdte van de controle

- De stichting heeft de uitvoering van de pensioenadministratie, het vermogensbeheer en de financiële administratie uitbesteed aan een pensioenuitvoeringsorganisatie.
- Wij hebben gebruik gemaakt van Standaard 3000A en ISAE 3402 Type II-rapportages (hierna: assurancerapportages) van deze pensioenuitvoeringsorganisatie met betrekking tot de interne beheersing.
- Wij hebben bij het uitvoeren van onze controle, onder andere, aanvullende werkzaamheden verricht met ons team bij de uitvoeringsorganisatie op de beleggingen, de pensioenaanspraken en de autorisatie, juistheid en volledigheid van parameterwijzigingen.
- Controle van de waardering van de technische voorzieningen in samenwerking met de certificerend actuaris, conform NBA Handreiking 1120.

Kernpunten

- De financiële positie, het herstelplan en de toelichting hierop.
- De waardering van beleggingen op basis van niet in de markt waarneembare uitgangspunten.
- De fondsspecifieke elementen in de waardering van de technische voorzieningen.

Materialiteit

De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door het toepassen van materialiteit. Het begrip 'materieel' wordt toegelicht in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij bepalen, op basis van ons professionele oordeel, kwantitatieve grenzen voor materialiteit waaronder de materialiteit voor de jaarrekening als geheel, zoals uiteengezet in onderstaande tabel. Deze grenzen, evenals de kwalitatieve overwegingen daarbij, helpen ons om de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden voor de individuele posten en toelichtingen in de jaarrekening te bepalen en om het effect van onderkende afwijkingen, zowel individueel als gezamenlijk, op de jaarrekening als geheel en op ons oordeel, te evalueren.

Materialiteit	€147 miljoen
Hoe is de materialiteit bepaald	Wij bepalen de materialiteit op basis van ons professionele oordeel. Als basis voor deze oordeelsvorming gebruikten we 1% van de waarde van de technische voorzieningen.
De overwegingen voor de gekozen benchmark	Wij gebruikten de waarde van de technische voorzieningen als de primaire, in de sector algemeen toegepaste, benchmark, op basis van onze analyse van de gemeenschappelijke informatiebehoefte van gebruikers van de jaarrekening, voornamelijk het bestuur, de deelnemers en de toezichthouder (De Nederlandsche Bank). Op basis daarvan zijn wij van mening dat de post technische voorzieningen een weerspiegeling is van de omvang van het pensioenfonds.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de €7,35 miljoen aan hen rapporteren evenals kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De reikwijdte van onze controle

De stichting heeft de uitvoering van de pensioenadministratie, het vermogensbeheer en de financiële administratie uitbesteed aan een pensioenuitvoeringsorganisatie. Wij hebben inzicht verkregen in de interne beheersingsomgeving van de pensioenuitvoeringsorganisatie. Op basis van deze kennis hebben wij de interne beheersingsmaatregelen geïdentificeerd die in het kader van onze jaarrekeningcontrole van de stichting relevant zijn. Vervolgens hebben wij van de uitvoeringsorganisatie door een onafhankelijke externe accountant gecertificeerde assurancerapportages verkregen met betrekking tot de opzet, het bestaan en de effectieve werking van de interne beheersingsmaatregelen bij de uitvoeringsorganisatie over de periode 1 januari 2020 tot en met 31 december 2020. Wij hebben de deskundigheid, onafhankelijkheid en objectiviteit van de certificerende accountant beoordeeld. Daarnaast hebben wij de rapportages gelezen en geanalyseerd.

Als onderdeel van deze analyse zijn wij nagegaan of de interne beheersingsmaatregelen, die voor onze jaarrekeningcontrole van de stichting relevant zijn, ook zijn opgenomen in de rapportages en onderdeel zijn geweest van de werkzaamheden van de externe accountant. Vervolgens zijn wij nagegaan of op basis van onze professionele oordeelsvorming, de certificerende accountant toereikende werkzaamheden heeft uitgevoerd teneinde een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de opzet, het bestaan en de effectieve werking van deze interne beheersingsmaatregelen. Ten slotte hebben wij de resultaten en eventuele gerapporteerde uitzonderingen geanalyseerd en meegewogen voor de impact op onze controleaanpak.

Wij hebben bij het uitvoeren van onze controle, onder andere, aanvullende werkzaamheden verricht bij de uitvoeringsorganisatie op de beleggingen, de pensioenaanspraken en de autorisatie, juistheid en volledigheid van parameterwijzigingen. Op het niveau van de stichting hebben wij onder andere de controle van de waardering van de technische voorziening, de financiële positie, het herstelplan en de toelichting hierop gecontroleerd.

Wij hebben de certificerend actuaris controle-instructies gestuurd op basis van Standaard 620 en NBA-handreiking 1120 ten aanzien van de actuariële certificering met betrekking tot onder andere de consistentie, prudentie en actualiteit van schattingen ten aanzien van de voorziening pensioenverplichtingen en de financiële positie, in overeenstemming met relevante wetgeving. Wij hebben geëvalueerd of de certificerend actuaris heeft voldaan aan onze instructies met betrekking tot objectiviteit en onafhankelijkheid, deskundigheid, inzicht in risico's en of de werkzaamheden zijn uitgevoerd, door onder andere kennis te nemen van zijn certificeringsrapport en besprekingen te voeren met de actuaris over de verrichte werkzaamheden en bevindingen uit zijn certificeringsrapport.

Door bovengenoemde werkzaamheden zijn wij in staat geweest om voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie te verkrijgen als basis voor ons oordeel over de jaarrekening.

Onze focus op het risico op fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving

Onze doelstellingen

De doelstellingen van onze controle zijn:

Met betrekking tot fraude:

- het identificeren en inschatten van de risico's op een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude;
- het verkrijgen van voldoende en geschikte controle-informatie over de ingeschatte risico's op een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude door middel van het opzetten en implementeren van geschikte manieren om op die risico's in te spelen; en
- het op passende wijze inspelen op fraude of vermoede fraude die tijdens de controle is geïdentificeerd.

Met betrekking tot de naleving van wet- en regelgeving:

- het identificeren en inschatten van de risico's op een afwijking van materieel belang die het gevolg is van niet-naleving van wet- en regelgeving; en
- het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid dat de financiële overzichten als geheel vrij zijn van afwijkingen van materieel belang die het gevolg zijn van fraude of van fouten, rekening houdend met het van toepassing zijnde wet- en regelgevingskader.

De primaire verantwoordelijkheid voor de preventie en detectie van fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving ligt bij het bestuur onder het toezicht van de raad van toezicht.

Onze risicoanalyse en werkzaamheden ten aanzien van het frauderisico

Als onderdeel van ons proces van het identificeren van frauderisico's, evalueren wij frauderisicofactoren met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, het oneigenlijk toe-eigenen van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben de frauderisicofactoren geëvalueerd om te overwegen of deze factoren een indicatie vormen voor de aanwezigheid van het risico op een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude.

Bij al onze controles besteden wij aandacht aan het risico van het doorbreken van de interne beheersingsmaatregelen door het bestuur waaronder het evalueren van risico's op mogelijke afwijkingen als gevolg van fraude op basis van een analyse van mogelijke belangen van het bestuur. Wij verwijzen naar de kernpunten van de controle ten aanzien van de waardering van beleggingen gewaardeerd op basis van niet in de markt waarneembare uitgangspunten en de fondsspecifieke elementen in de waardering van de technische voorzieningen, wat voorbeelden zijn van onze controleaanpak gericht op onderdelen waar een hoger risico is geïdentificeerd door schattingen waar het management significante oordeelsvormingen en veronderstellingen hanteert.

Wij hebben de opzet, de implementatie en, indien van toepassing, de effectieve werking van de interne beheersingsmaatregelen die het frauderisico mitigeren getest en hebben hierbij specifiek aandacht geschonken aan het risico van het doorbreken van de interne beheersing door het management. In dit kader hebben wij, onder andere, de in assurancerapportages van de pensioenuitvoeringsorganisatie opgenomen interne beheersingsmaatregelen die het frauderisico mitigeren geëvalueerd, en kennisgenomen van de conclusies die de accountant van de pensioenuitvoeringsorganisatie heeft getrokken omtrent opzet, bestaan en werking ervan.

Wij hebben de redelijkheid van de door het management gemaakte schattingen geëvalueerd en hierbij specifiek aandacht geschonken aan mogelijke tendenties bij het maken van deze schattingen.

Wij hebben werkzaamheden uitgevoerd op hoger-risicojournaalboekingen en hebben de belangrijkste oordeelsvormingen en veronderstellingen geëvalueerd voor een mogelijke tendentie door Stichting Pensioenfonds voor de Woningcorporaties. Tevens hebben wij een element van onvoorspelbaarheid ingebouwd in onze controle. Wij hebben de uitkomsten van overige controlewerkzaamheden overwogen en geëvalueerd of geconstateerde afwijkingen een aanwijzing vormen voor fraude.

Onze risicoanalyse en werkzaamheden ten aanzien van het risico van het niet naleven van wet- en regelgeving

Wij hebben controlewerkzaamheden uitgevoerd om een algemeen inzicht te verwerven in het wet- en regelgevingskader dat van toepassing is op de stichting waarbij wij bepalingen hebben geïdentificeerd van wet- en regelgeving die gewoonlijk wordt geacht van directe invloed te zijn op de vaststelling van bedragen en in de financiële overzichten opgenomen toelichtingen die van materieel belang zijn, zoals wet- en regelgeving op het gebied van pensioenen.

Wij hebben controle-informatie verkregen omtrent het naleven van de bepalingen van die wet- en regelgeving die gewoonlijk wordt geacht van directe invloed te zijn op de vaststelling van bedragen en in de financiële overzichten opgenomen toelichtingen die van materieel belang zijn zowel bij de pensioenuitvoeringsorganisatie als op het niveau van de stichting.

Voor wat betreft overige wet- en regelgeving die geen directe invloed heeft op de vaststelling van de bedragen en toelichtingen in de financiële overzichten, hebben wij kennisgenomen van compliance- en incidentrapportages en navraag gedaan bij het bestuur ten aanzien van naleving dergelijke wet- en regelgeving. Daarnaast hebben wij de correspondentie met relevante toezichthoudende instanties geïnspecteerd.

Wij hebben de uitkomsten van overige controlewerkzaamheden overwogen en (indicaties van) niet-naleving van wet- en regelgeving en geëvalueerd.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens de controle van de jaarrekening. Wij hebben het bestuur op de hoogte gebracht van de kernpunten. De kernpunten vormen geen volledige weergave van alle risico's en punten die wij tijdens onze controle hebben geïdentificeerd en hebben besproken. Wij hebben in deze paragraaf de kernpunten beschreven met daarbij een samenvatting van de op deze punten door ons uitgevoerde werkzaamheden.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen en observaties ten aanzien van individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten of over specifieke elementen van de jaarrekening.

Kernpunten

De financiële positie, het herstelplan en de toelichting hierop

Wij verwijzen naar toelichting 5 van de jaarrekening

De beleidsdekkingsgraad van de stichting bedraagt op 31 december 2020 103,1%, het Minimaal Vereist Eigen Vermogen ('MVEV') bedraagt 104,2% en het Vereist Eigen Vermogen ('VEV') bedraagt 126,0%. Hiermee bevindt de stichting zich op balansdatum in een tekortsituatie.

In 2019 is een vrijstellingsregeling gepubliceerd door de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, om onnodige pensioenkortingen in 2020 te voorkomen. Deze geldt sinds de publicatie van 24 december 2020 ook voor 2021. Dat betekent dat de stichting vrijstelling heeft van het aantal van zes meetmomenten om te voldoen aan het MVEV en voor het herstelplan een maximale hersteltermijn van twaalf jaar geldt om boven het VEV te komen. Bij actualisatie van het herstelplan per 31 december 2020 voldoet de stichting aan artikel 138 PW en heeft hier daarom geen gebruik van gemaakt.

In 2020 is een herstelplan opgesteld en goedgekeurd door DNB. Op grond van dit herstelplan verwachtte het fonds na acht jaar, dus binnen de geldende wettelijke termijn van tien jaar, weer te zullen beschikken over het vereist eigen vermogen. Begin 2021 is een geactualiseerd herstelplan bij DNB ingediend. Op basis daarvan verwacht het fonds na negen jaar over het vereist eigen vermogen te beschikken. De langere hersteltermijn komt door de in 2020 verslechterde financiële positie van het fonds.

De hoogte van de (beleids)dekkingsgraad wordt gezien als graadmeter voor de financiële soliditeit van het pensioenfonds. Wij hebben de financiële positie, het herstelplan en de toelichting hierop, aangezien de (beleids)dekkingsgraad onder het VEV ligt, aangemerkt als kernpunt, vanwege het belang hiervan voor de deelnemers in relatie tot hun opgebouwde aanspraken.

Onze controlewerkzaamheden en observaties

Systeemgerichte werkzaamheden

Wij hebben door middel van assurancerapportages van de pensioenuitvoeringsorganisatie een redelijke mate van zekerheid verkregen omtrent de opzet, het bestaan en de effectieve werking van de relevante interne beheersingsmaatregelen die ten grondslag liggen aan de bepaling van de (beleids)dekkingsgraad, het VEV en het MVEV, zoals volledigheds-, plausibiliteits- en consistentiecontroles. Wij verwijzen naar 'de reikwijdte van onze controle'.

De assurancerapportage die toeziet op het rechtenbeheerdeel bevatte bevindingen die geleid hebben tot een oordeel met beperking. Het merendeel van de interne beheersingsmaatregelen in de assurancerapportage werkte effectief en wij hebben, in het kader van onze controle, op deze interne beheersingsmaatregelen gesteund. Voor de interne beheersingsmaatregelen die niet effectief hebben gewerkt, hebben wij aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden verricht bij de pensioenuitvoeringsorganisatie.

Gegevensgerichte werkzaamheden

In het kader van onze jaarrekeningcontrole hebben wij de financiële positie en de waardering van de technische voorzieningen gecontroleerd.

Wij zijn nagegaan of de belangrijkste elementen uit het herstelplan 2020 en 2021 zijn goedgekeurd door het bestuur en ingediend zijn bij DNB en in het verslag van het bestuur en de jaarrekening zijn toegelicht. Wij hebben vastgesteld dat DNB de herstelplannen voor 2020 en 2021 heeft goedgekeurd.

De certificerend actuaaris heeft de berekening van de beleidsdekkingsgraad en het VEV en MVEV gecontroleerd aan de hand van fondsspecifieke karakteristieken en hieruit blijken geen materiële bevindingen. De door de certificerend actuaaris gehanteerde basisgegevens hebben wij aangesloten op de door ons gecontroleerde basisgegevens.

Kernpunten

De waardering van beleggingen gewaardeerd op basis van niet in de markt waarneembare uitgangspunten

Wij verwijzen naar toelichting 1 van de jaarrekening

Een deel van de beleggingen van het fonds is gewaardeerd op basis van niet in de markt waarneembare prijzen. Zoals toegelicht in toelichting 1, betreft dit beleggingen met een waarde van € 11.204 miljoen op basis van afgeleide marktnoteringen en € 2.899 miljoen op basis van waarderingmodellen en -technieken.

De stichting heeft met de pensioenuitvoeringsorganisatie afspraken gemaakt over de waarderingmethodiek van beleggingen, die zijn vastgelegd in een waarderingshandboek.

De belangrijkste gehanteerde methode en veronderstellingen voor het schatten van de actuele waarde van financiële instrumenten is de intrinsieke waardebeoordeling op basis van al dan niet gecertificeerde rapportages van de desbetreffende vermogensbeheerders of, indien en voor zover deze niet beschikbaar zijn, de kostprijs van de (recente) investeringen (private equity en hedgefondsen).

Het bestuur heeft de actuele waarde van de niet-beursgenoteerde beleggingen geschat op basis van opgaven van investment managers. De betrouwbaarheid van de gebruikte opgave wordt door het bestuur getoetst aan de hand van gecontroleerde jaarrekeningen van de fondsen waarin wordt belegd.

Onze controlewerkzaamheden en observaties

Wij verwijzen naar de sectie 'Reikwijdte van onze controle' voor informatie over onze samenwerking met de certificerende actuaris.

Wij hebben kennisgenomen van de toelichtingen op de financiële positie en het herstelplan per 31 december 2020 en deze getoetst aan de (toelichtings)vereisten uit de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Wij hebben bij de uitvoering van bovenstaande werkzaamheden geen significante bevindingen geconstateerd.

Systeemgerichte werkzaamheden

Wij hebben door middel van de assurancerapportage van de pensioenuitvoeringsorganisatie een redelijke mate van zekerheid verkregen omtrent de opzet, het bestaan en de werking van de relevante interne beheersingsmaatregelen ten aanzien van de waardering van beleggingen gewaardeerd op basis van niet in de markt waarneembare uitgangspunten. Wij verwijzen naar 'de reikwijdte van onze controle'.

De assurancerapportages die betrekking hebben op vermogensbeheer waren voorzien van een goedkeurend oordeel.

Wij hebben in het kader van onze controle, op de interne beheersingsmaatregelen gesteund.

Gegevensgerichte werkzaamheden

Daarnaast, als onderdeel van de controle hebben wij bij de pensioenuitvoeringsorganisatie de volgende gegevensgerichte werkzaamheden verricht:

- Aansluiting van de waardering van de fondsbeleggingen in de beleggingsadministratie met de opgave van de investment manager alsmede de gecontroleerde jaarrekening van de betreffende fondsbelegging.
- Daar waar per afsluitmoment van de administratie geen gecontroleerde jaarrekening beschikbaar was, zijn wij nagegaan of er tot aan het moment van vaststellen van de jaarrekening van de stichting een nagekomen waardering (gecontroleerde jaarrekening van de betreffende fondsbelegging) beschikbaar was.

Kernpunten

De gebruikte methode om de waarde te bepalen is subjectief en het risico komt voort uit participaties in beleggingsfondsen waarvoor niet tijdig een gecontroleerde jaarrekening kan worden verkregen en in dergelijke situaties wordt gebruikgemaakt van de door de investment managers afgegeven niet gecontroleerde waarderingen (intrinsieke waarde).

Gezien de inherente onzekerheid van deze schattingen en de omvang van de schattingspost, hebben wij dit als kernpunt van onze controle aangemerkt.

De fondsspecifieke elementen in de waardering van de technische voorzieningen

Wij verwijzen naar toelichting 6 van de jaarrekening

De actuariële waarderingsgrondslagen van de stichting bestaan voor een deel uit algemeen aanvaarde uitgangspunten, zoals de prognosetafel AG 2020 en de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Een ander deel van de grondslagen is fondsspecifiek en wordt door het bestuur vastgesteld op basis van fondsspecifiek onderzoek. Belangrijkste fondsspecifieke grondslagen betreffen de ervaringssterfte en gehanteerde kostenopslag.

In 2020 is mede naar aanleiding van de publicatie van de prognosetafel AG 2020 de fondsspecifieke ervaringssterfte opnieuw bepaald. De introductie van de prognosetafel AG 2020 in combinatie met toepassing van herziene fondsspecifieke ervaringssterfte heeft geresulteerd in een bate van €317,2 miljoen. Dit is als schattingswijziging in de jaarrekening verwerkt.

Onderdeel van de waarderingsgrondslag van de technische voorzieningen betreft een fondsspecifieke kostenopslag. De actualisering van deze fondsspecifieke kostenopslag vindt eens in de twee jaar plaats en dit heeft in 2019 voor het laatst plaatsgevonden. De stichting hanteert een opslag ter grootte van 1,9% van de voorziening voor pensioenverplichtingen ten behoeve van de dekking van toekomstige administratie- en excassokosten.

Onze controlewerkzaamheden en observaties

- Daar waar geen gecontroleerde jaarrekening beschikbaar was voor vaststelling jaarrekening, verrichtten wij zogenaamde 'backtesting' om de betrouwbaarheid van de schatting te evalueren.

Wij hebben kennisgenomen van de toelichtingen op de waardering van de beleggingen en deze getoetst aan de (toelichtings)vereisten uit de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Bij de uitvoering van de bovenstaande werkzaamheden hebben wij geen significante bevindingen geconstateerd.

Systeemgerichte werkzaamheden

Wij hebben door middel van assurancerapportages van de pensioenuitvoeringsorganisatie een redelijke mate van zekerheid verkregen omtrent de opzet, het bestaan en de effectieve werking van de relevante interne beheersingsmaatregelen ten aanzien van de waardering van de technische voorziening. Wij verwijzen naar 'de reikwijdte van onze controle'.

De assurancerapportage die toeziet op het rechtenbeheer deel bevatte bevindingen die geleid hebben tot een oordeel met beperking. Het merendeel van de interne beheersingsmaatregelen in de assurancerapportages werkte effectief en wij hebben, in het kader van onze controle, op deze interne beheersingsmaatregelen gesteund. Voor de interne beheersingsmaatregelen die niet effectief hebben gewerkt, hebben wij aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden verricht bij de pensioenuitvoeringsorganisatie.

Gegevensgerichte werkzaamheden

Daarnaast, hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Wij hebben de gebruikte actuariële (fondsspecifieke) grondslagen getoetst op consistentie en geëvalueerd aan de hand van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.
 - Evaluatie van onderliggende documentatie van het uitgevoerde grondslagonderzoek ten aanzien van de fondsspecifieke ervaringssterfte en de fondsspecifieke kostenopslag en het bespreken daarvan met de certificerende actuaaris.
-

Kernpunten

In onze controle hebben wij specifieke aandacht besteed aan de schattingselementen fondsspecifieke ervaringssterfte en de opslag voor toekomstige kosten, omdat dit significante schattingen zijn die door het bestuur worden gemaakt en die zelfstandig een materiële impact op de hoogte van de technische voorzieningen kunnen hebben. Daarom is dit aangemerkt als een kernpunt in onze controle.

Onze controlewerkzaamheden en observaties

- Evaluatie van de uitkomsten van de actuariële analyse over 2020 waaronder ook de fondsspecifieke grondslagen. Dit hebben wij gedaan door het evalueren van deze actuariële resultaten op plausibiliteit, waarbij de omvang van de actuariële resultaten een indicatie geeft ten aanzien van de evenwichtigheid van de gebruikte actuariële veronderstellingen. De uitkomsten van de actuariële analyse hebben wij besproken met de certificerend actuaris.
- Wij hebben de relevante actuariële toelichtingen in de jaarrekening van het pensioenfonds aangesloten met de uitkomsten van de actuariële analyse.
- De certificerend actuaris heeft bij de technische voorzieningen aan de hand van de administratieve basisgegevens ('pensioenaanspraken') een actuariële verklaring afgegeven. De door de actuaris gehanteerde basisgegevens hebben wij aangesloten op de basisgegevens die bekend zijn vanuit de onze controlewerkzaamheden bij de pensioenuitvoeringsorganisatie.
- Wij hebben kennisgenomen van het certificeringsrapport en de afgegeven actuariële verklaring, en dit met de certificerend actuaris besproken. De certificerend actuaris heeft in zijn verklaring aangegeven dat de stichting voldoet aan de relevante artikelen van de Pensioenwet met uitzondering van zijn constatering dat het aanwezige eigen vermogen op balansdatum lager is dan het vereist eigen vermogen.

Wij hebben de toelichtingen op de technische voorzieningen getoetst aan de (toelichtings)vereisten uit de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Bij de uitvoering van de bovenstaande werkzaamheden hebben wij geen significante bevindingen geconstateerd.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag; en
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde vereisten

Onze benoeming

Wij zijn op 29 september 2015 door het bestuur benoemd als externe accountant van Stichting Pensioenfonds voor de Woningcorporaties. Wij zijn nu voor een onafgebroken periode van zes jaar accountant van de stichting.

Geen verboden diensten

Wij hebben, naar ons beste weten en overtuiging, geen verboden diensten geleverd, als bedoeld in artikel 5, lid 1 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang.

Geleverde diensten

De diensten die wij, in aanvulling op de controle van de jaarrekening, hebben geleverd aan de stichting, in de periode waarop onze wettelijke controle betrekking heeft, zijn toegelicht in paragraaf 16 van de toelichting van de jaarrekening.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Amsterdam, 8 juni 2021
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. M. Ferwerda RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2020 van Stichting Pensioenfonds voor de Woningcorporaties

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing. In dit kader geven wij ook een verklaring aan de auditcommissie, ingevuld door de raad van toezicht, op grond van artikel 11 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang. De in die aanvullende verklaring verstrekte informatie is consistent met ons oordeel in deze controleverklaring.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met hen over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen die zijn getroffen om de geïdentificeerde bedreigingen weg te nemen en onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening vanuit alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze zaken in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang is van het maatschappelijk verkeer.